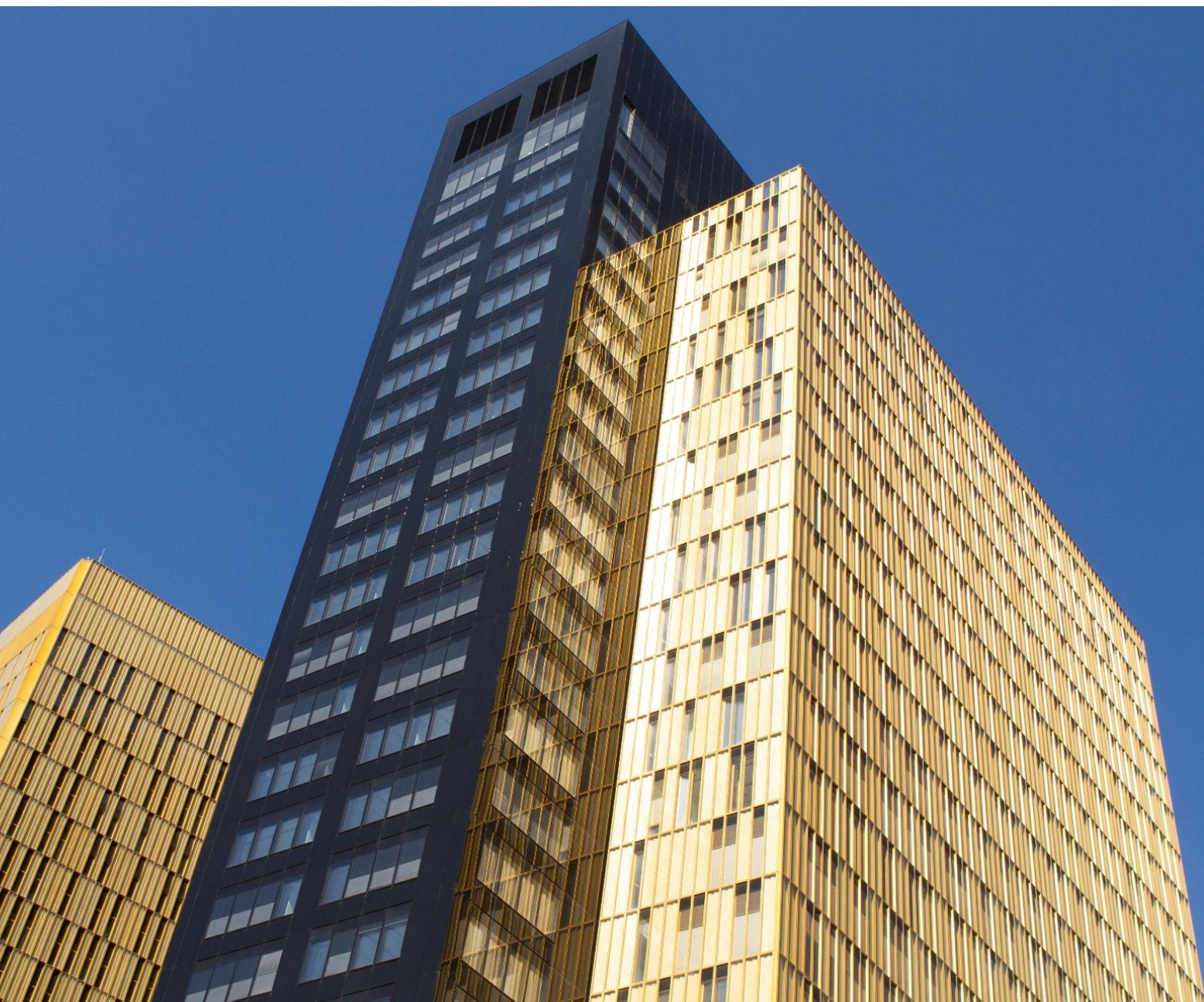

Tematikus adatlapok

Az igazságszolgáltatás függetlensége

Előszó

Az évek során számos ítélettel gyarapodott a Bíróság azon ítélkezési gyakorlata, amely az igazságszolgáltatás függetlenségének az uniós jogban érvényesülő elvére vonatkozik. Ezt az ítélkezési gyakorlatot az érintett területek sokfélesége jellemzi, a nemzeti bírák kinevezésére vonatkozó eljárásoktól kezdve az ártatlanság vélelméig bezárólag, ezen elv különböző szempontokból való megközelítésén keresztül.

Ez az ítélkezési gyakorlat először is az előzetes döntéshozatal céljából kérdések előterjesztésére jogosult nemzeti bíróságok függetlenségének feltételére irányult az EUMSZ 267. cikk értelmében vett előzetes döntéshozatali mechanizmus megfelelő működésének biztosítása érdekében. Később a függetlenség kritériumai, amelyeket a Bíróság az EUMSZ 267. cikkre vonatkozó ítélkezési gyakorlatában megállapított, más összefüggésekben is alkalmazást nyertek.

Másodszor, jelentős számú ítélet foglalkozott a bírói függetlenséggel az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése¹ és az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. cikke² értelmében vett hatékony bírói jogvédelemmel összefüggésben. A Bíróság e rendelkezések fényében döntött azokról a követelményekről, amelyeknek az uniós jog alkalmazása vagy értelmezése tárgyában határozó nemzeti bíróságoknak meg kell felelniük, különösen a jogállamiság mint az EUSZ 2. cikkben³ foglalt uniós érték tiszteletben tartásának biztosítása érdekében.

Végül az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó követelményeket figyelembe vették az EUMSZ harmadik részének V. címében foglalt, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséggel kapcsolatos ügyekben, különösen a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén (EUMSZ 82–EUMSZ 86. cikk).

E tematikus tájékoztató e három kérdéskört követve nyújt áttekintést a területre vonatkozó ítélkezési gyakorlatról.

¹ E rendelkezés értelmében: „[a] tagállamok megteremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek”.

² A Charta 47. cikke meghatározza a hatékony jogorvoslati és a tisztességes eljárásról való alapvető jogot.

³ Az EUSZ 2. cikk szerint „[a]z Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában”.

A hivatkozott jogi aktusok listája

Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

A nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, 2004. április 21-i **805/2004/EK** európai parlamenti és tanácsi **rendelet** (HL 2004. L 143., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 38. o.).

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i **1215/2012/EU** európai parlamenti és tanácsi **rendelet** (HL 2012. L 351., 1. o.).

Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i **2002/584/IB** tanácsi **kerethatározat** (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.).

A büntetőeljárás során az ártatlanság véelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i **(EU) 2016/343** európai parlamenti és tanácsi **irányelv** (HL 2016. L 65., 1. o.).

Szociálpolitika

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i **2000/78/EK** tanácsi **irányelv** (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.).

A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló, 2006. július 5-i **2006/54/EK** európai parlamenti és tanácsi **irányelv** (HL 2006. L 204., 23. o.).

A Szerződések elvei, célkitűzései és feladatai

A Romániában felállítandó együttműködési, valamint az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén érvényes külön értékelési kritériumok teljesítése terén elért haladást ellenőrző mechanizmus létrehozásáról szóló, 2006. december 13-i **2006/928/EK** bizottsági **határozat** (HL 2006. L 354., 56. o.).

Adatvédelem

A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i **(EU) 2016/679** európai parlamenti és tanácsi **rendelet** (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.).

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ	3
A HIVATKOZOTT JOGI AKTUSOK LISTÁJA	4
I. A NEMZETI BÍRÓSÁGOK FÜGGETLENSÉGE AZ ELŐZETES DÖNTÉSHOZATALI ELJÁRÁS TEKINTETÉBEN...	7
1. Az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” fogalma	7
2. A független nemzeti bíróságok azon joga, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz	12
II. AZ UNIÓS JOG ALKALMAZÁSÁRA HATÁSKÖRREL RENDELKEZŐ NEMZETI BÍRÁK ÉS NEMZETI BÍRÓSÁGOK FÜGGETLENSÉGE.....	18
1. Kinevezés.....	19
2. Szakmai etika	38
3. Illetmény.....	43
4. Kirendelés.....	45
5. Áthelyezés	47
6. Előléptetés.....	48
7. Fegyelmi felelősség	50
8. Személyi felelősség, bírói mentelmi jog és felfüggesztés	65
9. A bírák elmozdíthatatlansága és nyugdíjkorhatár	76
10. A bírói függetlenség felülvizsgálatára vonatkozó bírósági hatáskör.....	82
III. A DÖNTÉSHOZATALI ELJÁRÁS FÜGGETLENSÉGE AZ UNIÓS JOG ALKALMAZÁSÁRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁSOKBAN.....	84
IV. A NEMZETI BÍRÓSÁGOK FÜGGETLENSÉGE A SZABADSÁGON, A BIZTONSÁGON ÉS A JOG ÉRVÉNYESÜLÉSÉN ALAPULÓ TÉRSÉGGEL KAPCSOLATOS TERÜLETEKEN	87
1. Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés	88
2. Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés	89
2.1. Európai elfogatóparancs.....	89
2.2. Az ártatlanság vételeme	99

I. A nemzeti bíróságok függetlensége az előzetes döntéshozatali eljárás tekintetében

A Bíróságnak az igazságszolgáltatás függetlenségének kritériumaira vonatkozó ítélkezési gyakorlata eredetileg az EUMSZ 267. cikk értelmezésével kapcsolatban alakult ki, amely szerint csak egy tagállam „bírósága” jogosult, illetve adott esetben köteles előzetes döntéshozatal iránti kérelmet benyújtani a Bírósághoz. E rendelkezés értelmezése lehetőséget adott a Bíróságnak arra, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságának vizsgálata keretében meghatározza a „bíróság” és különösen a „bírói függetlenség” fogalmát. A függetlenség az egyik olyan követelmény, amelyet a Bíróság figyelembe vesz annak megítélésakor, hogy az előterjesztő szerv olyan „bíróságnak” minősül-e, amely jogosult arra, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjesszen a Bíróság elé.⁴

1. Az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” fogalma

2023. december 21-i Krajowa Rada Sądownictwa (A bírói tisztség további betöltése) ítélet (nagytanács) (C-718/21, [EU:C:2023:1015](#))

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 267. cikk – A »bíróság« fogalma – Szempontok – A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznychja (rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács) – Törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak nem minősülő ítélkező testület által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem – Elfogadhatatlanság”

2020. december 30-i levelében L. G., a Sąd Okręgowy w K. (k.-i regionális bíróság, Lengyelország) bírása tájékoztatta a Krajowa Radę Sądownictwát (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország; a továbbiakban: KRS) azon szándékáról, hogy feladatait a rendes nyugdíjkorhatáron túl is el kívánja látni. Mivel a KRS e kérelmet okafogyottnak nyilvánította az annak benyújtására előírt jogvesztő határidő lejárta miatt, L. G. fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. Mivel kétségei támadtak azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével az olyan nemzeti szabályozás, amely egyrészt a KRS hozzájárulásához köti a bíró ilyen nyilatkozatának joghatását, másrészt pedig e megállapítás tekintetében abszolút jogvesztő határidőt ír elő, e fórum előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz.

⁴ Lásd például: 1987. június 11-i X ítélet (14/86, [EU:C:1987:275](#)) 7. pontja; 1997. szeptember 17-i Dorsch Consult ítélet (C-54/96, [EU:C:1997:413](#)) 23. pontja; valamint legutóbb a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában ismertetett 2022. március 29-i Getin Noble Bank ítélet (C-132/20, [EU:C:2022:235](#)) 66. pontja.

A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) keretében a lengyel igazságszolgáltatási rendszer 2017-ben bekövetkezett reformjai alapján létrehozott Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács, a továbbiakban: rendkívüli felülvizsgálati tanács) három bírójából álló ítélkező testülete.⁵ E három bírót e tanácsba a KRS által 2018. augusztus 28-án elfogadott 331/2018. sz. határozat (a továbbiakban: 331/2018. sz. határozat) alapján nevezték ki.

Márpedig, egyfelől e határozatot a Naczelny Sąd Administracyjny (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a 2021. szeptember 21-i ítéletében⁶ megsemmisítette. Másfelől a 2021. november 8-i Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítéletben⁷ (a továbbiakban: Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítélet) az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) megállapította, hogy megsértették az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény⁸ 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt, „törvény által létrehozott bíróságra” vonatkozó követelményt azon eljárás miatt, amely a 331/2018. sz. határozat alapján a rendkívüli felülvizsgálati tanács két, három bíróból álló ítélkező testülete tagjainak kinevezéséhez vezetett.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság elfogadhatatlannak nyilvánítja az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet azzal az indokkal, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő ítélkező testület nem minősül az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróságnak”.

Előjáróban a Bíróság emlékeztet arra, hogy annak értékeléséhez, hogy az előzetes döntéshozatalt kezdeményező szerv az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” jellemzőivel rendelkezik-e, meghatározott tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik többek között az, hogy e szerv jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, hatásköre kötelező jellegű-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy független-e. E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy a legfelsőbb bíróság mint olyan megfelel e követelményeknek, és pontosította, hogy amennyiben az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet valamely nemzeti bíróság nyújtja be, vélelmezni kell, hogy e bíróság – annak konkrét összetételétől függetlenül – megfelel az említett követelményeknek. Az előzetes döntéshozatali eljárás keretében ugyanis a Bíróságnak – tekintettel a Bíróság és a nemzeti bíróság közötti feladatmegosztásra – nem feladata annak vizsgálata, hogy az előterjesztő határozatot a nemzeti bírósági szervezeti és eljárási szabályoknak megfelelően hozták-e meg.

⁵ E tanácsot, valamint a legfelsőbb bíróság egy másik új tanácsát, az Izba Dyscyplinarną (fegyelmi tanács) a 2017. december 8-i ustawa o Sądzie Najwyższym (a legfelsőbb bíróságról szóló törvény) hozta létre, amely 2018. április 3-án lépett hatályba.

⁶ Ezen ítéletet a 2021. március 2-i A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Jogorvoslat) ítéletet (C-824/18, EU:C:2021:153) követően hozták meg, amely a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában kerül ismertetésre.

⁷ CE:ECHR:2021:1108JUD 004986819.

⁸ Aláírására 1950. november 4-én, Rómában került sor.

Mindazonáltal e vélelem megdönthető, ha valamely nemzeti vagy nemzetközi bíróság által hozott jogerős bírósági határozat arra enged következtetni, hogy a kérdést előterjesztő bíró nem minősül az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének – az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével összefüggésben értelmezett – második albekezdése értelmében vett, törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak.⁹

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy az EJEB Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítélete és a legfelsőbb közigazgatási bíróság 2021. szeptember 21-i ítélete jogerős, és kifejezetten azokra a körülményekre vonatkozik, amelyek között a rendkívüli felülvizsgálati tanács bírait a 331/2018. sz. határozat alapján kinevezték.

Pontosabban, egyrészt a Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítéletben az EJEB lényegében megállapította, hogy a rendkívüli felülvizsgálati tanács érintett ítélkező testülete tagjainak kinevezésére a bírák kinevezési eljárására vonatkozó alapvető nemzeti szabályok nyilvánvaló megsértésével került sor. Igaz ugyan, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyekben szóban forgó rendkívüli felülvizsgálati tanács ítélkező testületeit alkotó hat bíró közül csak egy bíró tagja a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő ítélkező testületnek, az említett ítélet indokolásából azonban egyértelműen kitűnik, hogy az EJEB által végzett értékelések ettől függetlenül, és különösen a 331/2018. sz. határozat alapján az említett tanácsba hasonló körülmények között kinevezett valamennyi bíróra érvényesek.

Másrészt a 2021. szeptember 21-i ítéletben a legfelsőbb közigazgatási bíróság – többek között a Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítéletben szereplő határozataiban szereplő ténymegállapításokra és értékelésekre támaszkodva – megsemmisítette a 331/2018. sz. határozatot.

Az e két ítéletből, valamint a saját ítélkezési gyakorlatából eredő megállapítások és értékelések fényében a Bíróság megvizsgálja, hogy az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” követelményeinek betartására vonatkozó vélelmet az előzetes döntéshozatali eljárás tekintetében megdöntöttnek kell-e tekinteni.

E tekintetben a Bíróság először is hangsúlyozza, hogy a kérdést előterjesztő szerv bírait a KRS javaslatára nevezték ki a rendkívüli felülvizsgálati tanácsba, vagyis egy olyan szervbe, amelynek 25 tagja közül a 2017-ben és 2018-ban bekövetkezett jogszabály-módosításokat¹⁰ követően 23 tagot a végrehajtó és törvényhozó hatalom jelölt ki, vagy ők az említett hatalmi ágak részesei. Kétségtelen, hogy az a körülmény,

⁹ Lásd: 2022. március 29-i Getin Noble Bank ítélet (C-132/20, EU:C:2022:235, 72. pont), amely a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában kerül ismertetésre.

¹⁰ A 2018. január 17-én hatályba lépett, 2017. december 8-i ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló törvény) és a 2018. július 27-én hatályba lépett, 2018. július 20-i ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (a rendes bíróságok szervezetéről szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló törvény) által módosított, 2011. május 12-i ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény) 9a. cikke.

hogy egy olyan szerv, mint a KRS, amely a bírák kinevezésének folyamatában vesz részt, döntő jelleggel a jogalkotó által kiválasztott tagokból áll, önmagában nem vonhatja kétségbe a törvény által megelőzően létrehozott bíróság minőségét és az ezen eljárás végén kinevezett bírák függetlenségét. Más a helyzet akkor, ha ugyanez a körülmény – más releváns elemekkel és azon feltételekkel együtt, amelyek mellett e kiválasztásokra sor kerül – ilyen kétségeket ébreszt. Márpedig a KRS-t érintő jogszabály-módosításokra a legfelsőbb bíróság lényeges reformjának elfogadásával egyidejűleg került sor, amely többek között magában foglalta két új tanács e bíróságon belüli létrehozását, valamint az említett bíróság bírái nyugdíjkorhatárának csökkentését. E módosításokra tehát olyan időpontban került sor, amikor a legfelsőbb bíróság számos betöltetlennek nyilvánított vagy újonnan létrehozott bírói álláshelye rövid időn belül betöltésre kerül.

Másodszor, az ily módon *ex nihilo* létrehozott rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsot olyan különösen érzékeny területeken ruházták fel hatáskörrel, mint például a választási és népszavazási peres eljárások, az egyéb közjogi ügyek, különösen az e rendelkezésben felsorolt ügyek, illetve a rendes bíróságok vagy a legfelsőbb bíróság más tanácsai által hozott jogerős határozatok megsemmisítését lehetővé tévő rendkívüli jogorvoslatok.

Harmadszor, a fent említett jogszabály-módosításokkal párhuzamosan lényegesen módosították a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire való kinevezésre pályázókat javasoló határozataival szembeni bírósági jogorvoslatra vonatkozó szabályokat, megszüntetve így az ilyen típusú jogorvoslatok hatékonyságát. Ezzel kapcsolatban a Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy az ezen utóbbi módosítások által bevezetett korlátozások kizárólag a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire vonatkozó pályázatok benyújtására vonatkozó határozataival szemben benyújtott fellebbezésekre vonatkoztak, míg a KRS-nek a más nemzeti bíróságok bírói álláshelyeire vonatkozó pályázatok javaslatát érintő határozatai továbbra is az általános bírósági felülvizsgálati rendszer hatálya alá tartoznak.¹¹

Negyedszer a Bíróság a W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítéletben¹² azt is kiemelte, hogy amikor az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben érintett rendkívüli felülvizsgálati tanács tagját a 331/2018. sz. határozat alapján nevezték ki, a legfelsőbb közigazgatási bíróság, amelyhez e határozat megsemmisítése iránti keresettel fordultak, 2018. szeptember 27-én elrendelte e határozat végrehajtásának felfüggesztését. Márpedig ugyanez a körülmény az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő ítélkező testületben részt vevő három tag kinevezését illetően is igaz. Így az, hogy a Lengyel Köztársaság elnöke a 2018. szeptember 27-i végzés indokolásának megismerése nélkül, sürgősséggel, a

¹¹ 2021. március 2-i A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153, 157., 162. és 164. pont), amely a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában kerül ismertetésre.

¹² 2021. október 6-i W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798), amely a II. fejezetben a „Kinevezés” című 1. szakasz és az „Áthelyezés” című 5. szakasz alatt kerül ismertetésre.

331/2018. sz. határozat alapján folytatta le a szóban forgó kinevezéseket, noha e végzéssel felfüggesztették, súlyosan sértette a jogállamiság működését jellemző hatalmi ágak szétválasztásának elvét.

Ötödször, míg a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz a 331/2018. sz. határozat megsemmisítése iránti keresetet nyújtottak be, és az a Bíróságnak az A.B. és társai ügyben hozott ítéletéig¹³ felfüggesztette az e jogvitában való határozathozatalt, a lengyel jogalkotó olyan törvényt fogadott el, amely többek között előírta a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírójának kinevezését javasoló határozataival szembeni jövőbeli fellebbezések kizárását, valamint a még folyamatban lévő ilyen jellegű fellebbezések okafogyottságát.¹⁴ Márpedig az e törvény által így módon bevezetett módosításokat illetően a Bíróság már kimondta, hogy az ilyen módosítások – különösen azokat a kontextuális tényezők összességével együttesen vizsgálva – azt sugallják, hogy a lengyel jogalkotó a jelen ügyben azon sajátos szándékkal járt el, hogy az érintett határozatok esetében megakadályozza a bírósági felülvizsgálat gyakorlásának lehetőségét.¹⁵

Hatodszor és utolsósorban a Bíróság pontosítja, hogy bár a legfelsőbb közigazgatási bíróság fent említett 2021. szeptember 21-i ítéletének joghatásai nem vonatkoznak az érintett bírói álláshelyekre való kinevezést elrendelő elnöki aktusok érvényességére és érvényesülésére, az az aktus, amellyel a KRS a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyére való kinevezésre pályázót javasol, elengedhetetlen feltétele annak, hogy e jelöltet a Lengyel Köztársaság elnöke kinevezhesse az ilyen álláshelyre.

Következésképpen a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a fent említett mind rendszerszintű, mind eseti körülmények, amelyek a kérdést előterjesztő fórumot alkotó három bírónak a rendkívüli felülvizsgálati tanácsba való kinevezését jellemezték, azzal a következménnyel járnak, hogy e tanács nem minősül az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett második albekezdése értelmében vett, törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak, és így e testület nem minősül az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróságnak”. Ezek az elemek ugyanis jogos kétségeket kelthetnek a jogalanyokban az érdekelteknek és azon ítélkező testületnek, amelyben ezen érdekeltek részt vesznek, a külső tényezők, különösen a nemzeti jogalkotó és végrehajtó hatalom közvetlen vagy közvetett befolyása, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegessége szempontjából vett befolyásolhatatlanságát illetően. Az említett elemek így e bírák függetlensége vagy pártatlansága látszatának olyan hiányához vezethetnek, amely

¹³ 2021. március 2-i A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bírójának kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153), amely a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában kerül ismertetésre.

¹⁴ A 2019. április 26-i ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény és a közigazgatási peres eljárásról szóló törvény módosításáról szóló törvény), amely 2019. május 23-án lépett hatályba.

¹⁵ 2021. március 2-i A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bírójának kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153, 137. és 138. pont), amely a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában kerül ismertetésre.

sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és egy jogállamban az igazságszolgáltatásnak az említett jogalanyokban keltenie kell.

2. A független nemzeti bíróságok azon joga, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz

2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (nagytanács) (C-791/19, [EU:C:2021:596](#))

„Tagállami kötelezettségszegés – A bírákra vonatkozó fegyelmi felelősségi rendszer – Jogállamiság – Bírói függetlenség – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – A bírósági határozatok tartalma útján megvalósuló fegyelmi vétségek – Független és törvény által létrehozott fegyelmi bíróságok – Az észszerű határidő és a védelemhez való jog tiszteletben tartása a fegyelmi eljárásokban – EUMSZ 267. cikk – A nemzeti bíróságok azon jogának és kötelezettségének korlátozása, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz”

Lengyelország 2017-ben új fegyelmi felelősségi rendszert fogadott el a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) és a rendes bíróságok bírái tekintetében. E jogalkotási reform keretében a legfelsőbb bíróságon belül létrehozták az új Izba Dyscyplinarna tanácsot (a továbbiakban: fegyelmi tanács). E tanács feladata többek között a legfelsőbb bíróság bíráival kapcsolatos fegyelmi ügyek, illetve másodfokon a rendes bíróságok bíráival kapcsolatos fegyelmi ügyek elbírálása.

Az Európai Bizottság, mivel úgy ítélte meg, hogy Lengyelország ezen új fegyelmi felelősségi rendszer elfogadásával nem teljesítette az uniós jogból eredő kötelezettségeit,¹⁶ kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet nyújtott be a Bírósághoz. A Bizottság többek között azt állítja, hogy e fegyelmi felelősségi rendszer nem biztosítja sem a fegyelmi tanács függetlenségét, sem annak pártatlanságát, mivel e tanácsot kizárólag a Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország; a továbbiakban: KRS) által választott bírák alkotják, és a KRS 25 tagja közül 23 tagot a politikai hatóságok neveznek ki.

Az ebben az ügyben hozott ítéletben a nagytanácsban eljáró Bíróság helyt adott a Bizottság által benyújtott, kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek. Egyrészt a Bíróság megállapítja, hogy a bírák ezen új fegyelmi felelősségi rendszere sérti a

¹⁶ A Bizottság szerint Lengyelország nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből – amely arra kötelezi a tagállamokat, hogy teremtsék meg azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek – és az EUMSZ 267. cikk második és harmadik bekezdéséből – amelyek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének bizonyos nemzeti bíróságok esetén a lehetőségéről (második bekezdés), más bíróságok esetén pedig a kötelezettségéről (harmadik bekezdés) rendelkeznek – eredő kötelezettségeit.

függetlenségüket. Másrészt ugyanezen rendszer nem teszi lehetővé az érintett bírák számára, hogy a függetlenség maradéktalan fenntartása mellett tiszteletben tartsák az előzetes döntéshozatali mechanizmus keretében rájuk háruló kötelezettségeket.

A Bíróság megállapítja, hogy annak lehetővé tételével, hogy a fegyelmi eljárás kilátásba helyezésével korlátozzák a nemzeti bíróságok azon jogát, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek a Bíróság elé, Lengyelország nem teljesítette az EUMSZ 267. cikk második és harmadik bekezdéséből eredő kötelezettségeit. Nem engedhetők meg így tehát azok a nemzeti rendelkezések, amelyek alapján a nemzeti bírakkal szemben fegyelmi eljárás indítható amiatt, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordultak a Bírósághoz, mivel az ilyen nemzeti rendelkezések sértik az említett uniós rendelkezésekben előírt lehetőség vagy kötelezettség érintett nemzeti bírák által történő tényleges gyakorlását, továbbá sértik a Szerződések által a nemzeti bíróságok és a Bíróság között létrehozott, az uniós jog egységes értelmezésének és teljes érvényesülésének biztosítását célzó együttműködési rendszert.¹⁷

2021. november 23-i IS (Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénytörő jellege) ítélet (nagytanács) (C-564/19, [EU:C:2021:949](#))

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 2010/64/EU irányelv – 5. cikk – A tolmácsolás és a fordítás minősége – 2012/13/EU irányelv – Tájékoztatáshoz való jog a büntetőeljárás során – A 4. cikk (5) bekezdése és a 6. cikk (1) bekezdése – A váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz való jog – Tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog – 2016/343/EU irányelv – Hatékony jogorvoslathoz és pártatlan bírósághoz való jog – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 48. cikkének (2) bekezdése – EUMSZ 267. cikk – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Elfogadhatóság – Az előzetes döntéshozatalra utaló határozattal szemben a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat – Fegyelmi eljárás – A felsőbb szintű bíróság arra vonatkozó hatásköre, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet törvénytörőnek minősítse”

Egy svéd állampolgárral szemben büntetőeljárás indult a Pesti Központi Kerületi Bíróság (Magyarország) egyesbírája előtt. A nyomozó hatóság első kihallgatásán a magyar nyelvet nem ismerő, ezért svéd tolmács segítségét igénybe vevő terhelttel közölték a gyanúsítást. Nincs azonban semmilyen információ arra vonatkozóan, hogy a tolmácsot milyen módon választották ki, és a képességeit hogyan ellenőrizték, vagy hogy a tolmács és a terhelt megértette-e egymást. A szakfordítóknak és tolmácsoknak ugyanis Magyarországon nincs hivatalos nyilvántartása, és arra nézve sincs pontosabb szabályozás, hogy ki rendelhető ki és milyen kritériumok alapján tolmácsként a büntetőeljárásban. Ennélfogva az eljáró bíróság szerint sem az ügyvéd, sem pedig a bíróság nem tudja ellenőrizni a tolmácsolás minőségét. Ilyen körülmények között úgy

¹⁷ Lásd úgyszintén: 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (C-204/21, [EU:C:2023:442](#)), amely a II. fejezet „Fegyelmi felelősség” című 7. szakaszában kerül ismertetésre.

véli, hogy sérülhet a terhelt jogokra vonatkozó tájékoztatáshoz való joga és védekezéshez való joga.

Így e bíróság úgy határozott, hogy a magyar szabályozásnak a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló 2010/64 irányelvvel,¹⁸ valamint a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13 irányelvvel¹⁹ való összeegyeztethetőségére vonatkozóan kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Összeegyeztethetőség esetén továbbá azt kérdezi, hogy a büntetőeljárás a terhelt távollétében is lefolytatható-e, tekintettel arra, hogy a magyar jog lehetővé teszi az ilyen eljárást bizonyos esetekben, amennyiben a vádlott nem jelent meg a tárgyaláson.

A Kúria (Magyarország) a Bíróság elé terjesztett eredeti kérelmet követően a magyar főügyész által az előzetes döntéshozatalra utaló határozattal szemben a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatról határozott, és azt – annak jogi hatályát nem érintően – törvénysértőnek minősítette, lényegében azzal az indokkal, hogy az előterjesztett kérdések nem relevánsak és szükségesek az érintett jogvita megoldása szempontjából. A kérdést előterjesztő bíróval szemben a Kúria ítéletében szereplő indokokkal azonos okokból fegyelmi eljárást kezdeményeztek, amelyet időközben visszavontak. Az említett bíró, mivel kétségei támadtak az ilyen eljárásnak, valamint a Kúria ítéletének az uniós joggal való összeegyeztethetőségét és annak az alapeljárás folytatására gyakorolt hatását illetően, e tekintetben előzetes döntéshozatal iránti kiegészítő kérelmet terjesztett elő.

Először is a nagytanácsban eljáró Bíróság úgy ítéli meg, hogy a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel létrehozott együttműködési rendszerrel ellentétes az, ha a nemzeti legfelsőbb bíróság a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat alapján a valamely alsóbb fokú bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet – az előzetes döntéshozatalra utaló határozat jogi hatályát nem érintően – azon az alapon törvénysértőnek minősíti, hogy az előterjesztett kérdések nem relevánsak és szükségesek az alapjogvita eldöntése szempontjából. Az ilyen jogszerűségi vizsgálat ugyanis az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságának meghatározása érdekében végzett vizsgálathoz hasonlítható, amely a Bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik. Ezenkívül a törvénysértés ilyen megállapítása egyrészt gyengítheti a Bíróság által a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó válaszok tekintélyét, másrészt korlátozhatja a nemzeti bíróságok azon hatáskörének gyakorlását, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz, következésképpen pedig leszűkítheti a magánszemélyeket az uniós jog alapján megillető jogok hatékony bírói védelmét.

¹⁸ A büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2010. L 280., 1. o.).

¹⁹ A büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 142., 1. o.).

Ilyen körülmények között az uniós jog elsőbbségének elve arra kötelezi az alsóbb fokú bíróságot, hogy hagyja figyelmen kívül az érintett tagállam legfelsőbb bíróságának határozatát. Ezen a következtetésen nem változtat az a tény, hogy ezt követően a Bíróság alkalmasint elfogadhatatlannak nyilváníthatja az ezen alsóbb fokú bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket.

Másodszor a Bíróság megállapítja, hogy az uniós joggal ellentétes az, ha valamely nemzeti bíróval szemben fegyelmi eljárást kezdeményeznek azzal az indokkal, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz, ugyanis önmagában az a lehetőség, hogy a nemzeti bírák fegyelmi eljárásnak tehetők ki, sértheti az EUMSZ 267. cikkben előírt mechanizmust, valamint e mechanizmus megfelelő működése szempontjából alapvető jelentőségű bírói függetlenséget. Egyébiránt a fegyelmi eljárás alkalmas arra, hogy valamennyi nemzeti bíróságot visszatartsa előzetes döntéshozatal iránti kérelmek benyújtásától, ami veszélyeztethetné az uniós jog egységes alkalmazását.

2021. december 21-i Euro Box Promotion és társai ítélet (nagytanács) (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 és C-840/19, [EU:C:2021:1034](#))

„Előzetes döntéshozatal – 2006/928/EK határozat – A Romániában felállítandó együttműködési, valamint az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén érvényes külön értékelési kritériumok teljesítése terén elért haladást ellenőrző mechanizmus – Jelleg és joghatások – Romániára nézve kötelező jelleg – Jogállamiság – A bírák függetlensége – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – A korrupció elleni küzdelem – Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme – Az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése – »PIF-egyezmény« – Büntetőeljárások – A Curtea Constituțională (alkotmánybíróság, Románia) által súlyos korrupciós ügyekben bizonyos bizonyítékok értékelésének jogszerűségével és az ítélező testületek összetételével kapcsolatban hozott ítéletek – A nemzeti bíróságok azon kötelezettsége, hogy a Curtea Constituțională (alkotmánybíróság) határozatainak teljes érvényesülését biztosítsák – A bírák fegyelmi felelőssége e határozatok be nem tartása esetén – A Curtea Constituțională (alkotmánybíróság) azon határozatai alkalmazásának mellőzésére vonatkozó jog, amelyek nem felelnek meg az uniós jognak – Az uniós jog elsőbbségének elve”

A jelen ügyek Romániában a korrupció elleni küzdelem területén az igazságszolgáltatás reformja folytatásának keretében illeszkednek, amely már a Bíróság egy korábbi ítéletének²⁰ is tárgyát képezte. E reformot az Európai Unió szintjén 2007 óta követik nyomon, Romániának az Unióhoz való csatlakozása alkalmával, a 2006/928 határozattal létrehozott együttműködési és ellenőrzési mechanizmus (a továbbiakban: MCV) alapján.

²⁰ A 2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, EU:C:2021:393), amely a II. fejezet „Személyi felelősség, bírói mentelmi jog és felfüggesztés” című 8. szakaszában kerül ismertetésre.

Ezen ügyekben az a kérdés merült fel, hogy a Curtea Constituțională a României (alkotmánybíróság, Románia) – a csalással és korrupcióval kapcsolatos ügyekre alkalmazandó büntetőeljárási szabályokra vonatkozó – különböző határozataiból eredő ítélkezési gyakorlat sértheti-e az uniós jogot, különösen e jognak az Unió pénzügyi érdekeinek védelmére vonatkozó rendelkezéseit, a bírói függetlenség garanciáját és a jogállamiság értékét, valamint az uniós jog elsőbbségének elvét.

A C-357/19., C-547/19., C-811/19. és C-840/19. sz. ügyekben az Înalta Curte de Casație și Justiție (legfőbb semmítő- és ítélőszék, Románia; a továbbiakban: legfőbb semmítő- és ítélőszék) több személyt – köztük korábbi parlamenti képviselőket és minisztereket – ítélt el többek között európai alapok kezelésével összefüggésben elkövetett héacsalás, korrupciós bűncselekmények és befolyással üzérkedés bűncselekménye miatt. Az alkotmánybíróság az ítélkező testületek jogellenes összetétele miatt e határozatokat megsemmisítette egyrészt azzal az indokkal, hogy azokat az ügyeket, amelyekről a legfőbb semmítő- és ítélőszék első fokon határozott, korrupciós ügyekre szakosodott ítélkező testületnek kellett volna elbírálnia,²¹ másrészt pedig azzal az indokkal, hogy azokban az ügyekben, amelyeket a legfőbb semmítő- és ítélőszék másodfokon bírált el, az ítélkező testület valamennyi bíróját sorshúzás útján kellett volna kijelölni.²²

A C-379/19. sz. ügyben a Tribunalul Bihor (Bihar megyei törvényszék, Románia) előtt büntetőeljárás indult több, korrupciós bűncselekménnyel és befolyással üzérkedés bűncselekményével vádolt személlyel szemben. Bizonyítékok kizárására irányuló kérelem keretében e bíróság az alkotmánybíróság azon ítélkezési gyakorlata alkalmazásának kérdésével szembesült, amely alkotmányellenesnek nyilvánította a bizonyítékoknak büntetőeljárásban a román hírszerző szolgálat közreműködésével való megszerzését, és amely az érintett bizonyítékoknak a büntetőeljárásból visszaható hatállyal való kizárását eredményezi.²³

E körülmények között a legfőbb semmítő- és ítélőszék és a Bihar megyei törvényszék azt kérdezte a Bíróságtól, hogy az alkotmánybíróság e határozatai összeegyeztethetők-e az uniós joggal.²⁴ Mindenekelőtt a Bihar megyei törvényszék azt kívánja megtudni, hogy az MCV és a Bizottság által e mechanizmus keretében készített jelentések kötelező jellegűek-e.²⁵ Továbbá a legfőbb semmítő- és ítélőszék felveti a csalás és a korrupció elleni küzdelem terén a büntetlenség esetleges rendszerszintű kockázatának kérdését is. Végül e bíróságok azt is kérdezik, hogy az uniós jog elsőbbségének elve és a bírói függetlenség elve lehetővé teszi-e számukra, hogy mellőzzék az alkotmánybíróság

²¹ 2019. július 3-i 417/2019. sz. ítélet.

²² 2018. november 7., 685/2018. sz.

²³ 2016. február 16-i 51/2016. sz. ítélet, 2017. május 4-i 302/2017. sz. ítélet és 2019. január 16-i 26/2019. sz. ítélet.

²⁴ Az EUSZ 2. cikk és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése, az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése, az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, Brüsszelben, 1995. július 26-án aláírt és a Tanács 1995. július 26-i jogi aktusához mellékelt egyezmény (HL 1995. C 316., 48. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 8. kötet, 57. o.) 2. cikke, valamint a 2006/928 határozat.

²⁵ Az alkotmánybíróság 2018. március 6-i 104/2018. sz. ítélete szerint a 2006/928 határozat alkotmányossági vizsgálat keretében nem képezhet referencianormát.

valamely határozatának alkalmazását, noha a román jog értelmében az alkotmánybíróság határozatainak a bírák általi be nem tartása fegyelmi vétségnek minősül.

Az uniós jog elsőbbségének elvével ellentétes az, hogy a nemzeti bíróságok nem mellőzhetik az alkotmánybíróság uniós joggal ellentétes határozatainak alkalmazását, mivel ellenkező esetben fegyelmi szankcióknak vannak kitéve.

A Bíróság emlékeztet arra, hogy az EGK-Szerződésre vonatkozó ítélkezési gyakorlatában kimondta a közösségi jog elsőbbségének elvét, amely szentesíti e jog elsőlegességét a tagállamok jogával szemben. E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy az, hogy az EGK-Szerződés saját jogrendet hozott létre, amelyet a tagállamok viszonyossági alapon elfogadtak, azzal a következménnyel jár, hogy a tagállamok nem hivatkozhatnak e jogrenddel szemben egy későbbi egyoldalú intézkedésre, és nem hivatkozhatnak az EGK-Szerződésből eredő joggal szemben nemzeti jogi szabályokra – bármilyenek is legyenek azok – anélkül, hogy ne fosztanak meg e jogot közösségi jellegétől, és ne kérdőjeleznék meg magának a Közösségnek a jogalapját. Továbbá a közösségi jog végrehajtásának kötelezettsége nem változhat egyik tagállamról a másikra az utólagos nemzeti jogalkotástól függően anélkül, hogy az ne veszélyeztetné az EGK-Szerződés céljainak megvalósulását, és nem eredményezhet az e Szerződés által tiltott, állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetést. A Bíróság így megállapította, hogy az EGK-Szerződés – habár nemzetközi megállapodás formájában kötötték – egy jogközösség alkotmányos chartáját jelenti, és hogy az így létrehozott közösségi jogrend alapvető jellemzői különösen, hogy a tagállamok jogával szemben elsőbbség illeti meg, és hogy az állampolgárookra és magukra az államokra alkalmazandó rendelkezéseinek egy része közvetlen hatállyal bír.

Márpedig a Bíróság rámutat arra, hogy az uniós jogrend ezen alapvető jellemzőit és e jogrend tiszteletben tartásának fontosságát megerősítette az is, hogy az EGK-Szerződést módosító szerződések, és különösen a Lisszaboni Szerződést fenntartás nélkül ratifikálták. E Szerződés elfogadásakor ugyanis a tagállamok kormányai képviselőinek konferenciája a Lisszaboni Szerződést elfogadó kormányközi konferencia záróokmányához csatolt, az uniós jog elsőbbségéről szóló 17. nyilatkozatában kifejezetten emlékeztetett arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően a Szerződések és a Szerződések alapján az Unió által elfogadott jogi aktusok az ezen ítélkezési gyakorlat által megállapított feltételek szerint a tagállamok jogával szemben elsőbbséget élveznek.

A Bíróság hozzáteszi, hogy mivel az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy az Unió tiszteletben tartja a tagállamoknak a Szerződések előtti egyenlőségét, ezen egyenlőséget csak akkor lehet tiszteletben tartani, ha az uniós jog elsőbbségének elve alapján a tagállamok nem hivatkozhatnak az uniós jogrenddel szemben semmilyen egyoldalú intézkedésre. Ebben az összefüggésben a Bíróság rámutat továbbá arra, hogy az uniós jog végérvényes értelmezésére vonatkozó kizárólagos hatáskörének gyakorlása során a Bíróság feladata, hogy pontosítsa az uniós jog elsőbbsége elvének terjedelmét e jog

releváns rendelkezéseire tekintettel, mivel ezen elv terjedelme nem függhet sem a nemzeti jog rendelkezéseinek értelmezésétől, sem pedig az uniós jog rendelkezéseinek valamely nemzeti bíróság általi olyan értelmezésétől, amely nem felel meg a Bíróság általi értelmezésnek.

A Bíróság szerint az uniós jog elsőbbségének elvéhez kapcsolódó hatások a tagállamok valamennyi szervére vonatkoznak, anélkül hogy a belső rendelkezések – ideértve az alkotmányos jellegűeket is – akadályozhatnák azt. A nemzeti bíróságok kötelesek saját hatáskörüknél fogva mellőzni az uniós jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezésével ellentétes bármely nemzeti szabályozás vagy gyakorlat alkalmazását, anélkül hogy előzetesen kérelmezniük kellene vagy meg kellene várniuk e nemzeti szabályozás vagy gyakorlat jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését.

Egyébként az, hogy a nemzeti bíróságok bíráinak ne kelljen fegyelmi eljárással, illetve szankciókkal számolniuk amiatt, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján éltek a Bírósághoz fordulás kizárólagos hatáskörükbe tartozó lehetőségével, a függetlenségük lényeges garanciájának minősül. Így, abban az esetben, ha valamely nemzeti rendes bíróság bírása a Bíróság valamely ítéletének fényében úgy ítélné meg, hogy a nemzeti alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlata ellentétes az uniós joggal, az, hogy a nemzeti bíróság e bírása mellőzi az említett ítélkezési gyakorlat alkalmazását, nem alapozhatja meg e bíró fegyelmi felelősségét.

II. Az uniós jog alkalmazására hatáskörrel rendelkező nemzeti bírák és nemzeti bíróságok függetlensége

A Bíróság számos, előzetes döntéshozatali és kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárást követően hozott ítéletében értelmezte az EUSZ 19. cikket és a Charta 47. cikkét az EUSZ 2. cikkel összefüggésben, amelynek értelmében az Unió többek között a jogállamiság értékén alapul. Ez az elsődleges jogi keret lehetőséget adott a Bíróságnak arra, hogy meghatározza az igazságszolgáltatás függetlenségének elvéből eredő követelményeket, amely elv kötelező a nemzeti bíróságokra nézve, a bírák kinevezésétől kezdve a nyugállományba helyezésükig terjedően. Ez a fejezet a Bíróság ítélkezési gyakorlatát a bírák előmenetelének különböző szakaszai mentén mutatja be.

Ebből az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a függetlenség elve két szempontot foglal magában. Az első, külső szempont azt feltételezi, hogy a testület védve van az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét az eléjük kerülő jogvitát illetően. A második, belső szempont a pártatlanság fogalmával áll összefüggésben, és arra vonatkozik, hogy

egyenlő távolságot kell tartani a jogvitában részt vevő felektől, illetve e feleknek a jogvita tárgyához fűződő mindenkori érdekeitől.²⁶

1. Kinevezés

2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (nagytanács) (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, [EU:C:2019:982](#))

„Előzetes döntéshozatal – 2000/78/EK irányelv – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód – Az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírái nyugdíjkorhatárának csökkentése – A 9. cikk (1) bekezdése – A jogorvoslathoz való jog – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Hatékony bírói jogvédelem – A bírák függetlenségének elve – A Sąd Najwyżsyzyn (legfelsőbb bíróság) belüli új tanács létrehozása, amely többek között az e bíróság bíráinak nyugállományba helyezésével kapcsolatos ügyekben rendelkezik hatáskörrel – A nemzeti igazságszolgáltatási tanács javaslatára a Lengyel Köztársaság elnöke által újonnan kinevezett bírákból álló tanács – Az említett tanács függetlensége – Az uniós jognak meg nem felelő nemzeti jogszabályok alkalmazásának mellőzésével kapcsolatos jogkör – Az uniós jog elsőbbsége”

A gyorsított eljárásban hozott ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság kimondta, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke által biztosított, és egy konkrét területen a 2000/78 irányelv által megerősített hatékony bírói jogorvoslathoz való joggal ellentétes az, hogy az uniós jog alkalmazására vonatkozó jogviták olyan fórum kizárólagos hatáskörébe tartozhatnak, amely nem minősül független és pártatlan bíróságnak. A Bíróság szerint ennek az esete áll fenn, ha az érintett fórum létrehozását megalapozó objektív feltételek, e fórum jellemzői, valamint a tagjai kinevezésének módja jogos kétségeket ébreszthetnek a jogalanyokban e fórum külső tényezők, különösen a jogalkotó és végrehajtó hatalom közvetlen vagy közvetett hatásai általi befolyásolhatatlanságát, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegességét illetően. Ezek a tényezők következőképpen az említett fórum függetlensége vagy pártatlansága látszatának a hiányához vezethetnek, ami sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban az igazságszolgáltatásnak az említett jogalanyokban kell keltenie. A kérdést előterjesztő bíróság feladata a valamennyi rendelkezésére álló releváns tényező figyelembevételével annak meghatározása, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) új fegyelmi tanácsa kapcsán valóban ennek az esete áll-e fenn. Ilyen esetben az uniós jog elsőbbségének elve a kérdést előterjesztő bíróságot ezért arra kötelezi, hogy mellőzze az

²⁶ 2006. szeptember 19-i Wilson ítélet (C-506/04, [EU:C:2006:587](#)) 50–52. pont; 2013. január 31-i D. és A. ítélet (C-175/11, [EU:C:2013:45](#)), 96. pont, valamint legutóbb: 2023. december 21-i Krajowa Rada Sądownictwa (A bírói tisztség további betöltése) (C-718/21, [EU:C:2023:1015](#)), 61. pont, amely ítélet az I. fejezetben „Az EUMSZ 267. cikk értelmében vett »bíróság« fogalma” című 1. szakasz alatt kerül ismertetésre.

olyan nemzeti jogi rendelkezés alkalmazását, amely a legfelsőbb bíróság bíráinak nyugállományba helyezésével kapcsolatos jogviták elbírálására vonatkozó kizárólagos hatáskört ennek a fegyelmi tanácsnak tartja fenn, mégpedig annak érdekében, hogy ezeket a jogvitákat olyan bíróság vizsgálhassa meg, amely teljesíti a függetlenség és pártatlanság követelményeit, és amely az érintett területen hatáskörrel rendelkezik, ha az említett rendelkezés annak nem képezi akadályát.

A kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügyekben (a legfelsőbb közigazgatási bíróság és a legfelsőbb bíróság) három lengyel bírása többek között arra hivatkozott, hogy a legfelsőbb bíróságról szóló, 2017. december 8-i új törvénynek megfelelően történő, idő előtti nyugállományba helyezésükkel megsértették az életkoron alapuló, a foglalkoztatás során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Jóllehet ez a törvény egy 2018-ban bekövetkezett módosítás óta már nem érinti azokat a bírakat, akik az alapügyek felpereseihez hasonlóan e törvény hatálybalépésekor már szolgálati jogviszonyban álltak a legfelsőbb bíróságon, következésképpen az említett felpereseket tisztségükben tartották vagy oda visszakerültek, a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítélte meg, hogy továbbra is egy eljárási jellegű problémával szembesül. Ugyanis bár a szóban forgó jogvita típusa általában a legfelsőbb bíróságon belül újonnan létrehozott fegyelmi tanács hatáskörébe tartozik, az a kérdés merült fel benne, hogy az e fórum függetlenségével kapcsolatos kétségek miatt köteles-e mellőzni a bírósági hatáskörök megosztására vonatkozó nemzeti szabályok alkalmazását, és adott esetben e jogvitákban érdemben dönteni.

Először is, miután a Bíróság megerősítette az Alapjogi Charta 47. cikkének, valamint az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének a jelen ügyben történő alkalmazhatóságát, emlékeztetett arra, hogy a bíróságok függetlenségére vonatkozó követelmény a hatékony bírói jogvédelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényegéből következik, amely jogok döntő jelentőségűek a jogalanyok uniós jogból eredő valamennyi joga védelmének biztosítása és a tagállamok EUSZ 2. cikkben felsorolt közös értékeinek, különösen pedig a jogállamiság értékének a megőrzése szempontjából. Ezt követően részletesen felidézte a függetlenség ezen követelményének terjedelmével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatát, és többek között rámutatott arra, hogy a hatalmi ágak szétválasztása elvének megfelelően, amely a jogállamiság működését jellemzi, a bíróságok függetlenségét a törvényhozó és a végrehajtó hatalommal szemben biztosítani kell.

Másodszor a Bíróság kiemelte azokat a sajátos tényezőket, amelyeket a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell vizsgálnia annak értékeléséhez, hogy a legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa a függetlenség kellő garanciáit biztosítja-e, vagy sem.

Elsőként a Bíróság rámutatott arra, hogy az a pusztán tény, hogy a fegyelmi tanács tagjait a köztársasági elnök nevezte ki, nem hozhat létre a politikai hatalommal szembeni függőségi viszonyt, és nem is kelthet kétségeket pártatlanságukat illetően, ha kinevezésüket követően az érdekeltek semmilyen nyomás alá nem kerülnek és feladataik ellátása során nem kapnak utasításokat. Egyébiránt a bírák kinevezése iránti

javaslattétellel megbízott Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács) előzetes fellépése objektíven behatárolhatja a köztársasági elnök mérlegelési mozgásterét, feltéve azonban, hogy ez a szerv maga kellően független a törvényhozó és végrehajtó hatalomtól, továbbá a köztársasági elnöktől. Ennek kapcsán a Bíróság pontosította, hogy figyelembe kell venni azokat a ténybeli és jogi körülményeket, amelyek egyszerre vonatkoznak azokra a feltételekre, amelyek mellett az új lengyel igazságszolgáltatási tanács tagjait kijelölték, és arra, ahogyan az igazságszolgáltatási tanács a bíróságok és bírák függetlensége védelmének szerepét konkrétan betölti. A Bíróság azt is kifejtette, hogy ellenőrizni kell az igazságszolgáltatási tanács javaslataival kapcsolatos bírósági felülvizsgálat terjedelmét, mivel a köztársasági elnöknek a kinevezésre vonatkozó határozatai ellen nem indítható ilyen felülvizsgálat.

Másodsorban a Bíróság a fegyelmi tanácsot közvetlenebbül jellemző más tényezőket is kiemelt. Például rámutatott arra, hogy a legfelsőbb bíróságról szóló új törvény rendelkezéseinek erőteljesen vitatott elfogadásából eredő sajátos összefüggésben – amely rendelkezéseket a Bíróság 2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország (A legfelsőbb bíróság függetlensége) (C-619/18, EU:C:2019:531) ítéletével²⁷ az uniós jogba ütközőnek nyilvánított – releváns annak kiemelése, hogy a fegyelmi tanács számára kizárólagos hatáskört biztosítottak az e törvényből eredő, a legfelsőbb bíróság bíráinak nyugállományba helyezésével kapcsolatos jogviták elbírálására, hogy a fegyelmi tanács tagjai csak újonnan kinevezett bírák lehetnek, és hogy úgy tűnik, hogy a legfelsőbb bíróságon belül különösen nagymértékű autonómiával rendelkezik. Általánosságban a Bíróság több alkalommal kifejtette, hogy jóllehet az egyes megvizsgált körülmények önmagukban nem vonhatják kétségbe e fórum függetlenségét, együttes figyelembevételük esetében más érvényesülhet.

2021. március 2-i A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (nagytanács) (C-824/18, [EU:C:2021:153](#))

„Előzetes döntéshozatal – EUSZ 2. cikk és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Jogállamiság – Hatékony bírói jogvédelem – A bírói függetlenség elve – A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírói álláshelyére való kinevezésre irányuló eljárás – A Lengyel Köztársaság elnöke által a nemzeti igazságszolgáltatási tanács határozata alapján történő kinevezés – E tanács függetlenségének a hiánya – Az ilyen határozattal szemben rendelkezésre álló bírósági jogorvoslat hatékonyságának a hiánya – A Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság, Lengyelország) a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörét megalapozó rendelkezést megsemmisítő ítélete – A folyamatban lévő ügyeket automatikusan okafogyottnak nyilvánító, és az ilyen ügyekben mindenfajta jövőbeni bírósági jogorvoslatot kizáró szabályozás elfogadása – EUMSZ 267. cikk – A nemzeti bíróságok arra vonatkozó lehetősége és/vagy kötelezettsége, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek

²⁷ A II. fejezetben „A bírák elmozdíthatatlansága és nyugdíjkorhatár” című 9. szakasz alatt ismertetett ítélet.

elő, és azt fenntartsák – Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése – A lojális együttműködés elve – Az uniós jog elsőbbsége – Az uniós jognak meg nem felelő nemzeti rendelkezések alkalmazásának mellőzésére vonatkozó jogkör”

A Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország; a továbbiakban: KRS) a 2018 augusztusában elfogadott határozataiban úgy döntött, hogy öt személy esetében (a továbbiakban: fellebbezők) nem terjeszt a Lengyel Köztársaság elnöke elé a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírói álláshelyeire való kinevezést érintő javaslatot, hanem ezen álláshelyekre más pályázókat javasol. A fellebbezők e határozatokkal szemben fellebbezést nyújtottak be a Naczelny Sąd Administracyjnyhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Lengyelország), azaz a kérdést előterjesztő bírósághoz. Az ilyen fellebbezéseket ebben az időszakban a 2018. júliusi törvénnyel módosított, a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény (a továbbiakban: a KRS-ről szóló törvény) szabályozta. E szabályozás keretében egyrészt azt írták elő, hogy ha a KRS szóban forgó határozatát nem támadja meg a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyére való kinevezésre irányuló eljárás valamennyi résztvevője, e határozat az említett álláshelyre javasolt pályázó tekintetében jogerőre emelkedik, így ezen utóbbit a köztársasági elnök kinevezheti. Ezenfelül az ilyen határozatnak a kinevezésre nem javasolt résztvevő fellebbezése nyomán történő esetleges hatályon kívül helyezése nem vezethetett ezen utóbbi helyzetének az érintett álláshely esetleges odaítélése céljából való újbóli értékeléséhez. Másrészt e szabályozás szerint az ilyen fellebbezést nem alapíthatták olyan jogalapra, amelynek keretében a kinevezési javaslat előterjesztésére vonatkozó határozat elfogadásakor figyelembe vett kritériumoknak a pályázók általi tiszteletben tartását érintő értékelés nem megfelelő jellegére hivatkoztak. A kérdést előterjesztő bíróság, mivel úgy vélte, hogy az ilyen szabályozás a gyakorlatban teljes mértékben kizárja a kinevezésre nem javasolt résztvevő által kérelmezett jogorvoslat hatékonyságát, az első előzetes döntéshozatal iránti kérelmében úgy határozott, hogy az említett szabályozásnak az uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Miután az említett bíróság ezen első alkalommal a Bírósághoz fordult, a KRS-ről szóló törvényt 2019-ben ismét módosították. E jogszabály-módosítás értelmében egyrészt megszűnt annak a lehetősége, hogy a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire való kinevezésre pályázókat javasoló, vagy az ilyen javaslatot érintően negatív döntést tartalmazó határozataival szemben fellebbezést terjesszenek elő. Másrészt az említett jogszabály-módosítás automatikusan okafogyottnak nyilvánította az ilyen jellegű, még folyamatban lévő jogorvoslati eljárásokat, ezáltal megfosztva a kérdést előterjesztő bíróságot azon hatáskörétől, amelynek keretében az ilyen típusú fellebbezésekről határozhatott, valamint attól a lehetőségtől, hogy az előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjesztett kérdésekre választ kaphasson. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kiegészítő kérelmében azt kérdezte a Bíróságtól, hogy ez az új szabályozás összeegyeztethető-e az uniós joggal.

A nagytanácsban eljáró Bíróság először is megállapítja, hogy mind a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkkel létrehozott együttműködési rendszerrel, mind a lojális együttműködésnek az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében foglalt elvével ellentétesek a fent hivatkozott, 2019-ben Lengyelországban bevezetettekhez hasonló jogszabályi módosítások, amennyiben úgy tűnik, hogy azok azzal a konkrét hatással jártak, hogy a Bíróságot megakadályozták abban, hogy határozzon olyan kérdésekről, mint amelyeket a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatal céljából elé terjesztett, és kizárták annak mindenfajta lehetőségét, hogy nemzeti bíróság a jövőben azokhoz hasonló kérdéseket terjesszen elő. A Bíróság e tekintetben pontosítja, hogy azt, hogy a jelen ügyben fennáll-e ez a helyzet, a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie a releváns tényezők összessége, és többek között azon kontextus alapján, amelyben a lengyel jogalkotó e módosításokat elfogadta.

A Bíróság továbbá úgy véli, hogy az ilyen típusú jogszabály-módosítások ellentétesek lehetnek a tagállamoknak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében előírt, arra vonatkozó kötelezettségével is, hogy megteremtsék azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga tiszteletben tartásának a biztosításához szükségesek. Ez a helyzet valósul meg abban az esetben, ha úgy tűnik, hogy e módosítások a jogalanyokban jogos kétségeket ébreszthetnek a KRS határozatai alapján kinevezett bírák külső tényezők általi befolyásolhatatlanságát, és különösen a jogalkotó és a végrehajtó hatalom közvetlen vagy közvetett befolyásától való mentességét, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában fennálló semlegességét illetően, aminek fennállását ismét a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie a releváns tényezők összessége alapján. Az ilyen módosítások ebben az esetben e bírák függetlensége vagy pártatlansága látszatának olyan hiányához vezethetnek, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és egy jogállamban az igazságszolgáltatásnak az említett jogalanyokban keltenie kell.

A Bíróság az ezen következtetéshez vezető okfejtésében emlékeztet arra, hogy az uniós jog által megkövetelt függetlenségi és pártatlansági garanciák igénylik a bírák kinevezésére vonatkozó szabályok meglétét. Ezenfelül a Bíróság hangsúlyozza a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire való kinevezésre irányuló eljárásban betöltött meghatározó szerepét, mivel az általa elfogadott javaslati aktus elengedhetetlen feltétele annak, hogy a pályázót a későbbiekben kinevezzék. Így a KRS-t a lengyel jogalkotó és a végrehajtó hatalommal szemben megillető függetlenség mértéke releváns lehet annak értékeléséhez, hogy az általa kiválasztott bírák képesek lesznek-e megfelelni a függetlenség és a pártatlanság követelményeinek. Ezenfelül a Bíróság rámutat arra, hogy a bírósági jogorvoslat lehetőségének a nemzeti legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire történő kinevezésre irányuló eljárás kontextusában fennálló esetleges hiánya problematikusnak bizonyulhat, amennyiben az érintett tagállamban az ilyen eljárást jellemző releváns kontextuális tényezők összessége a jogalanyokban rendszerszintű kétségeket ébreszthet az ezen eljárásban kinevezett bírák függetlenségét és pártatlanságát illetően. E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy ha a kérdést előterjesztő

bíróságnak az általa az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban említett releváns tényezők összessége, és többek között a KRS tagjainak kijelölésére irányuló eljárást érintő, nemrégiben bevezetett jogszabályi módosítások alapján azt kell megállapítania, hogy a KRS tekintetében nem állnak fenn a függetlenség megfelelő garanciái, a ki nem választott pályázók számára nyitva álló jogorvoslati lehetőség fennállása szükségesnek bizonyulna ahhoz, hogy az érintett bírák kinevezésére irányuló eljárás közvetlen vagy közvetett befolyásolásától való védelemhez hozzá lehessen járulni, és végső soron el lehessen kerülni, hogy a jogalanyokban felmerülhessenek a fent említett kétségek.

Végezetül a Bíróság megállapítja, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy a 2019. évi jogszabályi módosítások elfogadására az uniós jogot sértő módon került sor, az említett jog elsőbbségének elve ezen utóbbi bíróságot arra kötelezi, hogy mellőzze ezen – akár jogalkotási, akár alkotmányos eredetű – módosítások alkalmazását, és továbbra is járjon el abban a hatáskörben, amely az elé terjesztett jogvita elbírálására vonatkozóan az említett módosítások bevezetését megelőzően megillette.

Másodszor a Bíróság megállapítja, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétesek a fent hivatkozott, Lengyelországban 2018-ban bevezetetthez hasonló jogszabályi módosítások, amennyiben úgy tűnik, hogy azok olyan jellegűek, hogy a jogalanyokban jogos kétségeket ébreszthetnek az ily módon kinevezett bírák külső tényezők általi befolyásolhatatlanságát, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában fennálló semlegességét illetően, és így e bírák függetlensége vagy pártatlansága látszatának olyan hiányához vezethetnek, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és egy jogállamban az igazságszolgáltatásnak az említett jogalanyokban keltenie kell.

Végső soron a kérdést előterjesztő bíróságnak kell határoznia arról, hogy a jelen ügyben ez a helyzet fennáll-e. Ami azokat a megfontolásokat illeti, amelyeket a kérdést előterjesztő bíróságnak e tekintetben figyelembe kell vennie, a Bíróság hangsúlyozza, hogy a nemzeti legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire való kinevezésre irányuló eljárás keretében nyitva álló bírósági jogorvoslatra vonatkozó nemzeti rendelkezések problematikusnak bizonyulhatnak az uniós jogból eredő követelmények szempontjából abban az esetben, ha azok megszüntetik a korábban létező jogorvoslat hatékonyságát. Márpedig a Bíróság először is megállapítja, hogy a szóban forgó fellebbezés a 2018. évi jogszabályi módosításokat követően többé nem rendelkezik valós hatékonysággal, és csupán látszólagos bírósági jogorvoslatot kínál. Másodszor hangsúlyozza, hogy a jelen ügyben figyelembe kell venni a legfelsőbb bíróság és a KRS tekintetében nemrégiben bevezetett egyéb reformok összességéhez kapcsolódó kontextuális tényezőket is. E tekintetben a KRS függetlenségével kapcsolatban már említett kételyeken túlmenően megemlíti azt a körülményt, hogy a 2018. évi jogszabályi módosításokat röviddel azelőtt vezették be, hogy az új összetételű KRS-nek határoznia kellett a fellebbezőkéhez hasonló pályázatokról, amelyeket a legfelsőbb bíróság számos olyan bírói álláshelyének a betöltése céljából nyújtottak be, amelyeket a legfelsőbb bíróságról szóló új törvény által

bevezetett különböző módosítások hatálybalépése következtében megüresedettnek nyilvánítottak vagy újonnan létrehoztak.

Végezetül a Bíróság pontosítja, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy a 2018. évi jogszabályi módosítások sértik az uniós jogot, az említett jog elsőbbségének elve arra kötelezi e bíróságot, hogy mellőzze e módosítások alkalmazását, és azok helyett azon nemzeti rendelkezéseket alkalmazza, amelyek korábban hatályban voltak, valamint maga gyakorolja az ezen utóbbi rendelkezésekben előírt felülvizsgálatot.

2021. április 20-i Repubblica ítélet (nagytanács) (C-896/19, [EU:C:2021:311](#))

„Előzetes döntéshozatal – EUSZ 2. cikk – Uniós értékek – Jogállamiság – EUSZ 49. cikk – Az Unióhoz való csatlakozás – Az uniós értékek védelmi szintje leértékelődésének hiánya – Hatékony bírói jogvédelem – EUSZ 19. cikk – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Hatály – A tagállami bírák függetlensége – Kinevezési eljárás – A miniszterelnök hatásköre – A bírák kinevezéséért felelős bizottság részvétele”

A Repubblica az igazságszolgáltatás és jogállamiság védelmének Máltán való előmozdítását célzó szervezet. Az új bírák 2019. áprilisi kinevezését követően többek között a máltai bírák kinevezésére irányuló, alkotmány által szabályozott eljárás²⁸ vitatására vonatkozó *actio popularis* indított a Prim'Awla tal-Qorti Ċivili – Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali (a polgári bíróság első tanácsa alkotmánybírósággént eljárva, Málta) előtt. Az érintett alkotmányos rendelkezések, amelyek 1964-es elfogadásuktól a 2016-ban történt reformig változatlanok maradtak, az Il-Prim Ministrura (miniszterelnök, Málta) ruházták az ilyen álláshelyre pályázó kinevezésének köztársasági elnök elé terjesztésével kapcsolatos hatáskört. A gyakorlatban a miniszterelnök ily módon döntési jogkörrel rendelkezik a máltai bírák kinevezése során, ami a Repubblica szerint kétségeket vet fel e bírák függetlenségét illetően. Mindazonáltal a pályázóknak meg kell felelniük bizonyos, az alkotmány által is előírt feltételeknek, és a 2016. évi reform óta létrehoztak egy bírák kinevezéséért felelős bizottságot, és megbízták azzal, hogy értékelje a pályázókat, és véleményt adjon a miniszterelnöknek.

Ebben az összefüggésben az eljáró bíróság úgy határozott, hogy kérdést intéz a Bírósághoz a bírák kinevezésére vonatkozó máltai rendszernek az uniós joggal, pontosabban az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével való összeegyeztethetőségével kapcsolatban. Emlékeztetőül, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése előírja a tagállamok számára azon jogorvoslati lehetőségek megteremtését, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony bírói jogvédelem biztosításához szükségesek, és a Charta 47. cikke kimondja a

²⁸ A máltai alkotmány 96., 96A. és 100. cikke.

hatékony bírósági jogorvoslathoz való jogot minden olyan jogalany számára, aki egy adott ügyben az uniós jog alapján őt megillető jogra hivatkozik.

A nagytanácsban eljáró Bíróság úgy ítéli meg, hogy az uniós joggal nem ellentétesek az olyan nemzeti alkotmányos rendelkezések, mint a bírák kinevezésére vonatkozó máltai jogi rendelkezések. E rendelkezések ugyanis nem tűnnek úgy, mint amelyek a bírák függetlensége vagy pártatlansága látszatának olyan hiányához vezethetnek, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és egy jogállamban az igazságszolgáltatásnak a jogalanyokban keltenie kell.

Először is a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése alkalmazandó a jelen ügyben, mivel a kereset annak vitatására irányul, hogy összeegyeztethetők-e az uniós joggal azon nemzeti jogi rendelkezések, amelyek az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdéseket elbíráló bírák kinevezési eljárását szabályozzák, és amelyekről azt állítják, hogy azok befolyásolhatják e bírák függetlenségét. Ami a Charta 47. cikkét illeti, a Bíróság rámutat arra, hogy bár az önmagában nem alkalmazható,²⁹ mivel a Repubblika nem hivatkozik olyan alanyi jogra, amely őt az uniós jog alapján megilletné, e rendelkezést mindazonáltal figyelembe kell venni az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezése során.

Másodszor, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével nem ellentétesek az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek a miniszterelnököt döntési jogkörrel ruházzák fel a bírák kinevezésére irányuló eljárás során, előírva ugyanakkor egy olyan független szerv ezen eljárásban való részvételét, amelynek feladata többek között a bírói álláshelyre pályázók értékelése és vélemény adása e miniszterelnöknek.

E következtetés levonásához a Bíróság először is általánosságban hangsúlyozza, hogy a hatékony bírói jogvédelem azon követelményei közül, amelyeknek meg kell felelniük azon nemzeti bíróságoknak, amelyek az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdésekben döntést hozhatnak, a bírói függetlenség alapvető fontossággal bír többek között az uniós jogrend számára, mégpedig több szempontból is. E függetlenség ugyanis alapvető az EUMSZ 267. cikkben előírt előzetes döntéshozatali mechanizmus megfelelő működése szempontjából, amelyet csak egy független fórum hozhat működésbe. Egyébiránt a Charta 47. cikkében előírt hatékony bírói jogvédelemhez és tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényeges tartalmának körébe tartozik.

Ezt követően a Bíróság emlékeztet a közelmúltbeli ítélkezési gyakorlatára,³⁰ amelyben pontosításokkal szolgált a bírák függetlenségének és pártatlanságának uniós jog által

²⁹ A Charta 51. cikke (1) bekezdésének megfelelően.

³⁰ Lásd például: 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982); 2021. március 2-i A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153), amely ítéleteket a jelen fejezet ismerteti.

megkövetelt garanciáival kapcsolatban. E garanciák többek között olyan szabályok meglétét feltételezik, amelyek a jogalanyok számára biztosítják minden, a bírák külső tényezők általi befolyásolhatatlanságára, és különösen a jogalkotó és a végrehajtó hatalom közvetlen vagy közvetett befolyásától való mentességére, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában fennálló semlegességére vonatkozó jogos kétség kizárását.

Végül a Bíróság hangsúlyozza, hogy az EUSZ 49. cikk értelmében az Unió olyan államokat tömörít, amelyek szabadon és önkéntesen csatlakoztak az EUSZ 2. cikkben említett közös értékekhez, például a jogállamisághoz, amelyek tiszteletben tartják ezeket az értékeket, és elkötelezettek azok érvényesítése mellett. Ennélfogva valamely tagállam nem módosíthatja – különösen az igazságszolgáltatási szervezetre vonatkozó – jogszabályait oly módon, hogy az a jogállamiság értéke védelmének leértékelődését eredményezze, amely értéket többek között az EUSZ 19. cikk konkretizálja. Ebből a szempontból a tagállamok nem fogadhatnak el olyan szabályokat, amelyek sértik a bírói függetlenséget.

E pontosításokat követően a Bíróság egyrészt úgy véli, hogy a bírák kinevezéséért felelős bizottság 2016-ban történt létrehozása – éppen ellenkezőleg – erősíti a máltai bírák függetlenségének biztosítását ahhoz a helyzethez képest, amely a Máltának az Európai Unióhoz való csatlakozásakor hatályos alkotmányi rendelkezésekből következett. E tekintetben a Bíróság rámutat arra, hogy egy ilyen szerv részvétele főszabály szerint hozzájárulhat a bírák kinevezésére irányuló eljárás objektívvá tételéhez azáltal, hogy behatárolja e területen a miniszterelnök rendelkezésére álló mérlegelési mozgásteret, feltéve hogy e szerv maga is kellően független. A jelen ügyben a Bíróság egy sor olyan szabály létezését állapítja meg, amelyek vélhetően biztosítják e függetlenséget.

Másrészt a Bíróság hangsúlyozza, hogy bár a miniszterelnök bizonyos hatáskörrel rendelkezik a bírák kinevezése során, e hatáskör gyakorlását behatárolják a bírói álláshelyekre pályázók által teljesítendő szakmai tapasztalatra vonatkozó, alkotmány által előírt feltételek. Ezenkívül, noha a miniszterelnök dönthet úgy, hogy a bírák kinevezéséért felelős bizottság által nem javasolt pályázó kinevezését a köztársasági elnök elé terjeszti, ilyen esetben köteles kifejtenie indokait többek között a jogalkotó hatalomnak. A Bíróság álláspontja szerint, amennyiben a miniszterelnök e hatáskörét csak kivételes jelleggel gyakorolja, továbbá szigorúan és ténylegesen tiszteletben tartja az indokolási kötelezettséget, e hatásköre nem kelthet jogos kétségeket a kiválasztott pályázók függetlenségét illetően.

2021. október 6-i W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (nagytanács) (C-487/19, [EU:C:2021:798](#))

„Előzetes döntéshozatal – Jogállamiság – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – A bírák elmozdíthatatlanságának elve és a bírói függetlenség elve – Valamely rendes bíróság bírójának a hozzájárulása nélkül történő áthelyezése – Jogorvoslat – A Sąd Najwyższy (Izba Kontroli

Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) (legfelsőbb bíróság [rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács], Lengyelország) bírāja által hozott elfogadhatatlansági végzés – Lengyelország köztársasági elnöke által a nemzeti igazságszolgáltatási tanács határozata alapján, az e határozat végrehajtásának a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletéig történő felfüggesztését elrendelő bírósági határozat ellenére kinevezett bíró – Törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak nem minősülő bíró – Az uniós jog elsőbbsége – Annak lehetősége, hogy az ilyen elfogadhatatlansági végzést semmisnek tekinték”

2018 augusztusában W.Ż.-t, egy lengyelországi regionális bíróságon eljáró bírót a hozzájárulása nélkül a bíróság azon kollégiumából, amelyhez beosztották, ugyanezen bíróság egy másik kollégiumába helyezték át. A Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország; a továbbiakban: KRS) előtt fellebbezést nyújtott be ezen áthelyezéssel szemben, amely okafogyottságot megállapító határozathoz vezetett. 2018 novemberében W.Ż. e határozatot megtámadta a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) előtt, továbbá kérte a jogorvoslati kérelméről határozó tanács, az Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács, Lengyelország; a továbbiakban: felülvizsgálati tanács) valamennyi bírójának kizárását is. Úgy vélte, hogy a kinevezésük módjára tekintettel e tanács tagjai esetében nem biztosítottak a függetlenség és pártatlanság megkövetelt garanciái.

E tekintetben a Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (legfelsőbb bíróság [polgári tanács], Lengyelország) – amelynek e kizárás iránti kérelemről kell határoznia – az előzetes döntéshozatalra utaló végzésében jelzi, hogy a Naczelny Sąd Administracyjnyhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Lengyelország) fellebbezéseket nyújtottak be a KRS 331/2018. sz. határozatával szemben, amely a köztársasági elnöknek a felülvizsgálati tanács új bírójának listáját javasolta. Mindazonáltal e határozat végrehajtásának ez utóbbi bíróság által elrendelt felfüggesztése ellenére a köztársasági elnök a felülvizsgálati tanács bírói álláshelyeire az e határozatban megjelölt pályázók közül nevezett ki egyeseket.

2019 márciusában, noha egyrészt az említett, a legfelsőbb közigazgatási bíróság előtti eljárás még folyamatban volt, másrészt pedig ez utóbbi bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz a KRS egy másik határozatával kapcsolatban, amely a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire kinevezendő pályázók listáját javasolta a köztársasági elnöknek,³¹ egy új bírót neveztek ki a 331/2018. sz. határozat alapján a felülvizsgálati tanácsba (a továbbiakban: a felülvizsgálati tanács bírójaként). Ez az új bíró egyesbíróként eljárva, anélkül hogy rendelkezett volna az ügy iratanyagával, és meghallgatta volna W.Ż.-t, végzést (a továbbiakban: vitatott végzés) hozott, amelyben

³¹ Nevezetesen a jelen szakaszban ismertetett 2021. március 2-i A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíróinak kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153) alapjául szolgáló ügy.

mint elfogadhatatlant elutasította az utóbbi által a KRS okafogyottságot megállapító határozatával szemben előterjesztett jogorvoslati kérelmet.

A kérdést előterjesztő bíróság azzal a kérdéssel fordult a Bírósághoz, hogy az ilyen körülmények között kinevezett bíró független, pártatlan és a törvény által megelőzően létrehozott bíróságnak minősül-e többek között az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében, és azt kérte a Bíróságtól, hogy pontosítsa azokat a következményeket, amelyekkel e minősítés hiányának megállapítása járhat a vitatott végzés tekintetében.

A nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság azokról a körülményekről határoz, amelyeket valamely nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie annak megállapítása érdekében, hogy a valamely bíró kinevezésére irányuló eljárásban olyan szabálytalanságok állnak fenn, amelyek megakadályozzák, hogy a bírót az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak lehessen tekinteni, valamint azokról a következményekről, amelyekkel ilyen esetben az uniós jog elsőbbségének elve jár egy ilyen bíró által hozott, a vitatott határozathoz hasonló határozat tekintetében.

A Bíróság többek között megállapítja, hogy a felülvizsgálati tanács bírójának kinevezése, amely a legfelsőbb közigazgatási bíróságnak a KRS 331/2018. sz. határozata végrehajtásának felfüggesztését elrendelő jogerős határozatának megsértésével, és anélkül történt, hogy megvárták volna a Bíróságnak az A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Jogorvoslat) (C-824/18) ügyben hozott ítéletét,³² sértette az előzetes döntéshozatalra utalás EUMSZ 267. cikkel létrehozott rendszerének hatékonyságát. Amikor ugyanis e kinevezésre sor került, a Bíróságtól ebben az ügyben várt válasz arra indíthatta a legfelsőbb közigazgatási bíróságot, hogy adott esetben teljes egészében meg kell semmisítenie a 331/2018. sz. KRS-határozatot.

Ami a felülvizsgálati tanács bírójának kinevezését övező egyéb körülményeket illeti, a Bíróság arra is emlékeztet, hogy a közelmúltban úgy ítélte meg, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által említett, a KRS összetételét érintő, 2017-ben bekövetkezett módosításokra vonatkozó bizonyos körülmények jogos kétségeket ébreszthettek többek között annak függetlenségét illetően.³³ E kinevezésre és a vitatott végzésre továbbá annak ellenére került sor, hogy a kérdést előterjesztő bírósághoz a felülvizsgálati tanácsban akkor tisztséget betöltő valamennyi bíró kizárása iránti kérelemmel fordultak.

A fent hivatkozott körülmények – együttesen vizsgálva, a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő végső értékelésekre is figyelemmel – arra a következtetésre vezethetnek, hogy a felülvizsgálati tanács bírójának kinevezésére a legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezésére vonatkozó alapvető szabályok nyilvánvaló megsértésével került

³² A jelen szakaszban ismertetett ítélet.

³³ Lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (EU:C:2021:596), 104–108. pont, amely ítélet a II. fejezet „Fegyelmi felelősség” című 7. szakaszában kerül ismertetésre.

sor. Ugyanezen körülmények arra a következtetésre is vezethetik a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy azon feltételek, amelyek között e kinevezés megtörtént, veszélyeztették az említett kinevezési eljárás eredményének tisztességességét, hozzájárulva ahhoz, hogy a jogalanyokban jogos kétségeket ébresszenek, valamint a felülvizsgálati tanács bírása függetlensége vagy pártatlansága látszatának olyan hiányát keltsék, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és jogállamban az igazságszolgáltatásnak a jogalanyokban keltenie kell.

Következésképpen a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése és az uniós jog elsőbbségének elve értelmében az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, kizárás iránti kérelem tárgyában eljáró nemzeti bíróságnak semmisnek kell tekintenie – amennyiben az ilyen következmény a szóban forgó eljárási helyzetre tekintettel elengedhetetlen az uniós jog elsőbbségének biztosítása érdekében – a vitatott végzéshez hasonló végzést, ha azon feltételek és körülmények összességéből, amelyek között az e végzést meghozó bíró kinevezési eljárására sor került, az derül ki, hogy e bíró nem minősül az említett rendelkezés értelmében törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak.

2022. március 22-i Prokurator Generalny és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – Kinevezés) ítélet (nagytanács) (C-508/19, [EU:C:2022:201](#))

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 267. cikk – A kért értelmezés szükségessége a kérdést előterjesztő bíróság ítéletének meghozatalához – Fogalom – A rendes bíróság bírása ellen indult fegyelmi eljárás – Az ezen eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező fegyelmi bíróságnak a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) fegyelmi tanácsának elnöke általi kijelölése – Az e fegyelmi tanács elnöke és a legfelsőbb bíróság közötti szolgálati viszony fenn nem állásának megállapítása iránti polgári jogi kereset – A kérdést előterjesztő bíróság hatáskörének hiánya a legfelsőbb bírósági bíró kinevezése érvényességének felülvizsgálatára, valamint az ilyen kereset elfogadhatatlansága a nemzeti jog alapján – Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatósága”

2019 januárjában fegyelmi eljárás indult M. F., a Sąd Rejonowy w P. (P.-i kerületi bíróság, Lengyelország) bírása ellen, mivel állítólag késedelmesen kezelte azokat az ügyeket, amelyekben döntenie kellett. A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) elnökeként, az utóbbi bíróság fegyelmi tanácsának eljárását irányító J. M. a Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] (a [...]i fellebbviteli bíróság mellett működő fegyelmi bíróság, Lengyelország) jelölte ki az eljárás lefolytatására.

Mivel úgy vélte, hogy J. M. kinevezése ebbe a fegyelmi tanácsba több szempontból is szabálytalan volt, M. F. polgári jogi keresetet nyújtott be a legfelsőbb bírósághoz annak megállapítása érdekében, hogy J. M. és ugyanezen bíróság között nem áll fenn szolgálati viszony, és egyúttal kérte, hogy a bíróság függessze fel az M. F. elleni fegyelmi eljárást. Ennek következtében a legfelsőbb bíróság egyik tanácsát, az Izba Pracy i Ubezpieczeń

Společnýcht (munkaügyi és társadalombiztosítási tanács; a továbbiakban: a kérdést előterjesztő bíróság) jelölték ki e kérelmek vizsgálatára.

A kérdést előterjesztő bíróság – annak megállapítását követően, hogy a bírói megbízatás a közjog, nem pedig a polgári jog hatálya alá tartozó jogviszonyt tükröz, és hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló kereset így nem tartozhat a polgári perrendtartás hatálya alá – mindazonáltal kétségeit fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy a hatékony bírói jogvédelem uniós jogban rögzített elve és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése szerinti, a tagállamokat terhelő azon kötelezettség, hogy biztosítsák, hogy a tagállamuk jogrendjének azon bíróságai, amelyek az uniós jog hatálya alá tartozó területeken döntést hozhatnak, megfeleljenek az ezen elvből eredő követelményeknek, különösen a függetlenségükre, pártatlanságukra és törvény általi létrehozásukra vonatkozó követelményeknek, azt eredményezi-e, hogy a lengyel jog alapján nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy az alapeljárásban megállapítsa, hogy az érintett alperes nem rendelkezik bírói megbízatással.

A nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánította. E tekintetben hangsúlyozza, hogy míg az EUMSZ 267. cikk alapján rá háruló igazságszolgáltatási feladat abban áll, hogy minden uniós bíróság számára megadja az uniós jog értelmezésének azon elemeit, amelyek szükségesek az elé terjesztett valós jogviták megoldásához, a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemben elé terjesztett kérdések meghaladják e feladat kereteit.

A Bíróság emlékeztet arra, hogy a nemzeti bíróság által feltett kérdéseknek objektíve szükségeseknek kell lenniük az e bíróság elé terjesztett jogvita elbírálásához, és hogy a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikkel létesített együttműködésnek főszabály szerint előfeltétele, hogy a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörrel rendelkezzen az alapügy elbírálására annak érdekében, hogy azt ne lehessen pusztán hipotetikusnak tekinteni. Noha a Bíróság kimondta, hogy ettől bizonyos kivételes körülmények között el lehet térni, a jelen esetben nem fogadható el ilyen megoldás.

Ugyanis, először is, a kérdést előterjesztő bíróság maga is hangsúlyozza, hogy amikor egy jogviszony fenn nem állásának megállapítására irányuló polgári jogi keresettel fordulnak hozzá, a nemzeti jog értelmében nem rendelkezik olyan hatáskörrel, amely lehetővé tenné számára, hogy döntsön a szóban forgó kinevezési aktus szabályszerűségéről.

Másodszor, az M. F. által indított polgári jogi kereset valójában nem annyira a J. M. és a legfelsőbb bíróság közötti szolgálati viszony fennállását, vagy az ilyen viszonyból eredő jogokat és kötelezettségeket, hanem inkább azt a határozatot vitatja, amellyel J. M. kijelölte az M. F.-fel szemben folytatott fegyelmi eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező fegyelmi bíróságot, amely eljárás ideiglenes felfüggesztését M. F. kéri a kérdést előterjesztő bíróságtól. A Bíróság elé terjesztett kérdések tehát természetüknél fogva egy olyan jogvitára vonatkoznak, amely eltér az alapeljárás tárgyától, és amelynek ez utóbbi csak a járulékos eleme. Ahhoz tehát, hogy e kérdésekre választ adhasson, a

Bíróság köteles volna e másik jogvita releváns jellemzőit figyelembe venni, ahelyett hogy ezt az alapügyben szereplő jogvita jellemzőivel kapcsolatban tenné, ahogyan azt egyébként az EUMSZ 267. cikk is megköveteli.

Harmadszor, a Bíróság megjegyzi, hogy J. M.-nek a legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának elnökévé történő kinevezése vagy J. M.-nek az említett jogvita kivizsgálásával megbízott fegyelmi bíróságot kijelölő aktusa elleni közvetlen keresetindítási jog hiányában M. F. a fegyelmi bíróság előtt vitathatta volna a szóban forgó kijelölő aktusból eredő azon jogának esetleges figyelmen kívül hagyását, hogy az említett jogvitát a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság bírálja el. A Bíróság emlékeztet továbbá arra, hogy megállapította, hogy a rendes bíróságokról szóló törvény rendelkezései, mivel diszkrecionális jogkört biztosítanak a legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának elnöke számára arra vonatkozóan, hogy kijelölje a rendes bíróságok bírásaival szemben indított fegyelmi eljárások elbírálására hatáskörrel rendelkező fegyelmi bíróságot, nem felelnek meg az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő azon követelménynek, amely szerint biztosítani kell, hogy az ilyen ügyeket „törvény által létrehozott” bíróság bírálja el.³⁴ Ez a rendelkezés, amennyiben ilyen követelményt ír elő, szintén közvetlen hatályúnak tekintendő, így az uniós jog elsőbbségének elve megköveteli, hogy az így kijelölt fegyelmi bíróság ne alkalmazza az előző bekezdésben említett nemzeti rendelkezéseket, amelyek alapján a kijelölés történt, következésképpen állapítsa meg, hogy az elé terjesztett jogvita tárgyalására és eldöntésére nem rendelkezik hatáskörrel.

Negyedszer, a Bíróság megállapítja, hogy a jelen esetben az alapügyben benyújtott kereset lényegében J. M. bírói tisztségre történő kinevezése *erga omnes* érvénytelenségének megállapítására irányul, noha a nemzeti jog nem teszi lehetővé, és soha nem is tette lehetővé, hogy a bírák kinevezését valamennyi jogalany megtámadhassa közvetlen megsemmisítési vagy az ilyen kinevezés érvénytelenítése iránti kereset útján.

2022. március 29-i Getin Noble Bank ítélet (nagytanács) (C-132/20, [EU:C:2022:235](#))

„Előzetes döntéshozatal – Elfogadhatóság – EUMSZ 267. cikk – A »bíróság« fogalma – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Jogállamiság – Hatékony bírói jogvédelem – A bírák függetlenségének elve – Törvény által megelőzően létrehozott bíróság – Olyan bírói testület, amelynek tagját első alkalommal egy nem demokratikus rendszer végrehajtó hatalmához tartozó politikai szerv nevezte ki bírói tisztségre – A Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország) működésének szabályai –

³⁴ 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (EU:C:2021:596, 176. pont), amely az I. fejezetben „A független nemzeti bíróságok azon joga, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz” című 2. szakasz alatt és a II. fejezetben a „Fegyelmi felelősség” című 7. szakasz alatt kerül ismertetésre.

E tanács összetételének alapjául szolgáló törvény alkotmányellenessége – E bírói testületnek az uniós jog értelmében vett pártatlan és független bíróságnak minősíthetősége”

2017-ben Lengyelországban több fogyasztó keresetet indított az illetékes regionális bíróság előtt a Getin Noble Bankkal, egy hitelintézettel kötött kölcsönszerződésben foglalt feltétel állítólagosan tisztességtelen jellegére vonatkozóan. Mivel a felperesek kérelmeinek sem első fokon, sem másodfokon nem adtak teljes mértékben helyt, felülvizsgálati kérelmet terjesztettek a kérdést előterjesztő bíróság, a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) elé.

Az elé terjesztett felülvizsgálati kérelem elfogadhatóságának vizsgálata érdekében e bíróságnak a nemzeti jognak megfelelően meg kell vizsgálnia a felülvizsgálat tárgyát képező ítéletet meghozó ítélkező testület összetételének szabályszerűségét. Ebben az összefüggésben az egyesbíróként eljáró kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal a fellebbviteli bíróság összetétele. Álláspontja szerint a három fellebbviteli bíró függetlensége és pártatlansága a bírói kinevezésüket övező körülmények miatt megkérdőjelezhető.

E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság egyrészt arra a körülményre hivatkozik, hogy az egyik bíró (FO) első bírói kinevezésére a Lengyelországban az Európai Unióhoz való csatlakozást megelőzően fennálló nem demokratikus rendszer egyik szerve által elfogadott határozat alapján került sor, és hogy e rendszer megszűnését követően, az e rendszer fennállása alatt szerzett szolgálati idejéből származó előnyökben részesülve megmaradt bírói tisztségében, anélkül hogy ismét esküt tett volna.³⁵ Másrészt az érintett bírakat a Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország, a továbbiakban: KRS) javaslatára fellebbviteli bíróságokra nevezték ki, egyiküket 1998-ban, jóllehet e szervnek a határozatait nem kellett indokolnia, és azok nem is képezhették bírósági felülvizsgálat tárgyát, a másik két bírót pedig 2012-ben és 2015-ben, amikor a Trybunał Konstytucyjny (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) szerint a KRS nem működött átlátható módon, és az összetétele alkotmányellenes volt.

A nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság lényegében úgy ítéli meg, hogy a jogalanyok uniós jogból eredő jogai hatékony bírói jogvédelmének elvét³⁶ úgy kell értelmezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által a fellebbviteli bírakkal kapcsolatban hivatkozott szabálytalanságok önmagukban nem ébreszthetnek jogos és komoly kétségeket a jogalanyokban e bírák függetlenségét és pártatlanságát illetően, és ennél fogva nem tehetik kérdéssé az ezen bírák részvételével működő ítélkező testület törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak minősülését.

³⁵ A továbbiakban: a csatlakozást megelőző körülmények.

³⁶ Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében említett és a Charta 47. cikkében, valamint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvben (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű kiadás 9. fejezet, 1. kötet, 23. o.) rögzített elv. Ez utóbbi irányelv a 7. cikkének (1) és (2) bekezdésében megerősíti a fogyasztók hatékony jogorvoslatához való jogát, ha úgy vélik, hogy az ilyen feltételek miatt sérelmet szenvedtek.

Elöljáróban a Bíróság elutasítja azt az elfogadhatatlansági kifogást, amely szerint a lengyel legfelsőbb bíróság elé terjesztett felülvizsgálati kérelem elfogadhatóságának vizsgálatára hivatott legfelsőbb bírósági egyesbíró a saját bírói kinevezését érintő, a függetlenségét és pártatlanságát kérdésessé tévő szabálytalanságok okán nem jogosult kérdéseket terjeszteni a Bíróság elé. Amennyiben ugyanis az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet valamely nemzeti bíróság nyújtja be, vélelmezni kell, hogy e bíróság megfelel a Bíróság által az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróságnak” minősüléssel kapcsolatban támasztott követelményeknek. Ez a vélelem mindazonáltal megdönthető, ha valamely nemzeti vagy nemzetközi bíróság által hozott jogerős bírósági határozat arra enged következtetni, hogy a kérdést előterjesztő bíró nem minősül törvény által létrehozott független és pártatlan bíróságnak. Mivel a Bíróság nem rendelkezik olyan információkkal, amelyek lehetővé tennék e vélelem megdöntését, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Ezt követően a Bíróság a feltett kérdéseket két részben vizsgálja.

Az első részben a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével és a Charta 47. cikkével ellentétes-e az, hogy valamely tagállami bíróság olyan ítélkező testülete független és pártatlan bíróságnak minősüljön, amelynek tagja FO-hoz hasonlóan olyan bíró, aki pályafutását a kommunista rendszerben kezdte, és e rendszer megszűnését követően is bírói tisztségben maradt.

E tekintetben a Bíróság – annak megállapítását követően, hogy hatáskörrel rendelkezik e kérdés megválaszolására³⁷ – pontosítja, hogy bár a tagállamok igazságszolgáltatási szervezete a tagállamok hatáskörébe tartozik, e hatáskör gyakorlása során a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani az uniós jogból eredő kötelezettségeiket, ideértve a hatékony bírói jogvédelem elvének tiszteletben tartását is.

A kérdést előterjesztő bíróság által az FO-hoz hasonló bírakkal összefüggésben hivatkozott, csatlakozást megelőző körülményeknek a bíró függetlenségére és pártatlanságára gyakorolt hatását illetően a Bíróság emlékeztet arra, hogy Lengyelország Európai Unióhoz való csatlakozásakor úgy tekintették, hogy az igazságszolgáltatási rendszere főszabály szerint megfelel az uniós jognak. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság semmilyen konkrét magyarázattal nem szolgált arra vonatkozóan, hogy az FO első bírói kinevezését övező feltételek mennyiben tehetnék lehetővé, hogy valaki jelenleg jogosulatlan befolyást gyakoroljon e bíróra. Így az első kinevezését övező körülmények önmagukban nem tekinthetők olyanoknak, mint amelyek a jogalanyokban jogos és komoly kétségeket kelthetnek e bírónak a későbbi igazságszolgáltatási feladatai ellátása során fennálló függetlenségét és pártatlanságát illetően.

³⁷ Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a Bíróság az uniós jog értelmezésére kizárólag e jognak az új tagállamban való – és az új tagállamnak az Európai Unióhoz történt csatlakozásától kezdődő – alkalmazása tekintetében rendelkezik hatáskörrel. A jelen ügyben, az előterjesztett kérdés nem olyan helyzetre vonatkozik, amely Lengyelországnak az Unióhoz való csatlakozása előtt minden joghatását kiváltotta volna, mivel bár FO-t a csatlakozást megelőzően nevezték ki bírónak, jelenleg is bírói jogállással rendelkezik, és e jogállásnak megfelelő feladatokat lát el.

A második részben az előterjesztett kérdések lényegében arra irányulnak, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével, a Charta 47. cikkével, valamint a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) és (2) bekezdésével ellentétes-e az, hogy valamely tagállami bíróság olyan ítélkező testülete a törvény által megelőzően létrehozott, független és pártatlan bíróságnak minősüljön, amelynek tagja olyan bíró, akinek első bírói kinevezésére, illetve magasabb szintű bíróságra történő további kinevezésére vagy úgy került sor, hogy a bírójelöltet az adott tagállam alkotmánybírósága által később alkotmányellenesnek nyilvánított jogszabályi rendelkezések alapján összeállított testület választotta ki (a továbbiakban: a szóban forgó első körülmény), vagy pedig úgy, hogy a bírójelöltet egy szabályszerűen összeállított testület választotta ki, de olyan eljárást követően, amely nem volt sem átlátható, sem nyilvános, és bírósági felülvizsgálat tárgyát sem képezhette (a továbbiakban: a szóban forgó második körülmény).

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy nem minden, a bíró kinevezésére irányuló eljárás során esetlegesen felmerülő szabálytalanság alkalmas arra, hogy kétséget ébresszen e bíró függetlenségével kapcsolatban.

A jelen ügyben a szóban forgó első körülményt illetően a Bíróság megjegyzi, hogy az alkotmánybíróság nem foglalt állást a KRS függetlenségével kapcsolatban, amikor e testület akkori összetételét alkotmányellenesnek nyilvánította, amikor az FO-n kívüli másik két bírót kinevezték a kérdést előterjesztő bíróság előtti felülvizsgálat tárgyát képező ítéletet meghozó ítélkező testületbe. Az alkotmányellenesség ezen megállapítása tehát önmagában nem vezethet e szerv függetlenségének kétségbe vonásához, következésképpen a jogalanyokban nem kelthet kétségeket az érintett bírák külső tényezőkkel szembeni függetlenségét illetően. Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság egyetlen olyan konkrét bizonyítékot sem terjesztett elő, amely alátámasztaná az ilyen kétségek fennállását.

Ugyanezt a következtetést kell levonni a szóban forgó második körülmény szerinti helyzetet illetően is. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis nem tűnik ki, hogy a KRS a lengyelországi nem demokratikus rendszer megszűnését követő összetételében ne lett volna a végrehajtó és a törvényhozó hatalomtól független.

Ebben az összefüggésben e két körülmény nem tekinthető alkalmasnak annak bizonyítására, hogy a bírák kinevezésére vonatkozó alapvető szabályokat megsértették. Ily módon, mivel a hivatkozott szabálytalanságok nem járnak annak valós veszélyével, hogy a végrehajtó hatalom jogosulatlanul gyakorolhat valamely diszkrecionális jogkört, veszélyeztetve a kinevezési eljárás eredményének feddhetetlenségét, az uniós joggal nem ellentétes az, hogy törvény által létrehozott független és pártatlan bíróságnak minősüljön az érintett bírák részvételével működő ítélkező testület.

2024. január 9-i G. és társai (A rendes bíróságok bíráinak kinevezése Lengyelországban) ítélet (nagytanács) (C-181/21 és C-269/21, [EU:C:2024:1](#))

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 267. cikk – A kérdést előterjesztő bíróság azon lehetősége, hogy figyelembe vegye a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletét – A kért értelmezés szükségessége a kérdést előterjesztő bíróság ítéletének meghozatalához – Bírói függetlenség – A rendes bíróságok bíráinak kinevezési feltételei – Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában hozott jogerős végzés vitatásának lehetősége – A bíró ítélkező testületből való kizárásának lehetősége – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatósága”

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság elfogadhatatlannak nyilvánít két előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, amelyet lengyel bírák terjesztettek elő, akik arra keresik a választ, hogy az alapeljárásokban az ítélkező testület összetétele összeegyeztethető-e a független és pártatlan bíróság uniós jog szerinti követelményeivel.

Az első ügyben (C-181/21) a Sąd Okręgowy w Katowicach (katowicei regionális bíróság, Lengyelország) három bíróból álló ítélkező testületét jelölték ki a fogyasztó fizetési meghagyással szembeni ellentmondását elutasító végzéssel szembeni panasz kivizsgálására. Az ezen ügyben eljáró előadó bíró kétségeit fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy e testület „bíróságnak” minősül-e, tekintettel a szintén az említett testületben részt vevő A. Z. bírónak a katowicei regionális bíróság bírójává történő kinevezésének körülményeire. Aggályai többek között az ilyen kinevezési eljárásban részt vevő Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország; a továbbiakban: KRS)³⁸ jogállására és működési módjára vonatkoztak.

Ami a C-269/21. sz. ügyet illeti, a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság, Lengyelország) három bíróból álló ítélkező testülete vizsgálta egy bank azon végzéssel szembeni panaszát, amellyel az ugyanezen bíróság egyesbíróként eljáró bírója helyt adott a fogyasztók által előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek. Ez a három bíróból álló ítélkező testület a megtámadott végzést megváltoztatta, e kérelmet teljes egészében elutasította, és az ügyet visszautalta az egyesbíróként eljáró ítélkező testülethez. Ez utóbbinak kétségei vannak a bank által benyújtott panasz tárgyában határozatot hozó ítélkező testület összetételének az uniós joggal való összeegyeztethetőségét, és következésképpen határozatának érvényességét illetően. A három bíróból álló ítélkező testületnek ugyanis A. T. bíró is a tagja volt, akit 2021-ben neveztek ki a krakkói regionális bíróságra a KRS részvételével zajló eljárást követően.

Ebben az összefüggésben az első ügyben az előadó bíró, a második ügyben pedig az egyesbíróként eljáró ítélkező testület úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé lényegében arra vonatkozóan, hogy A. Z. és A. T. bírák kinevezésének sajátos körülményeire tekintettel az e bírák részvételével működő ítélkező testületek megfelelnek-e az uniós jog értelmében vett, törvény által

³⁸ A 2018 utáni összetételében.

megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság követelményeinek, és hogy az uniós jog alapján³⁹ az ilyen bírakat hivatalból ki kell-e zárni a szóban forgó ügyek elbírálásából.

A Bíróság előzetesen emlékeztet arra, hogy az EUMSZ 267. cikk szövegéből és rendszeréből is kitűnik, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás egyik előfeltétele a nemzeti bíróság előtt ténylegesen folyamatban lévő jogvita, amelynek keretében a nemzeti bíróságnak az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletet tekintetbe vevő határozatot kell hoznia.⁴⁰

A Bíróság ezt követően megállapítja, hogy bár minden bíróság köteles megvizsgálni, hogy összetételénél fogva a – többek között az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése szerinti – törvény által megelőzően létrehozott, független és pártatlan bíróságnak minősül-e, ha e tekintetben komoly kétség merül fel, mindemellett a Bíróságtól előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezésnek az EUMSZ 267. cikk értelmében vett szükségessége azt jelenti, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak egyedül le kell tudnia vonni a következtetéseket ezen értelmezésből azáltal, hogy annak fényében értékeli az ugyanazon ítélkező testület egy másik bírója kinevezésének jogszerűségét, és adott esetben dönt e bíró kizárásáról.

E tekintetben nem ez a helyzet a C-181/21. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíró esetében, mivel sem az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, sem a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem következik, hogy a nemzeti jog szabályai értelmében mindezt saját hatáskörében eljárva, egyedül megtehetné. Az uniós jog rendelkezéseinek a C-181/21. sz. ügyben kért értelmezése tehát az alapügyben a kérdést előterjesztő, egyedül eljáró bíró által meghozható határozat szempontjából nem objektíve szükséges.

Ami a C-269/21. sz. ügyet illeti, a Bíróság megállapítja, hogy maga az előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a három bíróból álló ítélkező testület által meghozott, az előterjesztő bíróság határozatát megváltoztató és az érintett fogyasztók ideiglenes intézkedés iránti kérelmét elutasító végzés ellen nincs helye további jogorvoslatnak, és így azt a lengyel jog alapján jogerősnek kell tekinteni. Márpedig, bár e bíróság hivatkozik az e végzést övező jogbizonytalanságra, amelynek oka, hogy az azt meghozó ítélkező testület összetételének jogszerűsége kétséges, azonban nem hívja fel a lengyel eljárási jog egyetlen olyan rendelkezését sem, amely hatáskört biztosítana számára, hogy vizsgálja, ráadásul egyesbíróként eljárva, hogy az ilyen kérelem tárgyában egy három bíróból álló ítélkező testület által meghozott jogerős végzés összeegyeztethető-e nevezetesen az uniós joggal. Egyébiránt a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy a három bíróból álló ítélkező testület által meghozott végzés a kérdést előterjesztő bíróságra

³⁹ Lásd az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben értelmezett EUSZ 2. cikket és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdését.

⁴⁰ A 2022. március 22-i Prokurátor Generalny és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-508/19, EU:C:2022:201, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amely ugyanezen szakaszban kerül ismertetésre.

nézve kötelező erejű, és e bíróság nem rendelkezik hatáskörrel sem az e végzést meghozó ítélkező testületben részt vevő bíró „kizárására”, sem pedig e végzés vitatására.

A Bíróság tehát megállapítja, hogy a C-269/21. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróság a nemzeti jog szabályai értelmében nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy értékelje – nevezetesen az uniós jog szempontjából – az ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában a jogerős végzést meghozó, három bíróból álló ítélkező testület, és különösen azon körülmények jogszerűségét, amelyek között A. T. bírót kinevezték, illetve hogy adott esetben vitassa e végzést.

Mivel a három bíróból álló ítélkező testület teljes egészében elutasította az alapeljárás felperesei által előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelmet, e kérelem elbírálása véglegesen lezárult. Így a C-269/21. sz. ügyben előterjesztett kérdések természetüknél fogva az alapeljárás olyan szakaszára vonatkoznak, amely jogerősen lezárult, és amely elkülönül a kérdést előterjesztő bíróság előtt egyedül folyamatban lévő érdemi jogvitától. E kérdések tehát nem objektíve szükségesek e jogvita eldöntéséhez, hanem arra irányulnak, hogy a Bíróság az említett jogvita szempontjából szükséges válaszoktól elvonatkoztatva, általánosságban értékelje a lengyelországi rendes bíróságok bíráinak kinevezési eljárását.

2. Szakmai etika

2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (nagytanács) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

„Tagállami kötelezettségszegés – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Jogállamiság – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Bírói függetlenség – EUMSZ 267. cikk – A Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérdés intézésére vonatkozó jogosultság – Az uniós jog elsőbbsége – A bírák büntetőjogi mentelmi jogának felfüggesztésével, valamint a munkajoggal, a társadalombiztosítási joggal és a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bíráinak nyugdíjazásával kapcsolatos ügyekben e bíróság fegyelmi tanácsára ruházott hatáskör – A bíróságok és az alkotmányos szervek legitimitásának megkérdőjelezésére vagy a bírák kinevezése jogszerűségének, illetve a bírói jogkörük megállapítására vagy értékelésére vonatkozó, nemzeti bíróságok számára előírt tilalom – A független és pártatlan, törvény által megelőzően létrehozott bíróság fennállásával kapcsolatos meghatározott követelmények betartására vonatkozó bírói vizsgálat »fegyelmi vétségnek« minősítése – A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanácsára ruházott, valamely bíróság vagy bíró függetlenségének hiányával kapcsolatos kérdések vizsgálatára vonatkozó kizárólagos hatáskör – Az Alapjogi Charta 7. és 8. cikke – A magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jog – (EU) 2016/679 rendelet – A 6. cikk (1) bekezdése első albekezdésének c) és e) pontja és a 6. cikk (3) bekezdésének második albekezdése – A 9. cikk (1) bekezdése – Különleges adatok – Nemzeti szabályozás, amely előírja a bírák számára, hogy nyilatkozzanak a

szervezetekben, alapítványokban vagy politikai pártokban fennálló tagságukról és azokban betöltött tisztségeikről, és előírja az e nyilatkozatokban szereplő adatok online közzétételét”

2017-ben a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) két új tanácsot hoztak létre, az Izba Dyscyplinarną (fegyelmi tanács) és az Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanács).

A legfelsőbb bíróságról szóló törvényt módosító 2019. december 20-i törvény értelmében, amely 2020-ban lépett hatályba, e két tanács új hatásköröket kapott, amelyek többek között a bírák elleni büntetőeljárás megindítására, illetve az előzetes letartóztatásuk engedélyezésére vonatkoztak.⁴¹ A rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanács kizárólagos hatáskört kapott a bíróság vagy a bíró függetlenségével kapcsolatos kifogások és jogi kérdések vizsgálatára.⁴² Ezen túlmenően, e módosító törvény értelmében a legfelsőbb bíróság, ez utóbbi tanácsot is beleértve, nem kérdőjelezheti meg a bíróságok, az állam alkotmányos szervei, valamint a törvényességi ellenőrzés és jogvédelem szervei legitimitását, továbbá nem állapíthatja meg, és nem értékelheti a bírói kinevezés jogszerűségét.⁴³ Az említett törvény tisztázza a bírák fegyelmi vétségének fogalmát is.⁴⁴

Ugyanez a módosító törvény módosította a rendes bíróságokra vonatkozó törvényt is, olyan rendelkezéseket vezetve be, amelyek hasonlóak a legfelsőbb bíróságról szóló törvényt módosító rendelkezésekhez.⁴⁵ Meghatározza továbbá a rendes bíróságok bírái ellen indított büntetőeljárásokra alkalmazandó szabályokat.⁴⁶ Ezenfelül nyilatkozattételi kötelezettséget ír elő számukra és a legfelsőbb bírósági bírák számára a szervezetekben, nonprofit alapítványokban és politikai pártokban való tagság tekintetében, beleértve a hivatalba lépést megelőző időszakokat is, és előírja ezen információk online közzétételét.⁴⁷ Ezen új rendelkezések közül számos a közigazgatási bíróságokra is vonatkozik.⁴⁸

⁴¹ A legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 27. cikkének 1. §-a.

⁴² A rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanács tehát hatáskörrel rendelkezik többek között a bírák kizárására vagy a bíróságok vagy bírák függetlenségének hiányára alapított kifogásokra, valamint a bírósági határozatok jogellenességének megállapítására irányuló keresetek elbírálására, amennyiben e jogellenesség az ügyben határozatot hozó bírói tisztségre kinevezett személy jogállásának megkérdőjelezésében áll (a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény, 26. cikk, 2–6. §). Kizárólagos hatáskörrel rendelkezik továbbá a legfelsőbb bíróság előtt felmerülő, a bíróság vagy a bíró függetlenségével kapcsolatos jogi kérdések vizsgálatára (a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény, 82. cikk, 2–5. §).

⁴³ A legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 29. cikkének 2. és 3. §-a.

⁴⁴ A legfelsőbb bíróság bírája fegyelmi felelősséggel tartozik a szakmai kötelezettségszegésekért, különösen a jogszabályok nyilvánvaló és súlyos megsértése, olyan cselekmények vagy mulasztások esetén, amelyek jelentősen akadályozhatják vagy veszélyeztethetik valamely igazságügyi hatóság működését, és az olyan cselekmények esetén, amelyek megkérdőjelezik valamely bíró szolgálati viszonyának fennállását, kinevezésének hatályosságát vagy a Lengyel Köztársaság valamely alkotmányos szervének legitimitását (a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény, 72. cikk, 1. §).

⁴⁵ Így a rendes bíróságokról szóló módosított törvény 42a. cikke átveszi a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 29. cikke 2. és 3. §-ának szövegét, a 107. cikkének 1. §-a pedig a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 72. cikke 1. §-ának szövegét veszi át (lásd fent).

⁴⁶ Lásd a rendes bíróságok szervezetéről szóló módosított törvény 80. cikkét és 129. cikkének 1–3. §-át.

⁴⁷ A rendes bíróságok szervezetéről szóló módosított törvény 88a. cikkének 1. és 4. §-a szerint:

„1. § A bíró köteles írásbeli nyilatkozatot tenni:

1) valamely szervezetben fennálló tagságáról, beleértve az egyesületi tagságot is, a szervezet nevének és székhelyének, a betöltött tisztségeiknek és a tagság időszakának feltüntetésével;

Az Európai Bizottság, mivel úgy ítélte meg, hogy Lengyelország ezen új szabályok elfogadásával nem teljesítette az uniós jogból eredő kötelezettségeit,⁴⁹ az EUMSZ 258. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet nyújtott be a Bírósághoz.

Az ebben az ügyben hozott ítéletben a nagytanácsban eljáró Bíróság helyt adott a Bizottság által benyújtott keresetnek. A Bíróság megállapítja, hogy ezek az új nemzeti rendelkezések sértik az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének együttesen értelmezett rendelkezései által biztosított bírói függetlenséget, továbbá sértik egyrészt az előzetes döntéshozatali mechanizmus keretében a nemzeti bíróságokat terhelő kötelezettségeket, másrészt pedig az uniós jog elsőbbségének elvét. Ezenkívül a bírák tekintetében a nyilatkozattételi mechanizmusokat bevezető rendelkezések és az így gyűjtött adatok online közzététele sérti a Charta és az általános adatvédelmi rendeletben biztosított, a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jogot.

Ami először is a Bíróság hatáskörét illeti a Bizottság által az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése és a Charta 47. cikke együttes rendelkezéseinek, valamint az uniós jog elsőbbsége elvének megsértésére vonatkozóan előterjesztett kifogások elbírálására, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az Unió a tagállamok közös értékein alapul,⁵⁰ és hogy ezen értékek tiszteletben tartása az Unióhoz való csatlakozás előfeltétele.⁵¹ Az Unió olyan államokat foglal magában, amelyek szabadon és önként kötelezték el magukat az említett közös értékek iránt, amelyek tiszteletben tartása és előmozdítása a tagállamok közötti kölcsönös bizalom alapfeltétele. Ezen értékek valamely tagállam általi tiszteletben tartása tehát a Szerződések e tagállamra való alkalmazásából eredő valamennyi jog gyakorlásának feltételét képezi, és nem redukálható olyan kötelezettséggé, amelyet a tagjelölt országnak az Unióhoz való csatlakozása érdekében kell teljesítenie, és amely alól a csatlakozását követően mentesülhet. A Bíróság ebben a tekintetben megállapítja,

2) a nonprofit alapítvány szervében betöltött tisztségről, beleértve az alapítvány nevét és székhelyét, valamint a tisztség betöltésének időszakát;

3) a politikai pártban a bírói tisztségbe való kinevezését megelőzően fennálló tagságáról, valamint a politikai pártban az 1989. december 29. előtti hivatali ideje alatt fennálló tagságáról, beleértve a párt nevét, a betöltött tisztségeket és a tagság időszakát.

[...]

4. § Az 1. §-ban említett nyilatkozatokban szereplő információk nyilvánosak, és azokat a Biuletyn Informacji Publicznejben (nyilvános információk hírlevele) [...] közzé kell tenni."

A legfelsőbb bíróság bíráira vonatkozóan lásd a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 45. cikkének 3. §-át.

⁴⁸ Lásd különösen a közigazgatási bíróságokról szóló módosított törvény 5. cikkének 1a. és 1b. §-át, 8. cikkének 2. §-át, 29. cikkének 1. §-át és 49. cikkének 1. §-át.

⁴⁹ A Bizottság úgy ítélte meg, hogy Lengyelország nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit – amely rendelkezés előírja azt a kötelezettséget, hogy a tagállamoknak meg kell teremteniük azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek – a Chartának a törvény által megelőzően létrehozott hatékony jogorvoslati és független és pártatlan bírósághoz való jogról szóló 47. cikkéből eredő kötelezettségeit, az EUMSZ 267. cikk második és harmadik bekezdéséből eredő kötelezettségeit, amely egyes nemzeti bíróságok számára lehetővé teszi (második bekezdés), mások számára pedig kötelezővé teszi (harmadik bekezdés) az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtását, az uniós jog elsőbbségének elvéből eredő kötelezettségeit, a Charta 7. és 8. cikkéből eredő kötelezettségeit, valamint az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének c) és e) pontjából, 6. cikkének (3) bekezdéséből és 9. cikkének (1) bekezdéséből eredő, a magánélet tiszteletben tartásához való jogra és a személyes adatok védelméhez való jogra vonatkozó kötelezettségeit.

⁵⁰ EUSZ 2. cikk.

⁵¹ EUSZ 49. cikk.

hogy az EUSZ 19. cikk konkretizálja az EUSZ 2. cikkben kimondott jogállamiság értékét,⁵² és arra kötelezi a tagállamokat, hogy olyan jogorvoslati és eljárési rendszert hozzanak létre, amely az uniós jog által szabályozott valamennyi területen biztosítja a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való jogának tiszteletben tartását. A Bíróság következésképpen úgy ítéli meg, hogy az olyan értékek és elvek tiszteletben tartásából eredő követelmények, mint a jogállamiság, a hatékony bírói jogvédelem és a bírói függetlenség, nem érinthetik valamely tagállamnak az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése értelmében vett nemzeti identitását.

A Bíróság tehát hangsúlyozza, hogy alkotmányos modelljük megválasztása során a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk a bíróságok függetlenségére vonatkozó, az EUSZ 2. cikkből és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő követelményt, és így többek között kötelesek gondoskodni arról, hogy az igazságszolgáltatás szervezetére vonatkozó jogszabályaik ne jelentsenek visszalépést a jogállamiság értéke szempontjából, tartózkodva az olyan szabályok elfogadásától, amelyek aláásnák a bírák függetlenségét.

Egyébiránt a Bíróság e tekintetben emlékeztet arra, hogy a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése egyértelmű és pontos eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára – amely nem függ semmilyen feltételtől, különösen az uniós jog értelmezésére és alkalmazására hivatott bíróságok függetlensége és pártatlansága, valamint azon követelmény tekintetében, hogy azok törvény által megelőzően létrehozott bíróságok legyenek – közvetlen hatállyal bír, ami azt jelenti, hogy a Bíróság által értelmezett uniós jog e rendelkezéseivel ellentétes nemzeti rendelkezéseket, ítélezési gyakorlatot vagy egyéb gyakorlatot nem lehet alkalmazni. Mivel a Bíróság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik az uniós jog végérvényes értelmezésére, adott esetben az érintett nemzeti alkotmánybíróság feladata, hogy módosítsa saját, a Bíróság által értelmezett uniós joggal összeegyeztethetetlen ítélezési gyakorlatát. Következésképpen a Bíróság megállapítja, hogy hatáskörrel rendelkezik a Bizottság által felhozott kifogások vizsgálatára.

Másodszor, a Bizottság által felhozott kifogások tartalmát vizsgálva a Bíróság megállapítja, hogy Lengyelország megsértette a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való, a Charta⁵³ és az általános adatvédelmi rendelet⁵⁴ által biztosított jogot azáltal, hogy olyan rendelkezéseket fogadott el, amelyek arra kötelezik a bírákat, hogy a szervezetekben és nonprofit alapítványokban végzett

⁵² Lásd e tekintetben: 2018. február 27-i Associação Sindical dos Juízes Portugueses ítélet, C-64/16, EU:C:2018:117, 32. pont, amely a II. fejezet „illetmény” című 3. szakaszában kerül ismertetésre.

⁵³ A Charta 7. cikke és 8. cikkének (1) bekezdése.

⁵⁴ Az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének c) és e) pontja, 6. cikkének (3) bekezdése és 9. cikkének (1) bekezdése.

tevékenységükkel, valamint a politikai párthoz tartozásukkal kapcsolatos információkat kinevezésük előtt közöljék.⁵⁵

E tekintetben a Bíróság, miután kimondta az általános adatvédelmi rendelet jelen ügyben való alkalmazhatóságát, és konkrétan e rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdése c) és e) pontjának, valamint 9. cikke (1) bekezdésének alkalmazhatóságát, megállapítja, hogy a Lengyelország által a szóban forgó rendelkezések alátámasztása érdekében előadott célok, amelyek azon kockázat csökkentésére irányulnak, hogy a bírákat feladataik ellátása során befolyásolhassák a magán- vagy politikai érdekekhez kapcsolódó megfontolások, valamint a jogalanyok ilyen pártatlanság fennállásával kapcsolatos bizalmának megerősítése az Unió által elismert, a Charta 52. cikkének (1) bekezdése értelmében vett általános érdekű célkitűzésnek, illetve az általános adatvédelmi rendelet értelmében vett jogszerű közérdekű célkitűzésnek minősülnek.⁵⁶ A Bíróság ugyanakkor emlékeztet arra, hogy bár az ilyen célkitűzés emiatt lehetővé teheti a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok gyakorlásának korlátozásait, ez, többek között, csak akkor áll fenn, ha e korlátozások ténylegesen megfelelnek e célkitűzésnek, és azzal arányosak.

A szóban forgó intézkedések szükségességét vizsgálva a Bíróság megállapítja, hogy Lengyelország nem adott elő egyértelmű és konkrét magyarázatot arra vonatkozóan, hogy a bírónak a kinevezése előtti és a bírói megbízatásának 1989. december 29. előtti gyakorlása során a politikai párthoz való tartozására vonatkozó információk közzététele jelenleg milyen okokból járulhatna hozzá a jogalanyok azon jogának megerősítéséhez, hogy ügyüket a pártatlanság követelményének megfelelő bíróság tárgyalja. Tekintettel arra a sajátos összefüggésre, amelyben a módosító törvényt és az említett intézkedéseket elfogadták, a Bíróság végeredményben úgy véli, hogy ezeket az intézkedéseket valójában, többek között, abból a célból fogadták el, hogy csorbítsák az érintett bírák szakmai jóhírnevét és a jogalanyok általi megítélésüket. Következésképpen az említett intézkedések alkalmatlanok a jelen ügyben hivatkozott jogszerű cél elérésére.

Ami a bírák szervezethez vagy nonprofit alapítványhoz való aktuális vagy múltbeli tagságára vonatkozó egyéb információkat illeti, a Bíróság úgy véli, hogy nem zárható ki eleve, hogy az ilyen információk online közzététele hozzájárul az olyan összeférhetetlenségek feltárásához, amelyek befolyásolhatják a bírák pártatlan feladatellátását az egyes ügyek elbírálása során; ez az átláthatóság továbbá általában véve hozzájárulhat a jogalanyok e pártatlanságba és az igazságszolgáltatásba vetett bizalmának megerősítéséhez. Rámutat azonban egyrészt arra, hogy a jelen ügyben az érintett személyes adatok többek között azon időpontot megelőző időszakokra vonatkoznak, amelytől kezdődően a bírónak meg kell tennie a megkövetelt nyilatkozatot. A Bíróság megállapítja azonban, hogy az érintett múltbeli időszakokra vonatkozó időbeli

⁵⁵ A rendes bíróságokról szóló módosított törvény 88a. cikke, a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 45. cikkének 3. §-a, valamint a közigazgatási bíróságokról szóló módosított törvény 8. cikkének 2. §-a.

⁵⁶ Az általános adatvédelmi rendelet 6. cikkének (3) bekezdése és 9. cikke (2) bekezdésének g) pontja értelmében.

korlátozás hiányában nem állapítható meg, hogy a szóban forgó intézkedések arra korlátozódnak, ami feltétlenül szükséges ahhoz, hogy hozzájáruljanak a jogalanyok azon jogának megerősítéséhez, hogy ügyüket a pártatlanság követelményének megfelelő bíróság tárgyalja. Másrészt, ami a közérdekű cél és a szóban forgó jogok közötti egyensúly megtalálását illeti, a Bíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy az érintett szervezetek vagy nonprofit alapítványok céljától függően a szóban forgó személyes adatok online közzététele valószínűsíthetően az érintett bírák magánéletének bizonyos érzékeny aspektusaira, különösen vallási vagy világnézeti meggyőződésükre vonatkozó információkat tár fel. Ezt követően megjegyzi, hogy a személyes adatok szóban forgó kezelése azt eredményezi, hogy ezen adatokat az interneten szabadon hozzáférhetővé teszik a nagyközönség, következésképpen potenciálisan korlátlan számú személy számára. Végül rámutat arra, hogy a szóban forgó intézkedések elfogadásának sajátos összefüggésében az ilyen adatok online közzététele alkalmas arra, hogy az érintett bírákat indokolatlan megbélyegzés veszélyének tegye ki, mivel indokolatlanul befolyásolja mind a jogalanyok, mind a nyilvánosság által róluk alkotott képet, valamint arra, hogy a bírák szakmai előmenetelét indokolatlanul akadályozza. Ilyen körülmények között a Bíróság megállapítja, hogy a személyes adatoknak a szóban forgóhoz hasonló kezelése különösen súlyos beavatkozást jelent az érintettek magánéletük tiszteletben tartásához és személyes adataik védelméhez fűződő alapvető jogaiba.

E beavatkozás súlyosságának és az állítólagos közérdekű cél fontosságának mérlegelése során a Bíróság megállapította, hogy a mérlegelés eredménye – tekintettel a szóban forgó intézkedések elfogadásának általános és sajátos nemzeti összefüggéseire, valamint az érintett bírák számára esetleg bekövetkező különösen súlyos következményekre – nem kiegyensúlyozott. A korábban fennálló nemzeti jogi háttér szerinti eredeti helyzethez képest ugyanis az érintett személyes adatok online közzététele potenciálisan jelentős beavatkozást jelent a Charta 7. cikkében és 8. cikkének (1) bekezdésében garantált alapvető jogokba, anélkül hogy ezt a beavatkozást a jelen esetben igazolni lehetne az abból eredő, a bírák összeférhetetlenségének megelőzése és a pártatlanságukba vetett bizalom növelése tekintetében jelentkező esetleges előnyökkel.

3. Illetmény

2018. február 27-i Associação Sindical dos Juízes Portugueses ítélet (nagytanács) (C-64/16, [EU:C:2018:117](#))

„Előzetes döntéshozatal – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése – Jogorvoslati lehetőségek – Hatékony bírói jogvédelem – A bírói függetlenség – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 47. cikk – Az illetmények csökkentése a nemzeti közszolgálatban – Költségvetési megszorító intézkedések”

A portugál jogalkotó 2014 októberétől időszakosan csökkentette számos tisztségviselő, valamint a közférában feladatot ellátó személyek – köztük a Tribunal de Contas

(számvevőszék, Portugália) bírái – illetményének összegét. Egy 2015. évi törvény fokozatosan, 2016. január 1-jétől megszüntette ezen illetménycsökkentési intézkedéseket.

Az Associação Sindical dos Juizes Portugueses (a portugál bírák szakszervezete, a továbbiakban: ASJP) e számvevőszék tagjai nevében eljárva keresetet nyújtott be a Supremo Tribunal Administrativo (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Portugália) előtt az említett költségvetési intézkedések ellen. Az ASJP úgy ítélte meg, hogy az illetménycsökkentésre irányuló intézkedések sértik a „bírói függetlenség elvét”, amelyet nemcsak a portugál alkotmány, hanem az uniós jog is kimond.

A legfelsőbb közigazgatási bíróság szerint a közszféra illetményei összegének időszakos csökkentésére irányuló intézkedéseket a portugál költségvetés túlzott hiányának csökkentésére irányuló, feltétlenül érvényesítendő követelmények igazolták, amelyeket a portugál kormány számára az Unió írta elő az e tagállamnak nyújtott pénzügyi támogatás ellenében. A legfelsőbb közigazgatási bíróság ugyanakkor rámutat arra, hogy a portugál állam köteles tiszteletben tartani az uniós jog általános elveit is, köztük a bírák függetlenségére vonatkozó, az uniós bíróságokra és a nemzeti bíróságokra egyaránt alkalmazandó elveket. A legfelsőbb közigazgatási bíróság szerint ugyanis az uniós jogrendből eredő jogok hatékony bírói védelmét főszabály szerint a nemzeti bíróságok biztosítják. E bíróságok feladata, hogy e jogvédelmet a függetlenség és pártatlanság elveinek tiszteletben tartása mellett megvalósítsák. A legfelsőbb közigazgatási bíróság hangsúlyozza, hogy a bírói szervek függetlensége a tagjainak jogállásához kapcsolódó biztosítékoktól is függ, ideértve az illetményt. Ezért a Bíróságtól azt kérdezte, hogy a bírói függetlenség elvével ellentétes-e a bércsökkentést célzó általános intézkedéseknek a tagállami igazságszolgáltatási szervek tagjai tekintetében történő alkalmazása, ha az ilyen intézkedések, mint a jelen esetben, túlzott költségvetési hiány megszüntetésére irányuló, feltétlenül érvényesítendő követelményekhez és egy uniós pénzügyi támogatási programhoz kapcsolódnak.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság először is hangsúlyozta, hogy az EUSZ 19. cikk, amely az EUSZ 2. cikkben kimondott jogállamiság értékét konkretizálja, az uniós jogrendben a bírósági felülvizsgálat biztosításának feladatát nem egyedül a Bíróságra, hanem a nemzeti bíróságokra is ruházza. E tekintetben emlékeztetett arra, hogy az uniós jog tiszteletben tartásának biztosítására irányuló hatékony bírói felülvizsgálat fennállása már önmagában a jogállamiság létének velejárója. Következésképpen minden tagállamnak biztosítania kell, hogy jogorvoslati rendszerében, az uniós jog hatálya alá tartozó területeken az uniós jog értelmében vett „bíróságnak” minősülő fórumok teljesítik a hatékony bírói jogvédelem követelményeit. Így amennyiben a számvevőszék „bíróság” minőségében határozhat az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdések tárgyában, Portugáliának biztosítania kell, hogy e fórum teljesítse a hatékony bírói jogvédelemhez kapcsolódó követelményeket.

A Bíróság e tekintetben rámutatott, hogy e jogvédelem biztosítása érdekében az ilyen fórum függetlenségének megőrzése alapvető fontosságú, amint azt a Charta

47. cikkének második bekezdése megerősíti, amely a hatékony jogorvoslathoz való alapvető joghoz fűződő követelmények sorában említi a „független” bírósághoz való fordulást. A függetlenség biztosítása ugyanis nemcsak uniós szinten, hanem tagállami szinten is kötelező a nemzeti bíróságokra. A függetlenség e fogalma többek között azt feltételezi, hogy az érintett fórum teljesen autonóm módon gyakorolja bírói feladatkörét anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban lenne, vagy bárkinek alá lenne rendelve, és anélkül, hogy bárhonnán utasításokat kapna, így védett az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét, és határozataikat befolyásolhatja. Márpedig a Bíróság szerint az olyan szintű illetményben való részesülés, amely összhangban áll az általuk ellátott feladatok jelentőségével, a bírói függetlenség lényegi biztosítékát alkotja.

A Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a szóban forgó illetménycsökkentési intézkedéseket nem csupán a számvevőszék tagjaira alkalmazták, és így azok olyan általános intézkedések, amelyek célja, hogy a nemzeti közszolgálat valamennyi tagja kivegye részét a megszorítások iránti erőfeszítésekből. Ezenkívül ezen intézkedések időszakos jellegűek voltak, és 2016. október 1-jén véglegesen megszüntették őket. Ennélfogva a Bíróság kimondta, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével nem ellentétes az olyan, túlzott költségvetési hiány megszüntetésére irányuló követelményekhez és egy európai uniós pénzügyi támogatási programhoz kapcsolódó, bércsökkentést célzó általános intézkedéseknek az alkalmazása, mint amelyek az alapügy tárgyát képezik.

4. Kirendelés

2021. november 16-i Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim és társai ítélet (nagytanács) (C-748/19–C-754/19, [EU:C:2021:931](#))

„Előzetes döntéshozatal – Jogállamiság – Az igazságszolgáltatás függetlensége – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi az igazságügyi miniszter számára, hogy bírákat rendeljen ki magasabb szintű bíróságokhoz, és hogy az ilyen kirendeléseket visszavonja – Az igazságügyi miniszter által kirendelt bírákat is magában foglaló, büntetőügyekben eljáró ítélkező testületek – (EU) 2016/343 irányelv – Az ártatlanság védelme”

A Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) az előtte folyamatban lévő hét büntetőügy kapcsán azt vizsgálja, hogy az ezen ügyeket elbíráló ítélkező testületek összetétele megfelel-e az uniós jognak, tekintettel arra, hogy ezekben

az ítélkező testületekben az igazságügyi miniszter által a rendes bíróságok szervezetéről szóló törvény alapján hozott határozat alapján kirendelt bíró is jelen van.⁵⁷

E bíróság szerint a bírák kirendelésére vonatkozó lengyel szabályok értelmében az igazságügyi miniszter hivatalosan nem ismert kritériumok alapján, és anélkül, hogy a kirendelésről szóló határozat bírósági felülvizsgálat tárgyát képezné, valamely bírót kirendelés útján magasabb szintű büntetőbírósághoz oszthat be. Az igazságügyi miniszter ezenkívül bármikor visszavonhatja a kirendelést, anélkül hogy az ilyen visszavonást előre meghatározott jogi kritériumokra kellene alapoznia vagy indokolnia kellene.

Ezzel összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság úgy határozott, hogy kérdést tesz fel a Bíróságnak arra vonatkozóan, hogy a fenti szabályok összeegyeztethetőek-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével,⁵⁸ és hogy e szabályok sértik-e a büntetőeljárásban alkalmazandó ártatlanság vélelmét, amely többek között a 2016/343 irányelvből ered.

A nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság megállapította, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével – az EUSZ 2. cikkel, valamint a 2016/343 irányelvvel⁵⁹ összefüggésben értelmezve – ellentétesek azok a nemzeti rendelkezések, amelyek alapján valamely tagállam igazságügyi minisztere nem nyilvános kritériumok alapján egyrészt határozott vagy határozatlan időre magasabb szintű büntetőbírósághoz rendelhet ki egy bírót, másrészt bármikor, indokolás nélküli határozattal visszavonhatja ezt a kirendelést, függetlenül az említett kirendelés határozott vagy határozatlan időtartamától.

A Bíróság előjáróban megállapítja, hogy a lengyel rendes bíróságok, amelyekhez a varsói regionális bíróság is tartozik, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében vett „uniós jog által szabályozott területeken” a lengyel jogorvoslati rendszer részét képezik. Ahhoz, hogy ezek a bíróságok az e rendelkezés által megkövetelt hatékony bírói jogvédelmet nyújthassák, alapvető fontosságú e szervek függetlenségének védelme. A függetlenség e követelményének tiszteletben tartása érdekében azonban a bírák kirendelésére vonatkozó szabályoknak biztosítaniuk kell a szükséges garanciákat azon veszély elkerülésére, hogy ezt a kirendelést a bírósági határozatok tartalma politikai ellenőrzésének eszközeként használják fel.

E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy bár az a tény, hogy az igazságügyi miniszter a bírákat csak a hozzájárulásukkal rendelheti ki, fontos eljárási biztosíték, a kérdést előterjesztő bíróság szerint számos olyan körülmény áll fenn, amely lehetővé teszi az igazságügyi miniszter számára, hogy e bírákat befolyásolja, és így kétségek merülhetnek

⁵⁷ A 2001. július 27-i Ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych (a rendes bíróságok szervezetéről szóló törvény) alapügyre alkalmazandó változata (Dz. U. 2019., poz. 52.).

⁵⁸ E rendelkezés értelmében: „[a] tagállamok megteremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek”.

⁵⁹ A 2016/343 irányelv 6. cikkének (1) és (2) bekezdése.

fel a függetlenségükkel kapcsolatban. E különböző körülményeket elemezve a Bíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy az önkényesség és a manipuláció veszélyének elkerülése érdekében a bíró kirendeléséről és a kirendelés megszüntetéséről szóló határozatot előzetesen ismert kritériumok alapján kell meghozni, és megfelelően meg kell indokolni. Ezenkívül, mivel a bíró kirendelésének a bíró hozzájárulása nélküli visszavonása az utóbbi számára a fegyelmi szankcióhoz hasonló következményekkel járhat, az ilyen intézkedésnek bíróság előtt megtámadhatónak kell lennie, egy olyan eljárás keretében, amely teljes mértékben garantálja a védelemhez való jogot. Egyébiránt a Bíróság megállapítja, hogy mivel az igazságügyi miniszter a legfőbb ügyészi tisztséget is betölti, egy adott büntetőügyben mind az ügyészség rendes szervezeti egységeinek az ügyészei, mind a kirendelt bírák felett hatáskörrel rendelkezik, ami jogos kétségeket ébreszthet a jogalanyokban az említett kirendelt bírák pártatlanságával kapcsolatban. Végül azok a bírák, akiket az alapügyek elbírálására hivatott tanácsokba rendelnek ki a rendes bírósági bírák fegyelmi biztosának helyettesi feladatait is ellátják, amely a bírák ellen indítható fegyelmi eljárások kivizsgálásáért felelős szerv. Márpedig a két tisztség egy személyben történő egyesítése olyan összefüggésben, amelyben a rendes bíróságok fegyelmi biztosának helyetteseit is az igazságügyi miniszter nevezi ki, jogos kétségeket ébreszthet a jogalanyok körében az érintett ítélkező testületek többi tagjának külső tényezők általi befolyásolhatatlanságát illetően.

Ezek a különböző körülmények együttesen vizsgálva – az e tekintetben a kérdést előterjesztő bíróságra háruló végső értékelésekre is figyelemmel – arra engednek következtetni, hogy az igazságügyi miniszter jogosult a bírákat ismeretlen szempontok alapján magasabb szintű bíróságokhoz kirendelni, és jogosult e kirendelésüket indokolás nélkül megszüntetni, ami azzal a következménnyel jár, hogy a bírák a kirendelésük időtartama alatt nem élvezik azokat a garanciákat és függetlenséget, amelyeket egy jogállamban minden bírónak általában élveznie kellene. Az ilyen jogkör nem tekinthető összeegyeztethetőnek a függetlenség követelményének tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséggel.

5. Áthelyezés

2021. október 6-i W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (nagytanács) (C-487/19, [EU:C:2021:798](#))

„Előzetes döntéshozatal – Jogállamiság – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – A bírák elmozdíthatatlanságának elve és a bírói függetlenség elve – Valamely rendes bíróság bírójának a hozzájárulása nélkül történő áthelyezése – Jogorvoslat – A Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwoycajnej i Spraw Publicznych) (legfelsőbb bíróság [rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács], Lengyelország) bírója által hozott elfogadhatatlansági végzés – Lengyelország köztársasági elnöke által a nemzeti igazságszolgáltatási tanács határozata alapján, az e határozat

végrehajtásának a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletéig történő felfüggesztését elrendelő bírósági határozat ellenére kinevezett bíró – Törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak nem minősülő bíró – Az uniós jog elsőbbsége – Annak lehetősége, hogy az ilyen elfogadhatatlansági végzést semmisnek tekintsék”

Ezen ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere már ismertetésre került,⁶⁰ a Bíróság megállapítja, hogy egy olyan rendes bíróság, mint a lengyel regionális bíróság, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében vett „uniós jog által szabályozott területeken” alkalmazandó lengyel jogorvoslati rendszerbe tartozik. Annak érdekében, hogy az ilyen bíróság az e rendelkezés által megkövetelt hatékony bírói jogvédelmet biztosíthassa, alapvető fontosságú a függetlenségének megőrzése. Márpedig a bíró hozzájárulása nélküli áthelyezése potenciálisan sértheti a bírák elmozdíthatatlanságának és függetlenségének elvét. Az ilyen áthelyezés ugyanis érintheti az érintett bíró feladatkörének terjedelmét és a rábízott ügyek elbírálását, valamint jelentős következményekkel járhat e bíró életére és előmenetelére nézve is; így a bírósági határozatok tartalmának felülvizsgálatára szolgáló eszköz lehet, és a fegyelmi szankció hatásaihoz hasonló hatásokkal járhat. Következésképpen a bírói függetlenség követelménye megkívánja, hogy a bírácoknak a hozzájárulásuk nélkül történő áthelyezésére alkalmazandó rendszer tartalmazza az annak elkerüléséhez szükséges garanciákat, hogy e függetlenséget közvetlen vagy közvetett külső beavatkozás révén veszélyeztessék. Így az ilyen áthelyezési intézkedéseknek, amelyekről csak olyan jogszerű indokok alapján lehet határozni, amelyek különösen a rendelkezésre álló erőforrások elosztására vonatkoznak, a védelemhez való jogot maradéktalanul biztosító eljárásnak megfelelően bíróság előtt megtámadhatóaknak kell lenniük.

6. Előléptetés

2023. szeptember 7-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” ítélet (első tanács)
(C-216/21, [EU:C:2023:628](#))

„Előzetes döntéshozatal – 2006/928/EK határozat – A Romániában felállítandó együttműködési, valamint az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén érvényes külön értékelési kritériumok teljesítése terén elért haladást ellenőrző mechanizmus – EUSZ 2. cikk – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Jogállamiság – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 47. cikk – Bírói függetlenség – A bírák előléptetési rendszerét módosító nemzeti szabályozás”

⁶⁰ A jogvita ténybeli és jogi hátterével kapcsolatban lásd a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszát.

2019-ben a Consiliul Superior al Magistraturii (a magisztratúra legfelsőbb tanácsa, Románia) (a továbbiakban: CSM) jóváhagyta a bírák felsőbb bíróságokra történő előléptetésére vonatkozó eljárás reformját. A „romániai bírák fóruma” egyesület és egy magánszemély támadja ezt a reformot a Curtea de Apel Ploiești (ploiești-i ítélőtábla, Románia) előtt.

Az alapeljárás felperesei azt állítják, hogy a régi írásbeli vizsgáknak a jelöltek munkavégzésének és magatartásának az érintett felsőbb bíróság elnöke és tagjai által történő értékelésével való felváltása szubjektívvé és diszkrecionálissá teszi az előléptetési rendszert. A ploiești-i ítélőtábla azt kérdezi a Bíróságtól, hogy egy ilyen reform összeegyeztethető-e a bírói függetlenség elvével.

A Bíróság ítéletében kimondja, hogy a bírák előléptetési rendszerére vonatkozó nemzeti szabályozásnak biztosítania kell a bírói függetlenség elvének tiszteletben tartását.

Ebben az összefüggésben a Bíróság azt is megállapítja, hogy az uniós joggal főszabály szerint nem ellentétes az, hogy a bírák előléptetése valamely felsőbb bíróságra a bírák munkavégzésének és magatartásának értékelése alapján történjen, amelyet az e felsőbb bíróság elnökéből és tagjaiból álló bizottság folytat le. Azonban az előléptetésről szóló határozatok elfogadására vonatkozó anyagi jogi feltételeknek és eljárási szabályoknak olyannak kell lenniük, hogy az érintettek előléptetését követően a jogalanyokban ne merülhessen fel jogos kétség az érintett bírák függetlenségét és pártatlanságát illetően.

A Bíróság megállapítja, hogy a romániai alsóbb szintű bíróságokhoz beosztott bírák előléptetési eljárása két szakaszból áll. Az első szakasz, amely lehetővé teszi az „álláshelyen belüli” előléptetést, az álláshely változása nélkül, írásbeli versenyvizsgán alapul, amelynek célja a pályázók elméleti ismereteinek és gyakorlati készségeinek értékelése. A második, a „tényleges előléptetés” néven ismert szakasz lehetővé teszi, hogy a már „álláshelyen belül” előléptetett jelölteket ténylegesen magasabb szintű bíróságra helyezték.

Az értékelést csak ebben a második szakaszban végzi el a CSM bírói szekciója által kijelölt, az egyes fellebbviteli bíróságok elnökéből és négy tagjából álló bizottság.

Még ha a második szakasz reformja a ploiești-i ítélőtábla szerint a hatásköröknek az értékelő bizottság egyes tagjai, konkrétan pedig az ítélőtáblák elnökei kezében való összpontosulásához vezethet, alkalmas is arra, hogy a hatásköröknek az értékelőbizottság egyes tagjainak, és különösen az elnökének kezében történő összpontosításához vezessen, mindazonáltal nem tekinthető önmagában az uniós joggal összeegyeztethetetlennek.

A ploiești-i ítélőtábla feladata annak vizsgálata, hogy a hatáskörök e koncentrációja – akár önmagában, akár más tényezőkkel együttesen – alkalmas-e arra, hogy annak címzettjeit a gyakorlatban képessé tegye arra, hogy befolyásolják az érintett bírák határozatainak irányát, és hogy e hatásköri koncentráció így e bírák tekintetében a függetlenség hiányát idézze elő vagy az elfogultság látszatát keltse, ami sértheti azt a

bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és jogállamban az igazságszolgáltatásnak az említett jogalanyokban keltenie kell. A Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokban semmi sem utal arra, hogy ezen esetleges hatásköri koncentráció önmagában képes lenne a gyakorlatban ilyen befolyásolási képességet biztosítani, és azok nem utalnak olyan egyéb tényezőkre sem, amelyek az említett hatáskör-koncentrációval együtt olyan hatással járnának, hogy a jogalanyokban kétségeket ébreszthetnének az előléptetett bírák függetlenségével kapcsolatban.

Ami a tényleges előléptetésről szóló határozatok meghozatalára vonatkozó anyagi jogi feltételek, és különösen a jelöltek munkavégzésének és magatartásának értékelésére vonatkozó feltételeket illeti, ez az értékelés olyan kritériumokon alapul, amelyek a jelöltek szakmai érdemei értékelése szempontjából relevánsnak tűnnek. E kritériumok – úgy tűnik – ellenőrizhető tényekből kiinduló objektív értékelések alapját képezik.

Az e határozatok elfogadására vonatkozó eljárási szabályok sem tűnnek olyanoknak, amelyek veszélyeztetnék az előléptetett bírák függetlenségét. Az értékelő bizottságnak ugyanis meg kell indokolnia értékelését, és az érintett jelölt megtámadhatja azt a CSM bírói szekciója előtt.

7. Fegyelmi felelősség

2020. március 26-i Miasto Łowicz és Prokurator Generalny ítélet (nagytanács) (C-558/18 és C-563/18, [EU:C:2020:234](#))

„Előzetes döntéshozatal – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Jogállamiság – Az uniós jog által szabályozott területeken megvalósuló hatékony bírói jogvédelem – A bírói függetlenség elve – A nemzeti bírákra alkalmazandó fegyelmi felelősségi rendszer – A Bíróság hatásköre – EUMSZ 267. cikk – Elfogadhatóság – A kérdést előterjesztő bíróság ítéletének meghozatalához szükséges értelmezés – Fogalom”

A nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság elfogadhatatlannak nyilvánította a Sąd Okręgowy w Łodzi (Łódzi regionális bíróság, Lengyelország) és a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket. A kérdést előterjesztő bíróságok e két kérelmükkel lényegében azt a kérdést teszik fel a Bíróságnak, hogy a bírák fegyelmi felelősségi rendszerére vonatkozó új lengyel szabályozás összeegyeztethető-e a jogalanyoknak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében foglalt hatékony bírói jogvédelemhez való jogával.

Az első ügy (C-558/18) Łowicz lengyel város és az Államkincstár között, közpénzből nyújtott támogatások kifizetése iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvitával kapcsolatos. A kérdést előterjesztő bíróság valószínűnek tartja, hogy az általa az adott ügyben meghozandó határozat az Államkincstárra nézve kedvezőtlen lesz. A második

ügy (C-563/18) pedig három személy ellen 2002-ben és 2003-ban elkövetett bűncselekmények miatt indult büntetőeljárással kapcsolatos, amelyben a kérdést előterjesztő bíróságnak a vádlottak büntetésének rendkívüli enyhítését kell elrendelnie amiatt, hogy elismerték a velük szemben felhozott vádakát és együttműködtek a büntető hatóságokkal. A két előzetes döntéshozatal iránti kérelem azt az aggodalmat fogalmazza meg, hogy az adott ügyekben eljáró egyesbírókkal szemben fegyelmi eljárás indulhat abban az esetben, ha ilyen határozatot hoznak. A kérdést előterjesztő bírák ismertetik, hogy 2017-ben Lengyelországban olyan jogalkotási reformokra került sor, amelyek következtében kétségesse vált a fegyelmi eljárások bírákkal szembeni objektivitása és pártatlansága, és amelyek sértik a lengyel bíróságok függetlenségét. A kérdést előterjesztő bírák határozottan úgy ítélik meg, hogy az igazságügyi miniszter számára a rendes bíróságok bíráival szemben alkalmazandó fegyelmi eljárásokban ettől kezdve biztosított jelentős befolyáshoz nem kapcsolódnak megfelelő garanciák. A kérdést előterjesztő bíróságok szerint az így szabályozott fegyelmi eljárások lehetőséget biztosítanak a jogalkotói és a végrehajtói hatalom számára arra, hogy félreállítsák a rájuk nézve kedvezőtlen határozatokat hozó bírákat, és ezzel befolyásolják a bírák által meghozandó bírósági határozatokat.

A Bíróság először megerősítette, hogy hatáskörrel rendelkezik az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezésére, majd a két előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról nyilatkozott. E tekintetben mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy az EUMSZ 267. cikkben foglaltak szerint az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek „szükségesnek” kell lennie a kérdést előterjesztő bíróság „ítélete meghozatalához”. A Bíróság továbbá tisztázta, hogy e rendelkezés alapján az előzetes döntéshozatali eljárás egyik előfeltétele a nemzeti bíróság előtt ténylegesen folyamatban lévő jogvita, amelynek keretében a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletet. A Bíróság hangsúlyozta az előzetes döntéshozatalra utalás keretében ellátott azon feladatának sajátosságait, hogy segítséget nyújt a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő konkrét jogvita elbírálásában, majd ismertette, hogy a jogvitának és az értelmezni kért uniós jogi rendelkezéseknek kapcsolódniuk kell egymáshoz. Ez a kapcsolódás azt jelenti, hogy az értelmezésnek a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó határozat szempontjából objektíve szükségesnek kell lennie.

A jelen ügyben a Bíróság először is megállapította, hogy az alapeljárások egyáltalán nem kapcsolódnak az uniós joghoz, konkrétan az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséhez, amelyre az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések irányulnak. Kimondta, hogy a kérdést előterjesztő bíróságoknak nem kell alkalmazniuk az uniós jogot ahhoz, hogy az említett jogvitákat érdemben elbírálják. Másodszor emlékeztetett rá, hogy korábban valóban ítélt már elfogadhatónak olyan uniós jogi eljárási rendelkezések értelmezésére vonatkozó kérdéseket, amelyeket az érintett kérdést

előterjesztő bíróságnak az ítélete meghozatalához alkalmaznia kellett,⁶¹ de arra is rámutatott, hogy a két jelen ügyben előterjesztett kérdések nem ilyenekre irányulnak. Harmadszor a Bíróság szerint úgy tűnik, hogy az említett kérdésekre adandó válasz sem biztosíthatná a kérdést előterjesztő bíróságok számára az uniós jog olyan értelmezését, amely alapján nemzeti jogi eljárási kérdésekről dönthetnének azelőtt, hogy adott esetben érdemi döntést hozhatnának az előttük folyamatban lévő jogvitákról.⁶² Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból nem állapítható meg, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések tárgyát képező uniós jogi rendelkezés és az alapeljárások között olyan kapcsolat állna fenn, amely miatt a kért értelmezés szükséges lenne ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróságok az ilyen értelmezésből levonható tanulságok alapján ítéleteiket meghozhassák. Ennélfogva úgy ítélte meg, hogy az előterjesztett kérdések általános jellegűek, és ezért az előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

Végül a Bíróság emlékeztetett arra, hogy nem engedhető meg, hogy bizonyos nemzeti rendelkezések alapján a nemzeti bírakkal szemben fegyelmi eljárást indíthassanak amiatt, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordultak a Bírósághoz.⁶³ A fegyelmi intézkedések ilyen kilátásba helyezése ugyanis sértheti az érintett nemzeti bírák azon lehetőségének tényleges gyakorlását, hogy kérdést intézzenek a Bírósághoz, valamint a Szerződések által az uniós jog alkalmazásával összefüggésben rájuk ruházott bírói feladatok tényleges gyakorlását. A Bíróság e tekintetben kifejtette, hogy a bírói függetlenség lényeges biztosítékát jelenti továbbá e bírák számára az, hogy ne kelljen ilyen fegyelmi eljárásokkal, illetve szankciókkal számolniuk.

2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (nagytanács) (C-791/19, [EU:C:2021:596](#))

„Tagállami kötelezettségszegés – A bírákra vonatkozó fegyelmi felelősségi rendszer – Jogállamiság – Bírói függetlenség – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – A bírósági határozatok tartalma útján megvalósuló fegyelmi vétségek – Független és törvény által létrehozott fegyelmi bíróságok – Az észszerű határidő és a védelemhez való jog tiszteletben tartása a fegyelmi eljárásokban – EUMSZ 267. cikk – A nemzeti bíróságok azon jogának és kötelezettségének korlátozása, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz”

⁶¹ A Bíróság 2011. február 17-i Weryński ítélete (C-283/09, [EU:C:2011:85](#)).

⁶² A Bíróság 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélete (C-585/18, C-624/18 és C-625/18 egyesített ügyek, [EU:C:2019:982](#)), amely a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában kerül ismertetésre.

⁶³ A Bíróság elnökének 2018. október 1-jei Miasto Łowicz és Prokuratura Okręgowa w Płocku végzése (C-558/18 és C-563/18 egyesített ügyek, [EU:C:2018:923](#)).

Ezen ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere már ismertetésre került,⁶⁴ a nagytanácsban eljáró Bíróság helyt adott a Bizottság által benyújtott kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek. Egyrészt a Bíróság megállapítja, hogy a bírák ezen új fegyelmi felelősségi rendszere sérti a függetlenségüket. Másrészt ugyanezen rendszer nem teszi lehetővé az érintett bírák számára, hogy a függetlenség maradéktalan fenntartása mellett tiszteletben tartsák az előzetes döntéshozatali mechanizmus keretében rájuk háruló kötelezettségeket.

A Bíróság úgy ítéli meg, hogy Lengyelország nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő azon kötelezettségeit, hogy megteremtse azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek.

A Bíróság emlékeztet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése és a függetlenségnek az e rendelkezésből fakadó követelménye feltételezi, hogy az uniós jog által szabályozott területeken a jogorvoslati rendszerük hatálya alá tartozó nemzeti bíróságok bírásra alkalmazandó fegyelmi felelősségi rendszer tartalmazza az ahhoz szükséges garanciákat, hogy elkerülhető legyen annak veszélye, hogy ezt a rendszert a bírósági határozatok tartalma feletti politikai ellenőrzésre szolgáló rendszerként használják fel, ami különösen olyan szabályok megalkotását követeli meg, amelyek meghatározzák a fegyelmi vétségnek minősülő magatartásokat, illetve amelyek egy független fórum olyan eljárását írják elő, amely maradéktalanul biztosítja az európai Unió Alapjogi Chartája 47. és 48. cikkében rögzített jogokat, különösen a védelemhez való jogot, továbbá amely szabályok biztosítják a fegyelmi testület határozatainak bíróság előtti megtámadhatóságát.

Márpedig a Bíróság szerint Lengyelország először is nem garantálta a fegyelmi tanács függetlenségét és pártatlanságát, és így megsértette a bírói függetlenséget azáltal, hogy nem biztosította a bírák számára a velük szemben indított fegyelmi eljárások olyan fórum általi felülvizsgálatát, amely megfelel az említett garanciáknak. A hatalmi ágak szétválasztása elvének megfelelően a bíróságok függetlenségét biztosítani kell a jogalkotó és a végrehajtó hatalom tekintetében. Márpedig a 2017. évi jogalkotási reform értelmében a bírák Sąd Najwyższyre (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) történő kinevezésének folyamatát, és különösen a legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának tagjai kinevezésének folyamatát alapvetően a lengyel végrehajtó és jogalkotó szervek által nagymértékben átalakított szerv, a Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország) határozza meg. A Bíróság emellett rámutat arra, hogy a fegyelmi tanácsot kizárólag a KRS által választott olyan új bírák alkotják, akik még nem töltöttek be hivatalt a legfelsőbb bíróságon belül, és akik többek között kiemelkedően magas díjazásban részesülnek, illetve különösen nagymértékű szervezeti,

⁶⁴ A jogvita ténybeli és jogi hátterével kapcsolatban lásd az I. fejezetben „A független nemzeti bíróságok azon joga, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz” című 2. szakaszt.

működési és pénzügyi autonómiával rendelkeznek a legfelsőbb bíróság többi bírósági tanácsát jellemző feltételekhez képest. Mindezen elemek jogos kétségeket ébreszthetnek a jogalanyokban e fegyelmi fórumnak a lengyel jogalkotó és végrehajtó hatalom közvetlen vagy közvetett hatásai általi befolyásolhatatlanságát, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegességét illetően.

Másodszor, a Bíróság – e tekintetben figyelembe véve, hogy a fegyelmi tanács függetlensége és pártatlansága ily módon nincs biztosítva – megállapítja, hogy Lengyelország lehetővé tette, hogy a bírósági határozatok tartalma a rendes bíróságok bírái tekintetében fegyelmi vétségnek minősüljön. A Bíróság, miután emlékeztet arra, hogy el kell kerülni, hogy a fegyelmi felelősségi rendszert a bírósági határozatok feletti politikai ellenőrzésre vagy a bírákkal szembeni nyomásgyakorlásra használják fel, megjegyzi, hogy a jelen esetben a bírák új fegyelmi felelősségi rendszere, amely nem felel meg a bírák felelősségének megalapozására alkalmas magatartások egyértelműsége és pontossága követelményének, e bírák függetlenségét is sérti.

Harmadszor, Lengyelország egyrészt nem biztosította azt sem, hogy a rendes bíróságok bíráival szemben indított fegyelmi ügyeket észszerű határidőn belül bírálják el, ami ugyancsak sérti e bírák függetlenségét. Az új fegyelmi felelősségi rendszer szerint ugyanis az a bíró, akivel szemben jogerős bírósági határozattal lezárt fegyelmi eljárást folytattak, ugyanebben az ügyben újból ilyen eljárások alá vonható, így e bíró állandó jelleggel ki lesz téve az ilyen eljárások esetleges veszélyének. Másrészt a bírákkal szembeni fegyelmi eljárásokra alkalmazandó új eljárási szabályok korlátozzák az eljárás alá vont bírák védelemhez való jogát. Ezen új rendszer alkalmazásában ugyanis a bíró képviselőjének kirendeléséhez és a képviselő általi védelem ellátásához kapcsolódó cselekmények nem függesztik fel az eljárást, ráadásul az eljárás a bíró vagy a képviselője igazolt távolléte ellenére is lefolytatható. Egyébiránt az említett új eljárási szabályok, különösen, ha azok – a jelen ügghöz hasonlóan – a már említett hiányosságokat mutató fegyelmi felelősségi rendszer keretébe illeszkednek, fokozhatják annak kockázatát, hogy a fegyelmi felelősségi rendszert a bírósági határozatok tartalma feletti politikai ellenőrzésre szolgáló rendszerként használják fel.

Negyedszer, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy Lengyelország, mivel diszkrecionális jogkört biztosít a fent említett fegyelmi tanács elnökének ahhoz, hogy kijelölje az első fokon hatáskörrel rendelkező fegyelmi bíróságot a rendes bíróságok bíráival kapcsolatos fegyelmi ügyekben, nem biztosította, hogy az ilyen ügyekben döntő bíróság „törvény által létrehozott” bíróság legyen, amint azt az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése is megköveteli.

2021. december 21-i Euro Box Promotion és társai ítélet (nagytanács) (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 és C-840/19, [EU:C:2021:1034](#))

„Előzetes döntéshozatal – 2006/928/EK határozat – A Romániában felállítandó együttműködési, valamint az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén érvényes külön értékelési

kritériumok teljesítése terén elért haladást ellenőrző mechanizmus – Jelleg és joghatások – Romániára nézve kötelező jelleg – Jogállamiság – A bírák függetlensége – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – A korrupció elleni küzdelem – Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme – Az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése – »PIF-egyezmény« – Büntetőeljárások – A Curtea Constituțională (alkotmánybíróság, Románia) által súlyos korrupciós ügyekben bizonyos bizonyítékok értékelésének jogszerűségével és az ítélező testületek összetételével kapcsolatban hozott ítéletek – A nemzeti bíróságok azon kötelezettsége, hogy a Curtea Constituțională (alkotmánybíróság) határozatainak teljes érvényesülését biztosítsák – A bírák fegyelmi felelőssége e határozatok be nem tartása esetén – A Curtea Constituțională (alkotmánybíróság) azon határozatai alkalmazásának mellőzésére vonatkozó jog, amelyek nem felelnek meg az uniós jognak – Az uniós jog elsőbbségének elve

Ezen ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere már ismertetésre került,⁶⁵ a Bíróság a Curtea Constituțională (alkotmánybíróság, Románia) egyik ítélezési gyakorlata alkalmazásának az uniós joggal való összeegyeztethetőségéről döntött.

Az uniós joggal nem ellentétes az, hogy az alkotmánybíróság határozatai a rendes bíróságokra nézve kötelezőek, feltéve hogy e bíróságnak többek között a jogalkotó és a végrehajtó hatalomtól való függetlensége biztosítva van. Ezzel szemben e joggal ellentétes az, hogy az ilyen határozatok bármiféle figyelmen kívül hagyása megalapozza a nemzeti bíróságok bíráinak fegyelmi felelősségét.

Először is, mivel az uniós jog tiszteletben tartásának biztosítására irányuló hatékony bírói felülvizsgálat fennállása a jogállamiság létének velejárója, az uniós jogot alkalmazni vagy értelmezni hivatott valamennyi bíróságnak meg kell felelnie a hatékony bírói jogvédelem követelményeinek. Ennek érdekében a bíróságok függetlensége alapvető fontosságú. E tekintetben fontos, hogy a bírák mentesek legyenek a függetlenségüket veszélyeztethető külső beavatkozástól vagy nyomástól. Ezenkívül a hatalmi ágak szétválasztása elvének megfelelően, amely a jogállam működését jellemzi, a bíróságok függetlenségét többek között a jogalkotó és a végrehajtó hatalom tekintetében is biztosítani kell.

Másodszor, noha az uniós jog nem ír elő a tagállamok számára olyan konkrét alkotmányos modellt, amely a különböző államhatalmi ágak közötti viszonyokat szabályozná, a Bíróság rámutat arra, hogy e tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk többek között a bíróságok függetlenségére vonatkozó, e jogból eredő követelményeket. E körülmények között az alkotmánybíróság határozatai kötelezőek lehetnek a rendes bíróságokra nézve, feltéve hogy a nemzeti jog biztosítja e bíróság függetlenségét többek között a jogalkotó és a végrehajtó hatalom tekintetében. Ezzel szemben, ha a nemzeti jog nem biztosítja e függetlenséget, az uniós joggal ellentétes az ilyen nemzeti szabályozás vagy gyakorlat, mivel az ilyen alkotmánybíróság nem képes biztosítani az uniós jog által megkövetelt hatékony bírói jogvédelmet.

⁶⁵ A jogvita ténybeli és jogi hátterével kapcsolatban lásd az I. fejezetben „A független nemzeti bíróságok azon joga, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz” című 2. szakaszt.

Harmadszor a bíróságok függetlenségének megőrzése érdekében a fegyelmi felelősségi rendszernek tartalmaznia kell az ahhoz szükséges garanciákat, hogy elkerülhető legyen annak veszélye, hogy e rendszert a bírósági határozatok tartalmának politikai ellenőrzését szolgáló eszközként alkalmazzák. E tekintetben az a tény, hogy valamely bírósági határozat a nemzeti és uniós jogszabályok értelmezése és alkalmazása, illetve a tények és bizonyítékok értékelése során elkövetett esetleges hibát tartalmaz, önmagában nem vezethet az érintett bíró fegyelmi felelősségének megállapításához. Valamely bírónak az általa hozott bírósági határozat miatt fennálló fegyelmi felelősségének megállapítását ugyanis egészen kivételes esetekre kell korlátozni, és azt olyan garanciákkal kell szabályozni, amelyek célja a bírósági határozatok tartalmára gyakorolt külső nyomással kapcsolatos minden kockázat elkerülése. Nem tartja tiszteletben e feltételeket az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint az alkotmánybíróság határozatainak a nemzeti rendes bíróságok bírái általi bármilyen figyelmen kívül hagyása megalapozhatja e bírák fegyelmi felelősségét.

2022. február 22-i RS (Alkotmánybírósági ítéletek hatása) ítélet (nagytanács) (C-430/21, [EU:C:2022:99](#))

„Előzetes döntéshozatal – Jogállamiság – Az igazságszolgáltatás függetlensége – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Az uniós jog elsőbbsége – A nemzeti bíróság arra vonatkozó felhatalmazásának hiánya, hogy megvizsgálja az érintett tagállam alkotmánybírósága által az alkotmánnyal összhangban állónak ítélt nemzeti jogszabály uniós joggal való összhangját – Fegyelmi eljárás”

A Bíróságot arra kérték fel, hogy foglaljon állást az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének különösen az uniós jog elsőbbsége elvével összefüggésben értelmezett második albekezdésében kimondott bírói függetlenség elvéről abban az összefüggésben, hogy egy tagállam rendes bírósága a nemzeti jog alkalmazásában nem rendelkezik felhatalmazással arra, hogy megvizsgálja az e tagállam alkotmánybírósága által az alkotmánnyal összhangban állónak ítélt nemzeti jogszabály uniós joggal való összhangját, és a nemzeti bíró fegyelmi eljárásnak és szankciónak lenne kitéve, ha ilyen vizsgálathoz folyamodna.

A jelen esetben RS-t egy büntetőeljárás végén elítélték Romániában. A felesége feljelentést tett, amelyben több bírót és egy ügyészt azzal vádolt, hogy az említett büntetőeljárás keretében állítólagosan bűncselekményeket követtek el. RS ezt követően a Curtea de Apel Craiovához (craiovai ítélőtábla, Románia) benyújtott keresetben vitatta az említett feljelentés nyomán indult büntetőeljárás időtartamának túlzottan hosszú jellegét.

E kereset elbírálása érdekében a craiovai ítélőtábla úgy véli, hogy meg kell vizsgálnia azon nemzeti jogszabály uniós joggal⁶⁶ való összeegyeztethetőségét, amely az igazságszolgáltatási rendszeren belül elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos – a jelen ügyben szereplőhöz hasonló – vizsgálatok lefolytatására az ügyészségen belüli szakosított ügyosztályt hozott létre. Figyelembe véve azonban a Curtea Constituțională (alkotmánybíróság, Románia) azon ítéletét,⁶⁷ amelyet a Bíróság Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítéletének⁶⁸ meghozatalát követően hozott, a craiovai ítélőtábla a nemzeti jog alkalmazásában nem rendelkezik felhatalmazással egy ilyen megfelelőségi vizsgálat elvégzésére. Az alkotmánybíróság az ítéletével ugyanis mint megalapozatlant elutasította az e jogszabály több rendelkezésének alkotmányellenességére vonatkozó kifogást, hangsúlyozva, hogy amennyiben az alkotmánybíróság valamely nemzeti jogszabályt összhangban állónak ítél az uniós jog elsőbbségét kimondó elv tiszteletben tartását előíró alkotmányos rendelkezéssel,⁶⁹ a rendes bíróságok nem rendelkeznek felhatalmazással e nemzeti jogszabály uniós joggal való összhangjának vizsgálatára.

Ebben az összefüggésben a craiovai ítélőtábla úgy határozott, hogy a Bírósághoz fordul lényegében annak tisztázása érdekében, hogy az uniós joggal ellentétes-e az, ha valamely rendes nemzeti bíróság a jelen ügy körülményeihez hasonló körülmények között nem rendelkezik felhatalmazással arra, hogy megvizsgálja valamely jogszabály uniós joggal való összhangját, valamint az, ha e bírósággal szemben fegyelmi szankciókat alkalmaznak azon az alapon, hogy az ilyen vizsgálat elvégzése mellett dönt.

A nagytanácsban eljáró Bíróság úgy ítéli meg, hogy az ilyen nemzeti szabályozás vagy gyakorlat ellentétes az uniós joggal.⁷⁰

A Bíróság mindenekelőtt úgy ítéli meg, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat, amely szerint a tagállam alkotmánybíróságának egy nemzeti jogszabályt az említett állam alkotmányával összhangban állónak ítélő határozata a nemzeti alkotmányjog értelmében e tagállam rendes bíróságaira nézve kötelező, feltéve hogy a nemzeti jog biztosítja ezen alkotmánybíróság függetlenségét többek között a jogalkotó és a végrehajtó hatalom tekintetében. Mindazonáltal nem ez a helyzet akkor, ha az ilyen szabályozás vagy gyakorlat alkalmazásának eredményeként e rendes bíróságok semmilyen hatáskörrel nem rendelkeznek egy olyan nemzeti jogszabály uniós joggal

⁶⁶ Konkrétan az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése és a 2006/928 határozat melléklete.

⁶⁷ 2021. június 8-i 390/2021. sz. ítélet.

⁶⁸ 2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor Din România” és társai ítélet (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, EU:C:2021:393), amely a II. fejezet „Személyi felelősség, bírói mentelmi jog és felfüggesztés” című 8. szakaszában kerül ismertetésre, és amelyben a Bíróság többek között megállapította, hogy a szóban forgó szabályozás ellentétes az uniós joggal, amennyiben egy ilyen szakosított ügyosztály létrehozását nem igazolják az igazságszolgáltatás megfelelő működésére alapított objektív és ellenőrizhető követelmények, és amennyiben az nem bír a Bíróság által azonosított konkrét garanciákkal (lásd: ezen ítélet rendelkező részének 5. pontja).

⁶⁹ A 390/2021. sz. ítéletében az alkotmánybíróság megállapította, hogy a szóban forgó szabályozás megfelel a Constituția României (román alkotmány) 148. cikkének.

⁷⁰ Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének az EUSZ 2. cikkel és az EUSZ 4. cikk (2) és (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett második albekezdésére, az EUMSZ 267. cikkre, valamint az uniós jog elsőbbségének elvére tekintettel.

való összeegyeztethetőségének vizsgálatára, amelyet egy ilyen alkotmánybíróság az uniós jog elsőbbségét előíró nemzeti alkotmányos rendelkezéssel összhangban állónak ítélt.

Ezt követően a Bíróság hangsúlyozza, hogy az uniós jog valamennyi rendelkezésének teljes körű alkalmazására vonatkozó, a nemzeti bíróságot terhelő kötelezettség tiszteletben tartása többek között a tagállamok Szerződések előtti egyenlősége tiszteletben tartásának biztosításához is szükséges, ami kizárja annak lehetőségét, hogy a tagállamok az uniós jogrenddel szemben bármilyen egyoldalú intézkedésre hivatkozzanak, és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében előírt lojális együttműködés elvének kifejezését képezi, amely megköveteli a nemzeti jog közvetlen hatályú uniós jogszabállyal ellentétes – akár az uniós jogszabálynál korábbi, akár annál későbbi – rendelkezései alkalmazásának mellőzését.

E körülmények között a Bíróság emlékeztet arra, hogy korábban már kimondta, hogy a szóban forgó szabályozás a 2006/928 határozat hatálya alá tartozik, és ebből következően tiszteletben kell tartania az uniós jogból, és különösen az EUSZ 2. cikkből és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeket.⁷¹ Másrészt mind az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését, mind a 2006/928 határozat mellékletében szereplő, az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén érvényes külön értékelési kritériumokat egyértelműen és pontosan határozták meg, feltétel pedig nem kapcsolódik hozzájuk, így azok közvetlen hatállyal bírnak.⁷² Ebből következik, hogy a román rendes bíróságoknak saját hatáskörüknél fogva figyelmen kívül kell hagyniuk e nemzeti rendelkezéseket, mivel azok nem értelmezhetők az említett rendelkezéssel vagy az említett értékelési kritériumokkal összhangban.

E tekintetben a Bíróság rámutat arra, hogy a román rendes bíróságok főszabály szerint hatáskörrel rendelkeznek a nemzeti jogszabályi rendelkezések ezen uniós jogi normákkal való összeegyeztethetőségének értékelésére, anélkül hogy e célból kérelmet kellene benyújtaniuk az alkotmánybírósághoz. Mindazonáltal e rendes bíróságok nem rendelkeznek e hatáskörrel abban az esetben, ha az alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy e jogszabályi rendelkezések összhangban állnak az uniós jog elsőbbségét előíró nemzeti alkotmányos rendelkezéssel, mivel e bíróságoknak meg kell felelniük ennek a határozatnak. Márpedig az ilyen nemzeti szabály vagy gyakorlat akadályát képezné a szóban forgó uniós jogi normák teljes érvényesülésének, mivel megakadályozná az uniós jog alkalmazásának biztosítására hivatott rendes bíróságot abban, hogy saját maga értékelje e jogszabályi rendelkezések e joggal való összeegyeztethetőségét.

⁷¹ A 2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19), 183. és 184. pont, amely ítélet a II. fejezet „Személyi felelősség, bírói mentelmi jog és felfüggesztés” című 8. szakaszában kerül ismertetésre.

⁷² A fent említett Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet, 249. és 250. pont; és 2021. december 21-i Euro Box Promotion és társai ítélet (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 és C-840/19, EU:C:2021:1034), 253. pont (amely ítélet ugyanezen szakasz alatt kerül ismertetésre).

Az ilyen nemzeti szabály vagy gyakorlat alkalmazása emellett sértené a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti, az előzetes döntéshozatali mechanizmussal létrehozott együttműködés hatékonyságát, mivel – az érintett tagállam alkotmánybírósága határozatainak való megfelelés érdekében – visszatartaná a jogvita eldöntésére hivatott rendes bíróságot attól, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz.

A Bíróság hangsúlyozza, hogy ezek a megállapítások még inkább érvényesek egy olyan helyzetben, amelyben az érintett tagállam alkotmánybíróságának ítélete megtagadja a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletének való megfelelést, többek között az érintett tagállam alkotmányos identitására, és azon megfontolásra támaszkodva, hogy a Bíróság túllépett a hatáskörén. A Bíróság rámutat arra, hogy az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése alapján a Bíróság felkérhető annak megvizsgálására, hogy egy uniós jogi kötelezettség nem sérti-e a tagállam nemzeti identitását. Ezzel szemben e rendelkezésnek nem célja, és nem is hatása, hogy lehetővé tegye valamely tagállam alkotmánybíróságának – az uniós jogból eredő kötelezettségeinek megsértésével – valamely uniós jogi norma alkalmazásának figyelmen kívül hagyását azon az alapon, hogy ez a norma sérti az érintett tagállamnak a nemzeti alkotmánybíróság által meghatározott nemzeti identitását. Így, amennyiben egy tagállami alkotmánybíróság arra az álláspontra jut, hogy a másodlagos uniós jognak a Bíróság által értelmezett valamely rendelkezése sérti az e tagállam nemzeti identitásának tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget, az említett alkotmánybíróság köteles e rendelkezés érvényességének az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése fényében való vizsgálata érdekében előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordulni a Bírósághoz, mivel az uniós jogi aktusok érvénytelenségének megállapítására egyedül a Bíróságnak van hatásköre

Ezenfelül a Bíróság hangsúlyozza, hogy mivel a Bíróság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik az uniós jog végérvényes értelmezésére, a tagállami alkotmánybíróság – az uniós jog rendelkezéseinek saját értelmezése alapján – nem állapíthatja meg érvényesen, hogy a Bíróság a hatáskörét meghaladó ítéletet hozott, és ennél fogva nem tagadhatja meg a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletének való megfelelést.

Egyébiránt a korábbi ítélkezési gyakorlatára⁷³ támaszkodva a Bíróság kifejti, hogy az EUSZ 2. cikkel és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat, amely szerint a nemzeti alkotmánybíróság határozatainak a nemzeti rendes bíróságok bírái általi bármilyen figyelmen kívül hagyása, és különösen a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletének való megfelelést megtagadó határozat alkalmazásának mellőzése megalapozhatja a nemzeti bírák fegyelmi felelősségét.

⁷³ A fent említett Euro Box Promotion és társai ítélet.

A 2023. május 11-i *Inspekția Judiciară* ítélet (első tanács) (C-817/21, [EU:C:2023:391](#))

„Előzetes döntéshozatal – Jogállamiság – Az igazságszolgáltatás függetlensége – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – 2006/928/EK határozat – A bírák függetlensége – Fegyelmi eljárás – Igazságügyi vizsgálat – Szabályozási, kiválasztási, értékelési, kinevezési és fegyelmi jogkörrel felruházott vezető felügyelő”

Romániában egy több büntetőügyben érintett fél fegyelmi panaszt nyújtott be a hatáskörrel rendelkező igazságügyi felügyelethez néhány eljáró bíró és ügyész ellen. Mivel valamennyi panaszának kivizsgálását további intézkedés nélkül megszüntették, panaszt nyújtott be a vezető felügyelő ellen, amelynek kivizsgálását szintén további intézkedés nélkül megszüntették. Ezt követően a Curtea de Apel Bucureștihez (bukaresti ítélőtábla, Románia) fordult, hogy megtámadja e panasz kivizsgálásának további intézkedés nélküli megszüntetését, többek között azzal érvelve, hogy a hatásköröknek a vezető felügyelő kezében való összpontosulása miatt nem lehet fegyelmi eljárást indítani. E fél szerint a hatáskörök ilyen koncentrációja ellentétes az uniós joggal.

A bukaresti ítélőtábla e tekintetben kérdést intézett a Bírósághoz.

Ítéletében a Bíróság megerősíti azon ítélkezési gyakorlatát,⁷⁴ amely szerint bár az igazságszolgáltatás szervezetének kialakítása a tagállamok hatáskörébe tartozik, e hatáskör gyakorlása során tiszteletben kell tartani az uniós jogot. Következésképpen a bírákra – akik adott esetben az uniós jog alkalmazására hivatottak – alkalmazandó fegyelmi rendszernek biztosítania kell az annak elkerüléséhez szükséges garanciákat, hogy e rendszert az e bírák tevékenysége feletti politikai ellenőrzés eszközeként használják fel.

A bírákkal és ügyészekkel szembeni fegyelmi vizsgálatok és fegyelmi eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szerv szervezeti és működési szabályainak ezért meg kell felelniük az uniós jogból eredő követelményeknek és különösen a jogállamiság követelményének.

Annak vizsgálatához, hogy ez megvalósul-e, a Bíróság pontosítja, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak a román szabályozást mint olyat annak nemzeti ténybeli és jogi kontextusában kell értékelnie.

Az ilyen felülvizsgálat szempontjából jelentős tényezőket illetően a Bíróság megjegyzi, hogy a román jog szerint a vezető felügyelő által elkövetett visszaélések miatt fegyelmi eljárást csak olyan alkalmazott indíthat, akinek előmenetele nagymértékben függ a vezető felügyelő döntéseitől. A vezető felügyelővel kapcsolatos döntéseket továbbá a vezető felügyelő által kinevezett vezetőhelyettes felügyelő vizsgálhatja felül, akinek a megbízatása a vezető felügyelőével egyidejűleg szűnik meg. Az ilyen fegyelmi rendszer –

⁷⁴ A 2021. május 18-i *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19), amely a II. fejezet „Személyi felelősség, bírói mentelmi jog és felfüggesztés” című 8. szakaszában kerül ismertetésre.

a bukaresti ítélőtábla által elvégzendő vizsgálatra is figyelemmel – úgy tűnik, hogy a gyakorlatban megakadályozza a vezető felügyelővel szembeni fegyelmi eljárás tényleges megindítását, még akkor is, ha komolyan megalapozott panaszok érkeznek ellene.

Igaz ugyan, hogy a vezető felügyelővel szembeni panasz kivizsgálásának további intézkedés nélküli megszüntetésével szemben olyan jogorvoslatnak van helye, amely adott esetben e megszüntető határozat megsemmisítéséhez vezethet. Mindazonáltal a bukaresti ítélőtábla feladata annak értékelése, hogy a román bíróságokat e tekintetben megillető hatáskörök mennyiben teszik lehetővé a vezető felügyelővel szembeni fegyelmi eljárások tényleges megindítását, valamint az ellene benyújtott panaszok hatékony és pártatlan elbírálását.

A Bíróság e tekintetben megállapítja: abban az esetben, ha e bíróság arra a következtetésre jutna, hogy a vezető felügyelő eljárása az alapügyben szóban forgó szabályozás keretében nem képezheti valós és tényleges felülvizsgálat tárgyát, meg kell állapítani, hogy e szabályozást nem úgy alakították ki, hogy az a jogalanyokban semmilyen jogos kétséget ne keltsen az az *Inspectia Judiciară* (igazságügyi felügyelet, Románia) előjogainak és feladatainak az igazságszolgáltatási tevékenységre történő nyomásgyakorlás vagy az e tevékenység feletti politikai ellenőrzés eszközeként történő alkalmazását illetően.

Ami a nemzeti ténybeli és jogi kontextust illeti, megállapítható, hogy a vezető felügyelő jogköreit megerősítették a román igazságszolgáltatás szervezete reformjainak átfogóbb összefüggésében, amelyek célja vagy hatása a román bírák függetlensége és pártatlansága garanciáinak csökkentése. Továbbá úgy tűnik, hogy a vezető felügyelő szorosan kapcsolódik a végrehajtó vagy a törvényhozó hatalomhoz. Végül figyelembe kell venni a vezető felügyelő által az előjogainak gyakorlása során követett konkrét gyakorlatot is, amely előjogok az igazságszolgáltatási tevékenység politikai ellenőrzésére is felhasználhatók.

A bukaresti ítélőtábla által elvégzendő vizsgálatok függvényében úgy tűnik tehát, hogy a jogi és ténybeli kontextusnak a Bíróság tudomására hozott ezen elemei inkább megerősítik, mintsem cáfolják azt az esetleges megállapítást, amely szerint az alapügy tárgyát képező szabályozást nem úgy alakították ki, hogy az a jogalanyokban semmilyen jogos kétséget ne keltsen az igazságügyi felügyelet előjogainak és feladatainak az igazságszolgáltatási tevékenységre történő nyomásgyakorlás vagy az e tevékenység feletti politikai ellenőrzés eszközeként történő alkalmazását illetően.

2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (nagytanács) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

„Tagállami kötelezettségszegés – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Jogállamiság – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Bírói függetlenség – EUMSZ 267. cikk – A Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérdés intézésére vonatkozó jogosultság – Az uniós jog elsőbbsége –

A bírák büntetőjogi mentelmi jogának felfüggesztésével, valamint a munkajoggal, a társadalombiztosítási joggal és a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírának nyugdíjazásával kapcsolatos ügyekben e bíróság fegyelmi tanácsára ruházott hatáskör – A bíróságok és az alkotmányos szervek legitimitásának megkérdőjelezésére vagy a bírák kinevezése jogszerűségének, illetve a bírói jogkörük megállapítására vagy értékelésére vonatkozó, nemzeti bíróságok számára előírt tilalom – A független és pártatlan, törvény által megelőzően létrehozott bíróság fennállásával kapcsolatos meghatározott követelmények betartására vonatkozó bírói vizsgálat »fegyelmi vétségnek« minősítése – A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanácsára ruházott, valamely bíróság vagy bírósági titkári feladatok ellátására, mint például a bírák mentelmi jogának felfüggesztésével, illetve a munkajogi, a társadalombiztosítási jogi és a bírák nyugdíjazásával kapcsolatos ügyekben, nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit.

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere már ismertetésre került,⁷⁵ a Bíróság először is úgy ítéli meg, hogy Lengyelország azáltal, hogy felhatalmazta a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) fegyelmi tanácsát, amelynek függetlensége és pártatlansága nincs biztosítva, hogy olyan ügyekben hozzon határozatot, amelyek közvetlen hatással vannak a bírák jogállására és a bírói, illetve bírósági titkári feladatok ellátására, mint például a bírák mentelmi jogának felfüggesztésével, illetve a munkajogi, a társadalombiztosítási jogi és a bírák nyugdíjazásával kapcsolatos ügyekben, nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit.

Ebben a tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az érintett tagállam jogrendszerének megfelelő biztosítékokat kell tartalmaznia annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a bírósági határozatok tartalma feletti politikai ellenőrzés vagy a bírák elleni nyomásgyakorlás és megfélemlítés kockázata, amely különösen a függetlenség vagy pártatlanság hiányának látszatát keltheti, és amely alááshatja azt a bizalmat, amelyet az igazságszolgáltatásnak egy demokratikus társadalomban és egy jogállamban a jogalkalmazókban keltenie kell.⁷⁶ Fontos tehát, hogy – amint azt a Bíróság a bírák fegyelmi felelősségi rendszerére vonatkozó szabályokkal kapcsolatban már kimondta⁷⁷ – az érintett bírák ellen büntetőeljárás megindítását, őrizetbe vételüket és letartóztatásukat, valamint a díjazásuk csökkentését engedélyező határozatokat vagy az

⁷⁵ A jogvita ténybeli és jogi hátterével kapcsolatban lásd a II. fejezet „Szakmai etika” című 2. szakaszát. Ez az ítélet a II. fejezetben „A bírói függetlenség felülvizsgálatára vonatkozó bírósági hatáskör” című 10. szakasz alatt úgyszintén ismertetésre kerül.

⁷⁶ Lásd ebben az értelemben: 2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, EU:C:2021:393, 216. pont), amely a II. fejezet „Személyi felelősség, bírói mentelmi jog és felfüggesztés” című 8. szakaszában kerül ismertetésre.

⁷⁷ Lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (C-791/19, EU:C:2021:596, 80. pont), amely a jelen szakaszban kerül ismertetésre.

e bírákra alkalmazandó munkajogi, társadalombiztosítási vagy nyugdíjazási szabályok lényeges szempontjaira vonatkozó határozatokat olyan szerv fogadja el vagy vizsgálja felül, amely maga is megfelel a hatékony bírói jogvédelemhez kapcsolódó garanciáknak, beleértve a függetlenség garanciáját is.

Másodszor a Bíróság megállapítja, hogy Lengyelország – mivel elfogadta azokat a rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik, hogy a törvény által megelőzően létrehozott, független és pártatlan bíróságra vonatkozó uniós követelményeknek való megfelelés vizsgálata fegyelmi vétségnek minősüljön⁷⁸ – nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből, valamint az EUMSZ 267. cikkből eredő kötelezettségeit.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog többek között azt jelenti, hogy minden bíróság köteles meggyőződni arról, hogy összetételénél fogva ilyen bíróságnak minősül-e, ha e tekintetben komoly kétség merül fel. A Bíróság arra is emlékeztet, hogy a nemzeti bíróságoktól a fent említett követelményeknek való megfelelés vizsgálata egyéb körülmények között is megkövetelhető, és hogy ez a vizsgálat különösen arra a kérdésre vonatkozhat, hogy a bíró kinevezési eljárásának szabálytalansága vezethetett-e ezen alapvető jog megsértéséhez. E körülmények között az a tény, hogy valamely nemzeti bíróság a Szerződések által ráruházott feladatokat látja el, és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséhez és a Charta 47. cikkéhez hasonló rendelkezések érvényre juttatásával teljesíti az e Szerződésekben eredő kötelezettségeit, a meghatározásánál fogva nem minősíthető fegyelmi vétségnek az említett uniós jogi rendelkezések *ipso facto* megsértése nélkül.

Márpedig a Bíróság mindenekelőtt megjegyzi, hogy a szóban forgó fegyelmi vétségek meghatározása nagyon tág és pontatlan, így azok kiterjednek azokra az esetekre is, amelyekben a bírának azt kell vizsgálniuk, hogy ők maguk, az a bíróság, amelyben eljárnak, más bírák vagy más bíróságok megfelelnek-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből és a Charta 47. cikkéből eredő követelményeknek. A szóban forgó nemzeti rendelkezések nem teszik lehetővé annak biztosítását sem, hogy az érintett bírának az általuk meghozandó bírósági határozatokért való felelőssége szigorúan kivételes esetekre korlátozódjon, tehát hogy a bírákra vonatkozó fegyelmi felelősségi rendszert ne lehessen a bírósági határozatok politikai ellenőrzésére használni. Ezenkívül e nemzeti rendelkezések elfogadásának sajátos körülményeire és összefüggéseire tekintettel a Bíróság hangsúlyozza, hogy a lengyel jogalkotó által választott kifejezések nyilvánvalóan egy sor olyan kérdést tükröznek, amelyek arra késztették a különböző lengyel bíróságokat, hogy előzetes döntéshozatal céljából a

⁷⁸ A rendes bíróságok szervezetéről szóló módosított törvény 107. cikke 1. §-ának 2. és 3. pontja, és a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 72. cikke 1. §-ának 1–3. pontja.

Bírósághoz forduljanak a lengyelországi igazságszolgáltatási szervezetet érintő, 2019-ben bekövetkezett különböző jogszabályi módosításoknak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésével és a Charta 47. cikkével való összeegyeztethetőségét illetően. A Bíróság következképpen megállapítja, hogy bizonyított annak a kockázata, hogy az említett nemzeti rendelkezéseket úgy értelmezik, hogy az lehetővé tegye, hogy a bírákra alkalmazandó fegyelmi felelősségi rendszert arra a célra alkalmazzák, hogy megakadályozzák az érintett nemzeti bíróságokat abban, hogy bizonyos, az uniós jog által megkövetelt megállapításokat tegyenek, befolyásolva e bíróságok bírói döntéseit, ily módon aláásva az említett bírák függetlenségét, és ezáltal megsértve az uniós jog említett rendelkezéseit. Ugyanezen nemzeti rendelkezések az EUMSZ 267. cikket is sértik, mivel azzal a kockázattal járnak, hogy a nemzeti bírákat fegyelmi szankcióval sújtják amiatt, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztettek a Bíróság elé.

Ami közelebbről a legfelsőbb bíróság bírái által elkövetett, a „jogszabályok nyilvánvaló és súlyos megsértésén” alapuló fegyelmi vétséget illeti,⁷⁹ a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az azt előíró nemzeti rendelkezés e bírák függetlenségét is sérti, mivel nem teszi lehetővé annak elkerülését, hogy az e bírákra alkalmazandó fegyelmi rendszert arra használják fel, hogy nyomást gyakoroljanak rájuk, és olyan visszatartó hatást fejtsenek ki, amely képes befolyásolni a döntéseik tartalmát. E rendelkezés a legfelsőbb bíróság azon kötelezettségét is korlátozza, hogy fegyelmi eljárás indításával előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé.

Harmadszor, a Bíróság megállapítja, hogy Lengyelország – mivel elfogadta azokat a rendelkezéseket, amelyek valamennyi nemzeti bíróság számára megtiltják a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságra vonatkozó európai uniós követelményeknek való megfelelés vizsgálatát⁸⁰ – nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdéséből a Charta 47. cikkéből és az uniós jog elsőbbségének elvéből eredő kötelezettségeit.

E tekintetben a Bíróság kifejti, hogy ezek a nemzeti rendelkezések nemcsak a „megállapítást”, hanem a „jogszerűségi” szempontból történő „értékelést” is tiltják, mind a „kinevezést”, mind pedig „az e kinevezésből eredő bírói feladatok gyakorlására vonatkozó jogkört” illetően. Ezenkívül ugyanezen rendelkezések tiltják a „bíróságok” és „az állami alkotmányos szervek, vagy törvényességi ellenőrzési és jogvédelmi szervek” „legitimitás[ának]” bármilyen „megkérdőjelezését”. Az ilyen megfogalmazások azonban – különösen abban a sajátos összefüggésben, amelyben azokat elfogadták – olyan helyzethez vezethetnek, amelyben az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése és a Charta 47. cikke betartásának biztosítása céljából rájuk háruló kötelezettségeknek megfelelően az érintett bíróságok által elfogadandó számos aktus –

⁷⁹ A legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 72. cikkének 1. §-ának 1. pontja

⁸⁰ A rendes bíróságokról szóló módosított törvény 42a. cikkének 1. és 2. §-a, 55. cikkének 4. §-a, a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 26. cikkének 3. §-a, 29. cikkének 2. és 3. §-a, valamint a közigazgatási bíróságokról szóló módosított törvény 5. cikkének 1a. és 1b. §-a.

tartalmuk vagy hatásai miatt – az így megállapított tilalmak hatálya alá tartozhat. Ezenfelül e nemzeti rendelkezések – mivel alkalmasak arra, hogy megakadályozzák a lengyel bíróságokat abban, hogy az uniós jog e két közvetlen hatályú rendelkezésével ellentétes rendelkezések alkalmazását mellőzzék – az uniós jog elsőbbségének elvét is sérthetik.

8. Személyi felelősség, bírói mentelmi jog és felfüggesztés

2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet (nagytanács) (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, [EU:C:2021:393](#))

„Előzetes döntéshozatal – A Bolgár Köztársaságnak és Romániának az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződés – A Bolgár Köztársaság és Románia csatlakozásának feltételeiről szóló okmány – 37. és 38. cikk – Megfelelő intézkedések – A Romániában felállítandó együttműködési, valamint az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén érvényes külön értékelési kritériumok teljesítése terén elért haladást ellenőrző mechanizmus – 2006/928/EK határozat – Az együttműködési és ellenőrzési mechanizmus, valamint az annak alapján a Bizottság által készített jelentések jellege és joghatásai – Jogállamiság – Az igazságszolgáltatás függetlensége – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Az igazságszolgáltatási rendszer szervezetének és a bírák felelősségének tárgyában Romániában 2018-ban és 2019-ben elfogadott sürgősségi törvények és kormányrendeletek – Az igazságügyi felügyelet vezetőinek ideiglenes kinevezése – Az igazságszolgáltatási rendszeren belül elkövetett bűncselekmények nyomozásával megbízott ügyosztály ügyészség keretén belüli létrehozása – Az állam vagyoni felelőssége és a bírák személyes felelőssége bírói hiba esetén”

Román bíróságok – jogi vagy természetes személyek, valamint olyan hatóságok vagy szervek közötti jogviták keretében, mint az *Inspectia Judicială* (igazságügyi felügyelet, Románia), a *Consiliul Superior al Magistraturii* (a magisztratúra legfelsőbb tanácsa, Románia) és a *Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție* (a legfőbb semmítő- és ítélőszék mellett működő ügyészség, Románia) – hat előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztettek a Bíróság elé.

Az alapjogviták Romániában az igazságszolgáltatás és a korrupció elleni küzdelem széles körű reformja keretében illeszkednek, amely reformot uniós szinten 2007 óta követnek nyomon, Romániának az Európai Unióhoz való csatlakozása alkalmával, a 2006/928 határozattal létrehozott együttműködési és ellenőrzési mechanizmus (a továbbiakban: MCV) alapján.

Románia az Unióhoz való csatlakozása céljából folytatott tárgyalások keretében 2004-ben – az igazságszolgáltatás függetlenségének és hatékonyságának javítása érdekében – három, a bírák és az ügyészek jogállásáról, az igazságszolgáltatás szervezetéről, valamint a magisztratúra legfelsőbb tanácsáról szóló, úgynevezett

igazságszolgáltatási törvényt fogadott el. 2017 és 2019 között a román alkotmány alapján elfogadott törvényekkel és sürgősségi kormányrendeletekkel módosították az említett törvényeket. Az alapeljárások felperesei vitatják, hogy e jogalkotási módosítások némelyike összeegyeztethető lenne az uniós joggal. Kereseteik alátámasztása céljából a Románia által az MCV keretében elért haladásról szóló, a Bizottság által készített véleményekre és jelentésekre hivatkoznak, amelyek – álláspontjuk szerint – bírálják a Románia által 2017 és 2019 között elfogadott rendelkezéseket a korrupció elleni küzdelem hatékonyságával, valamint az igazságszolgáltatás függetlenségének garanciájával kapcsolatos követelményekre tekintettel.

Ebben a kontextusban a kérdést előterjesztő bíróságok az MCV jellegére és joghatásaira, valamint a Bizottság által az MCV alapján készített jelentések hatályára vonatkozó kérdéseket tesznek fel. E bíróságok szerint az említett mechanizmus tartalmának, jellegének és időtartamának a csatlakozási szerződés hatálya alá tartozónak kellene minősülnie, az e jelentésekben megfogalmazott követelményeknek pedig kötelezőnek kellene lenniük Romániára nézve. E tekintetben az említett bíróságok ugyanakkor kiemelik azt a nemzeti ítélkezési gyakorlatot, amely szerint az uniós jog nem élvez elsőbbséget a román alkotmányos renddel szemben, a 2006/928 határozat pedig nem képezhet referencianormát az alkotmányossági vizsgálat keretében, mivel ezt a határozatot Romániának az Unióhoz való csatlakozását megelőzően fogadták el, és azt a Bíróság nem értelmezte a tekintetben, hogy tartalma, jellege és időtartama a csatlakozási szerződés hatálya alá tartozik-e.

A Bíróság – annak megállapítását követően, hogy Romániában az igazságszolgáltatás szervezetére irányadó szabályozások a 2006/928 határozat hatálya alá tartoznak – emlékeztet arra, hogy az uniós jog tiszteletben tartásának biztosítását célzó hatékony bírói felülvizsgálat fennállása már önmagában a jogállamiság értéke meglétének velejárója, amelyet véd az Európai Unióról szóló szerződés. A Bíróság ezután hangsúlyozza, hogy minden tagállamnak biztosítania kell, hogy jogorvoslati rendszerében, az uniós jog hatálya alá tartozó területeken az uniós jog értelmében vett „bíróságnak” minősülő fórumok teljesítik a hatékony bírói jogvédelem követelményeit. Amennyiben a szóban forgó nemzeti szabályozások vonatkoznak a rendes bíróságok azon bíraira, akiknek az uniós jog alkalmazásával vagy értelmezésével kapcsolatos kérdésekben kell határozatot hozniuk, e szabályozásoknak az említett követelményeket is teljesíteniük kell. E tekintetben elengedhetetlen a szóban forgó bírák függetlenségének megőrzése azért, hogy ne érje őket külső beavatkozás vagy nyomás, és hogy ily módon ki lehessen zárni minden közvetlen befolyást, valamint a közvetettebb befolyás olyan formáit, amelyek hatással lehetnek az érintett bírák határozataira.

A Bíróság végül – a bírák fegyelmi rendszerére irányadó szabályokat illetően megállapítja, hogy a függetlenség követelménye kötelez az annak elkerüléséhez szükséges garanciák előírására, hogy ezt a rendszert a bírósági határozatok tartalmának politikai ellenőrzését szolgáló rendszerként alkalmazzák. Ily módon egy nemzeti szabályozás nem kelthet kétségeket a jogalanyokban azt illetően, hogy a bírákkal és

ügyészekkel szemben vizsgálatok és fegyelmi eljárások megindításával megbízott igazságszolgáltatási szerv jogköreit a bírák és ügyészek feladatára gyakorolt nyomás, illetve ilyen ellenőrzés eszközeként használják.

Ezen általános megfontolások alapján a Bíróság megállapítja, hogy ilyen kétségeket kelthet a nemzeti szabályozás, ha – akár csak ideiglenesen is – azzal a hatással jár, hogy lehetővé teszi az érintett tagállam kormánya számára a bírakkal és ügyészekkel szemben fegyelmi eljárások lefolytatásával és fegyelmi eljárás megindításával megbízott szerv vezetői tisztségeibe a nemzeti jogban előírt rendes kinevezési eljárás figyelmen kívül hagyásával való kinevezést.

- A bírák által elkövetett bűncselekményeket illetően kizárólagos hatáskörrel rendelkező külön ügyészségi ügyosztály létrehozása

Ezen általános megfontolások tükrében, a Bíróság azon nemzeti szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetőségét vizsgálja, amely a bírák és az ügyészek által elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos vizsgálatok lefolytatására kizárólagos hatáskörrel rendelkező, az ügyészségen belüli szakosított ügyosztály létrehozását írja elő. A Bíróság pontosítja, hogy ahhoz, hogy egy ilyen szabályozás összeegyeztethető legyen az uniós joggal, azt egyrészt az igazságszolgáltatás megfelelő működésével kapcsolatos objektív és ellenőrizhető követelményeknek kell igazolniuk, másrészt pedig e szabályozásnak garantálnia kell, hogy ezt az ügyosztályt nem lehet az említett bírák és ügyészek tevékenységeinek politikai ellenőrzését szolgáló eszközként alkalmazni, és hogy az az Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: Charta) szereplő követelmények tiszteletben tartásával gyakorolja hatáskörét. Amennyiben ez a szabályozás nem felel meg ezeknek a követelményeknek, azt akként lehet felfogni, hogy célja a bírákra gyakorolt nyomást és megfélemlítésüket szolgáló eszköz létrehozása, ami sértené a jogalanyok igazságszolgáltatásba vetett bizalmát. A Bíróság hozzáfűzi, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás nem járhat azzal a hatással, hogy figyelmen kívül hagyják 2006/928 határozat értelmében a korrupció elleni küzdelem területén Romániára háruló konkrét kötelezettségeket.

A nemzeti bíróságok feladata vizsgálni azt, hogy Romániában a bírakkal és ügyészekkel szembeni nyomozással megbízott szakosított ügyészségi ügyosztály létrehozását eredményező reform, valamint az ezen ügyosztályra beosztott ügyészek kinevezésével kapcsolatos szabályok révén nem válik-e az említett ügyosztály kívülről befolyásolhatóvá. A Chartát illetően a nemzeti bíróságnak kell vizsgálnia azt, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás ne képezze akadályát annak, hogy az érintett bírák és ügyészek ügyében észszerű határidőn belül tárgyalást lehessen tartani.

- Az állam vagyoni felelőssége és a bírák személyes felelőssége bírói hiba esetén

A Bíróság megállapítja, hogy csak akkor lehet összeegyeztethető az állam bírói hiba által okozott kárért fennálló vagyoni felelősségére és a bírák személyes felelősségére irányadó nemzeti szabályozás, ha a bírák bírói hibáért fennálló személyes felelősségének visszkereseti igény keretében való megkérdőjelezése rendkívüli esetekre

korlátozódik, továbbá ha azt az igazságszolgáltatás megfelelő működésén alapuló követelményekkel kapcsolatos objektív és ellenőrizhető kritériumok, valamint a bírósági határozatok tartalmára gyakorolt külső nyomásokkal kapcsolatos minden kockázat elkerülését célzó garanciák alkotják. E célból elengedhetetlenek azok az egyértelmű és pontos szabályok, amelyek meghatározzák azokat a magatartásokat, amelyek megalapozhatják a bírák személyes felelősségének megállapítását, mégpedig a feladatukkal járó függetlenség biztosítása céljából, és annak elkerülése érdekében, hogy ki legyenek téve annak a kockázatnak, hogy személyes felelősségüket kizárólag a határozatuk miatt meg lehessen állapítani. Az érintett bíró személyes felelősségének megállapításához nem elegendő önmagában az a körülmény, hogy egy határozat bírói hibában szenved.

A bírák személyes felelőssége megkérdőjelezésének részletes szabályait illetően a nemzeti szabályozásnak egyértelműen és pontosan kell előírnia azokat a szükséges garanciákat, amelyek biztosítják, hogy sem az e felelősség megállapítását esetlegesen megalapozó feltételek és körülmények fennállásának vizsgálatára irányuló nyomozás, sem a visszkereseti igény láthatóan nem tud az igazságszolgáltatási tevékenységre gyakorolt nyomás eszközeivé válni. Annak elkerülése céljából, hogy e részletes szabályok visszatartó hatást válthassanak ki a bírák körében az ítélkezési feladatuk teljes függetlenségben történő ellátását illetően, az e nyomozás megindítására és lefolytatására, valamint a visszkereseti igény érvényesítésére hatáskörrel rendelkező hatóságoknak maguknak is olyan hatóságoknak kell lenniük, amelyek feladataik ellátása során objektíven és pártatlanul járnak el, az anyagi feltételeknek és az eljárási szabályoknak pedig nem szabad jogos kétségeket kelteniük e hatóságok pártatlanságát illetően. Ehhez hasonlóan az is fontos, hogy a Chartában kimondott jogokat – és különösen a bírói védelemhez való jogot – teljes mértékben tiszteletben tartsák, valamint hogy a bíró személyes felelősségével kapcsolatos határozathozatalra hatáskörrel rendelkező szerv bíróság legyen. Konkrétan: a bírói hiba fennállásának megállapítása nem lehet kötelező erejű az állam által az érintett bíróval szemben előterjesztett visszkereseti igénnyel kapcsolatos eljárásban, amennyiben ezt a bírót nem hallgatták meg az állam vagyoni felelősségének megállapítására irányuló, előző eljárásban.

2023. július 13-i YP és társai (Bíró mentelmi jogának felfüggesztése és tisztségéből való felfüggesztése) ítélet (nagytanács) (C-615/20 és C-671/20, [EU:C:2023:562](#))

„Előzetes döntéshozatal – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Jogállamiság – Hatékony jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Bírói függetlenség – Az uniós jog elsőbbsége – Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése – A lojális együttműködés kötelezettsége – Bíró mentelmi jogának és tisztségéből a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) Izba Dyscyplinarna (fegyelmi tanács) által elrendelt felfüggesztése – E tanács függetlenségének és pártatlanságának hiánya – Az addig e bírónak kiosztott ügy elbírálására hivatott ítélkező fórum összetételének módosítása – Valamely bíróság legitimitásának megkérdőjelezésére, működésének

megnevezésére, vagy a bírák kinevezése, illetve bírói jogköre jogszerűségének vagy érvényességének értékelésére vonatkozó, a nemzeti bíróságok számára fegyelmi szankciók terhe mellett előírt tilalmak – Az érintett bíróságok és az ítélkező testületek összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező szervek azon kötelezettsége, hogy mellőzzék az érintett bíró mentelmi jogának felfüggesztésére és tisztségéből való felfüggesztésére irányuló intézkedések alkalmazását – Ugyanezen bíróságok és szervek azon kötelezettsége, hogy figyelmen kívül hagyják az említett tilalmakat előíró nemzeti rendelkezéseket”

A C-615/20. sz. ügy

A Prokuratura Okręgowa w Warszawie (varsói regionális ügyészség, Lengyelország) által előterjesztett vádirat alapján YP-vel és más vádlottakkal szemben bűncselekmények sorozata miatt büntetőeljárás indult a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) előtt. Ezt az ügyet e bíróság egyesbíróként eljáró bírójára, I. T.-re osztották ki.

Noha ez az ügy az eljárás igen előrehaladott szakaszában volt, a Prokuratura Krajowa Wydział Spraw Wewnętrznych (országos ügyészség belső ügyekkel foglalkozó osztálya, Lengyelország) 2020. február 14-én kérelmet intézett I. T. bíró büntetőjogi felelősségre vonásának engedélyezése iránt a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) fegyelmi tanácsához⁸¹ amiatt, hogy 2017 decemberében engedélyezte a média képviselői számára, hogy kép- és hangfelvételt készítsenek egy tárgyaláson, valamint az érintett ügyben hozott határozat kihirdetése és az indokolás szóbeli ismertetése során, továbbá ennek következtében állítólag hozzáférhetővé tett a varsói regionális ügyészség nyomozási eljárásából származó információkat.

2020. november 18-i határozatával (a továbbiakban: vitatott határozat) a fegyelmi tanács engedélyezte az I. T. bíróval szembeni büntetőeljárás megindítását, felfüggesztette e bírót tisztségéből, és e felfüggesztés időtartamára 25%-kal csökkentette az illetménye összegét.

A kérdést előterjesztő bíróság, amely a varsói regionális bíróság azon testülete, amely a többek között YP-vel szemben indított büntetőeljárás lefolytatásáért felelős, és amely bíróság keretében I. T. bíró egyesbíróként eljár, hangsúlyozza, hogy a vitatott határozat akadályozhatja azt, hogy e testület folytathassa ezt az eljárást. Ebben az összefüggésben úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a Bírósághoz fordul lényegében azon nemzeti rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban, amelyek hatáskört biztosítanak egy olyan szerv számára, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, hogy engedélyezze a rendes bíróságok bíráival szembeni büntetőeljárás megindítását, és ilyen engedély kiadása esetén az érintett bírákat a

⁸¹ A legfelsőbb bíróságról szóló 2017. december 8-i törvény a Sąd Najwyższyn (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) belül létrehozott egy Izba Dyscyplinarna (a továbbiakban: fegyelmi tanács) megnevezésű új tanácsot. A legfelsőbb bíróságról szóló törvényt módosító, 2020-ban hatályba lépett, 2019. december 20-i törvénnyel e tanács új hatásköröket kapott, többek között, a bírakkal szembeni büntetőeljárás megindításának vagy az előzetes letartóztatásuknak az engedélyezésére (a 27. cikk 1. §-ának 1a. pontja).

tisztségükből felfüggeszse, valamint illetményüket az említett felfüggesztés időtartama alatt csökkentse. Kérdései lényegében annak meghatározására irányulnak, hogy az uniós jog e rendelkezéseire és elveire tekintettel⁸² az e bíróságot alkotó egyesbíró továbbra is megalapozottan folytatja-e az alapügy vizsgálatát azon vitatott határozat ellenére, amely az említett bírót a tisztségéből felfüggesztette.

A C-671/20. sz. ügy

Egy másik büntetőeljárás is folyamatban van a varsói regionális ügyészség és M. M. között, aki ellen szintén különböző bűncselekmények miatt vádat emeltek, az ezen ügyészség által hozott, az M. M. tulajdonában lévő ingatlanon kényszerjelzálogjog alapítását elrendelő határozat tárgyában. M. M. e határozattal szemben keresetet nyújtott be a varsói regionális bírósághoz, amely bíróságon az e keresettel kapcsolatos ügyet először I. T. bírónak osztották ki.

A vitatott határozat elfogadását követően, amelyben többek között felfüggesztették I. T. bírót a tisztségéből, a varsói regionális bíróság elnöke utasította annak a kollégiumnak az elnökét, amelynek tagja volt I. T. bíró, hogy módosítsa az ítélkező testület összetételét az e bírónak kiosztott ügyekben, kivéve azt az ügyet, amelyben I. T. bíró a C-615/20. sz. ügy tárgyát képező előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz. Következésképpen e kollégium elnöke végzést hozott az eredetileg I. T. bírónak kiosztott ügyek, köztük az M. M.-re vonatkozó ügy, újrakiosztásáról.

A kérdést előterjesztő bíróság szerint, vagyis a varsói regionális bíróság egy másik, egyesbíróként eljáró bírója szerint, amelynek ezen ügyet újra kiosztották, ezek az események arról tanúskodnak, hogy e bíróság elnöke elismerte a vitatott határozat kötelező erejét, amikor úgy ítélte meg, hogy I. T. bíró tisztségéből való felfüggesztése akadályát képezi annak, hogy az említett ügyet e bíró vizsgálja, illetve hogy az ilyen vizsgálatnak tartós akadálya van.

Márpedig e bíróságban felmerül a kérdés az olyan aktus, mint a vitatott határozat kötelező jellegéről, és az e határozat végrehajtása nyomán kijelölt más ítélkező testületek legitimitásáról. Egyébiránt jelzi, hogy a 2019-ben elfogadott nemzeti rendelkezések fegyelmi szankciók terhe mellett megtiltják számára az említett határozat kötelező jellegének vizsgálatát. A Bíróság elé terjesztett kérdései lényegében annak meghatározására irányulnak, hogy az uniós jog rendelkezéseire és elveire tekintettel⁸³ e bíróság – anélkül, hogy fennállna az e bíróságon eljáró egyesbíró fegyelmi felelőssége megállapításának kockázata – tekintheti-e úgy a vitatott határozatot, hogy annak nincs kötelező ereje, úgy hogy nem jogosult e határozat meghozatalát követően részére

⁸² Nevezetesen az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke, az EUSZ 2. cikk és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése, amelyek a jogállamiság elvét és a hatékony bírói jogvédelem követelményeit, valamint az elsőbbség, a lojális együttműködés és a jogbiztonság elvét rögzítik.

⁸³ Nevezetesen az EUSZ 2. cikk és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése, valamint az elsőbbség, a lojális együttműködés és a jogbiztonság elve.

kiosztott alapügy elbírálására, és hogy ezt az ügyet ennél fogva újból az ügyben eredetileg eljáró bírónak kell-e kiosztani.

Az ezen egyesített ügyekben hozott ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság az ítélezési gyakorlatában,⁸⁴ különösen a 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítéletben⁸⁵ foglalt iránymutatásokra hivatkozik. A Bíróság kimondja, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétesek az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek lehetővé teszik egy olyan szerv számára, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, hogy valamely bíró mentelmi jogát felfüggeszse, e bírót tisztségéből felfüggeszse, valamint illetményét csökkentse. Kifejti továbbá, az uniós jog elsőbbsége elvének és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében foglalt lojális együttműködés elvének fényében, az ilyen megállapítás következményeit egyrészt a nemzeti bíróság számára az olyan aktus tekintetében, mint amilyen a vitatott határozat, amely az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének megsértésével az egyesbíróként eljáró bíró tisztségéből való felfüggesztését vonja maga után, valamint másrészt az említett nemzeti bíróság ítélező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szervek számára.

Először is a Bíróság kimondja, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétesek azok a nemzeti rendelkezések, amelyek arra vonatkozó hatáskört ruháznak egy olyan szervre, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, hogy engedélyezze a rendes bíróságok bíráival szembeni büntetőeljárás megindítását, és ilyen engedély kiadása esetén az érintett bírakat a tisztségükből felfüggeszse, valamint illetményüket az említett felfüggesztés időtartama alatt csökkentse.

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy e két előzetes döntéshozatali ügy megindítása óta meghozta a Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítéletet, amelyben többek között kimondta, hogy Lengyelország – mivel a bírák jogállását és feladataik ellátását közvetlenül érintő ügyekben, így például a bírakkal szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezése iránti kérelmek tárgyában, döntéshozatali hatáskört biztosított a fegyelmi tanács számára, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított⁸⁶ – nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdéséből eredő kötelezettségeit.⁸⁷

⁸⁴ A 2019. évi lengyel igazságszolgáltatási reform keretében módosított, a legfelsőbb bíróságról szóló 2017. évi törvénnyel létrehozott fegyelmi tanács függetlenségének és pártatlanságának hiánya tekintetében.

⁸⁵ A 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (C-204/21, EU:C:2023:442), amelynek ténybeli és jogi háttere a II. fejezet „Szakmai etika” című 2. szakaszában kerül ismertetésre. Ez az ítélet a II. fejezetben a „Fegyelmi felelősség” című 7. szakasz alatt és „A bírói függetlenség felülvizsgálatára vonatkozó bírósági hatáskör” című 10. szakasz alatt úgyszintén ismertetésre kerül.

⁸⁶ A fent említett 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (C-204/21, EU:C:2023:442) 102. pontjában a Bíróság a korábbi ítélezési gyakorlatára (a II. fejezet „Fegyelmi felelősség” című 7. szakaszában ismertetett 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország [Fegyelmi felelősségi rendszer] ítélet [C-791/19, EU:C:2021:596, 112. pont]) támaszkodva megismételte azon értékelését, amely szerint a fegyelmi tanács nem felel meg a függetlenség és pártatlanság szükséges követelményének.

⁸⁷ A fent említett 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet, a rendelkező rész 1. pontja.

A fent hivatkozott ítéletben a Bíróság hangsúlyozta, hogy a bírák számára már az a pusztán kilátás is, hogy azzal a kockázattal kell szembenézniük, hogy a büntetőeljárás megindítására vonatkozó engedélyt egy olyan szervtől lehet kérelmezni és megszerezni, amelynek függetlensége nem biztosított, alkalmas arra, hogy befolyásolja saját függetlenségüket, és ugyanez vonatkozik arra a kockázatra is, hogy egy ilyen szerv dönt a bírák tisztégükből való esetleges felfüggesztéséről és díjazásuk csökkentéséről.⁸⁸

A jelen ügyben a vitatott határozatot I. T. bíró⁸⁹ tekintetében fogadták el azon nemzeti rendelkezések alapján, amelyeket a Bíróság a fent hivatkozott ítéletben az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétesnek ítélt, mivel e rendelkezések hatáskört biztosítanak az ilyen szervnek az e határozathoz hasonló aktusok elfogadására.

Jóllehet az érintett tagállam hatóságai kötelesek a kötelezettségszegést megállapító ítélet tárgyát képező nemzeti rendelkezéseket akként módosítani, hogy azok megfeleljenek az uniós jogból eredő követelményeknek, e tagállam bíróságai maguk is kötelesek a hatásköreik gyakorlása keretében gondoskodni az ezen ítélet tiszteletben tartásáról, ami magában foglalja különösen azt, hogy e bíróságok kötelesek figyelembe venni, amennyiben szükséges, az ezen ítéletben rögzített jogi szempontokat az uniós jog azon rendelkezései érvényesülési körének meghatározása érdekében, amelyeket alkalmazniuk kell. Következésképpen a C-615/20. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróságnak az alapügyben le kell vonnia a Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítéletben foglalt iránymutatásokból eredő valamennyi következtetést.

Másodszor, a Bíróság az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését, az uniós jog elsőbbségének elvét és a lojális együttműködés elvét úgy értelmezi:

– egyrészt, hogy a nemzeti bíróság azon ítélkező testülete, amely valamely ügyben eljár, és olyan egyesbíróból áll, akivel szemben egy olyan szerv, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, olyan határozatot hozott, amely büntetőeljárás megindítását engedélyezi, és elrendeli e bíró tisztségéből való felfüggesztését, valamint illetményének csökkentését, jogosult mellőzni az ilyen határozat alkalmazását, amely akadályát képezi annak, hogy hatáskörét gyakorolja ebben az ügyben, és

– másrészt, hogy az e nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szerveknek szintén mellőzniük kell e határozat alkalmazását, amely akadályát képezi annak, hogy az említett ítélkező testület gyakorolja e hatáskörét.

⁸⁸ A fent említett 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet, 101. pont.

⁸⁹ Vagyis egy olyan rendes bíróság, amelynek az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése alapján az uniós jog alkalmazásával vagy értelmezésével kapcsolatos kérdésekről kell határoznia.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat⁹⁰ értelmében az uniós jog elsőbbségének elve többek között arra kötelez minden nemzeti bíróságot, amelynek feladata, hogy a hatásköre keretei között uniós jogi rendelkezéseket alkalmazzon, hogy az előtte folyamatban lévő jogvitában biztosítsa e jog követelményeinek teljes érvényesülését, saját hatáskörénél fogva mellőzve minden olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat alkalmazását, amely ellentétes az uniós jog valamely közvetlen hatályú rendelkezésével, anélkül hogy kérnie kellene, vagy meg kellene várnia e nemzeti szabályozás vagy gyakorlat jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését. E kötelezettség tiszteletben tartása a lojális együttműködés elvének kifejeződése.

Márpedig az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének az Alapjogi Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdése⁹¹ közvetlen hatállyal rendelkezik, ami azt jelenti, hogy a Bíróság által értelmezett uniós jog e rendelkezéseivel ellentétes nemzeti rendelkezéseket, ítélkezési gyakorlatot vagy egyéb gyakorlatot nem lehet alkalmazni.⁹²

Még a Bíróság által megállapított kötelezettségszegést megszüntető nemzeti jogszabályi intézkedések hiányában is kötelesek a nemzeti bíróságok megtenni minden intézkedést annak érdekében, hogy elősegítsék az uniós jog teljes érvényesülését, összhangban az e kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglalt iránymutatásokkal. Egyébiránt a lojális együttműködés elve értelmében kötelesek az uniós jog megsértéséből eredő jogellenes következményeket megszüntetni.

Az említett kötelezettségek teljesítése céljából a nemzeti bíróságnak mellőznie kell az olyan aktus alkalmazását, mint amilyen a vitatott határozat, amely az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését megsértve elrendelte valamely bíró tisztségéből való felfüggesztését, ha ez a szóban forgó eljárási helyzetre tekintettel elengedhetetlen az uniós jog elsőbbségének biztosítása érdekében.⁹³

Végül a Bíróság hangsúlyozza, hogy amennyiben a vitatott határozathoz hasonló aktust olyan szerv fogadta el, amely nem minősül az uniós jog értelmében vett független és pártatlan bíróságnak, a jogbiztonság elvére vagy e határozat állítólagos jogerejére alapított egyetlen megfontolásra sem lehet eredményesen hivatkozni annak megakadályozása érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság és a nemzeti bíróság

⁹⁰ Lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i RS (Alkotmánybírósági ítéletek hatása) ítélet, C-430/21, EU:C:2022:99, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, és 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, amely ítélet a II. fejezet „Fegyelmi felelősség” című 7. szakaszában kerül ismertetésre.

⁹¹ Amely egyértelmű és pontos eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára, és amely nem függ semmilyen feltételtől, különösen az uniós jog értelmezésére és alkalmazására köteles bíróságok függetlensége és pártatlansága, valamint azon követelmény tekintetében, hogy azok törvény által előzetesen létrehozott bíróságok legyenek.

⁹² 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánéletének védelme) ítélet (C-204/21, EU:C:2023:442), 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, amely ítélet a II. fejezet „Fegyelmi felelősség” című 7. szakaszában kerül ismertetésre.

⁹³ Lásd ebben az értelemben: 2021. október 6-i W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798), 159. és 161. pont, amely ítélet a II. fejezetben a „Kinevezés” című 1. szakasz és az „Áthelyezés” című 5. szakasz alatt kerül ismertetésre.

ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szervek mellőzzék az ilyen határozat alkalmazását.⁹⁴

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy a C-615/20. sz. ügyben az alapeljárást a kérdést előterjesztő bíróság a jelen ítélet meghozataláig felfüggesztette. Ebben az összefüggésben ezen eljárásnak a kérdést előterjesztő bíróság egyesbíróként eljáró bírója általi folytatása, különösen azon előrehaladott szakaszban, amelyben az említett, rendkívül összetett eljárás tart, nem tűnik úgy, hogy sérthetné a jogbiztonságot. Éppen ellenkezőleg, úgy tűnik, hogy lehetővé teszi, hogy az alapügy elbírálása olyan határozathoz vezessen, amely összhangban van egyrészt az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő követelményekkel, másrészt pedig az érintett jogalanyok észszerű határidőn belüli tisztességes eljáráshoz való jogával.

E körülmények között a C-615/20. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróság jogosult mellőzni a vitatott határozat alkalmazását annak érdekében, hogy e bíróság jelenlegi összetételében anélkül folytathassa az alapügy vizsgálatát, hogy ebben a nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szervek megakadályozhatnák.

Harmadszor, a Bíróság az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését, valamint az uniós jog elsőbbségének elvét és a lojális együttműködés elvét értelmezi valamely nemzeti bíróság ítélkező testületének – mint a C-671/20. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróságnak – a helyzetével összefüggésben, amely ítélkező testületnek az addig e bíróság másik ítélkező testületének kiosztott ügyet a fegyelmi tanács olyan határozata következtében osztották ki, mint a vitatott határozat, annak meghatározása érdekében, hogy e kérdést előterjesztő bíróságnak az adott ügyben mellőznie kell-e ezen határozat alkalmazását, és tartózkodnia kell-e az említett ügy további vizsgálatától.

E tekintetben hangsúlyozza, hogy a nemzeti bíróságok azon kötelezettsége, hogy mellőzzék az olyan határozat alkalmazását, amely az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését megsértve valamely bíró tiszttségéből való felfüggesztésével jár, amennyiben ez a szóban forgó eljárási helyzetre tekintettel elengedhetetlen az uniós jog elsőbbségének biztosítása érdekében, többek között azon ítélkező testületet terheli, amely részére az ügyet e határozat következtében újra kiosztották. Következésképpen ezen ítélkező testületnek tartózkodnia kell ezen ügy elbírálásától. Az említett kötelezettség a nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező szerveket is köti, amelyeknek következtéképpen újra ki kell osztaniuk ugyanazt az ügyet az eredetileg eljáró ítélkező testület számára.

A jelen ügyben a jogbiztonság elvére alapított vagy az említett határozat állítólagos jogerejéhez kapcsolódó egyetlen megfontolásra sem lehet eredményesen hivatkozni.

⁹⁴ Lásd ebben az értelemben: a fent hivatkozott W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet, 160. pont.

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy a C-671/20. sz. ügyben, és az I. T. bírónak kiosztott más ügyektől eltérően, amelyeket időközben szintén más ítélkező testületeknek osztottak ki, de amelyek vizsgálatát ezen új ítélkező testületek folytatták, vagy adott esetben határozattal lezárták, az alapeljárást a jelen ítélet meghozataláig felfüggesztették. E körülmények között úgy tűnik, hogy ezen eljárásnak az I. T. bíró általi folytatása lehetővé teszi, hogy az említett eljárás a vitatott határozat által okozott késedelem ellenére olyan határozathoz vezessen, amely megfelel mind az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő követelményeknek, mind pedig az érintett jogalany tisztességes eljáráshoz való jogából eredő követelményeknek.

Következésképpen a Bíróság az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését, valamint az uniós jog elsőbbségének elvét és a lojális együttműködés elvét úgy értelmezi:

– egyrészt, hogy valamely nemzeti bíróság olyan ítélkező testületének, amely számára az addig e bíróság másik ítélkező testületének kiosztott ügyet egy olyan szerv által elfogadott határozat következtében osztották ki, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, és amely engedélyezte az ezen utóbbi ítélkező testületet alkotó egyesbíróval szembeni büntetőeljárás megindítását, és elrendelte e bíró tisztségéből való felfüggesztését, valamint illetményének csökkentését, és amely úgy határozott, hogy a Bíróság előzetes döntéshozataláig felfüggeszti ezen ügy elbírálását, mellőznie kell e határozat alkalmazását, és tartózkodnia kell az említett ügy további vizsgálatától, és

– másrészt, hogy a nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szervek ilyen esetben kötelesek ugyanezen ügyet az ügyben eredetileg eljáró ítélkező testületnek újból kiosztani.

Negyedszer, ami a kérdést előterjesztő bíróság által a C-671/20. sz. ügyben említett nemzeti rendelkezéseket és alkotmánybírósági ítélkezési gyakorlatot illeti,⁹⁵ amelyek akadályát képezhetik annak, hogy a kérdést előterjesztő bíróság – noha a Bíróság által a többi kérdésre adott válaszokra tekintettel köteles lenne döntenie – a vitatott határozathoz hasonló aktus kötelező erejének hiányáról határozhasson, és adott esetben mellőzhesse annak alkalmazását, a Bíróság megállapítja, hogy az a tény, hogy egy nemzeti bíróság ellátja a Szerződések által rábízott feladatokat, és teljesíti az e Szerződésekben eredő kötelezettségeit, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséhez hasonló rendelkezés érvényre juttatása révén, e bíróság számára nem

⁹⁵ A 2019. december 20-i törvénnyel módosított, a rendes bíróságokról szóló 2001. július 27-i törvény 42a. cikkének 1. és 2. §-a többek között tilalmakat ír elő az említett bíróságok számára arra vonatkozóan, hogy megkérdőjelezzék a bíróságok legitimitását, vagy értékeljék a bírák kinevezésének vagy az e kinevezésből eredő bírói feladatok gyakorlására vonatkozó jogkörnek a jogszerűségét. Ugyanezen törvény 107. cikke 1. §-ának 3. pontja fegyelmi vétségnek minősíti többek között a rendes bíróságok bíráinak minden olyan cselekményét, amely megkérdőjelezi valamely bíró kinevezésének érvényességét.

tiltható meg, és nem is minősíthető fegyelmi vétségnek az e bíróságon eljáró bírák tekintetében.⁹⁶

Hasonlóképpen, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének közvetlen hatályára tekintettel az uniós jog elsőbbségének elve arra kötelezi a nemzeti bíróságokat, hogy mellőzzék minden, az uniós jog Bíróság által értelmezett e rendelkezésével ellentétes nemzeti ítélkezési gyakorlat alkalmazását. Így abban az esetben, ha a Bíróság által hozott ítéletek alapján valamely nemzeti bíróság úgy ítélné meg, hogy egy alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlata ellentétes az uniós joggal, az a tény, hogy az ilyen nemzeti bíróság nem alkalmazza az említett alkotmánybírósági ítélkezési gyakorlatot, az uniós jog elsőbbségének elvének megfelelően, nem vonhatja maga után a bíró fegyelmi felelősségét.⁹⁷

Következésképpen az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével, valamint az uniós jog elsőbbségének elvével és a lojális együttműködés elvével ellentétesek:

- egyrészt, azon nemzeti rendelkezések, amelyek megtiltják a nemzeti bíróságnak – az e bíróságot alkotó bírákkal szemben kiszabott fegyelmi szankciók terhe mellett –, hogy megvizsgálja egy olyan szerv által elfogadott aktus kötelező jellegét, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, és amely engedélyezte egy bíróval szembeni büntetőeljárás megindítását, és elrendelte e bíró tisztségéből való felfüggesztését, valamint illetményének csökkentését, és hogy adott esetben mellőzze ezen aktus alkalmazását, és
- másrészt, valamely alkotmánybíróság azon ítélkezési gyakorlata, amely szerint a bírák kinevezésére vonatkozó aktusok nem képezhetik bírósági felülvizsgálat tárgyát, amennyiben az említett ítélkezési gyakorlat akadályát képezheti ugyanezen vizsgálatnak.

9. A bírák elmozdíthatatlansága és nyugdíjkorhatár

2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország (A legfelsőbb bíróság függetlensége) ítélet (nagytanács) (C-619/18, [EU:C:2019:531](#))

„Tagállami kötelezettségszegés – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Jogállamiság – Az uniós jog által szabályozott területeken való hatékony bírói jogvédelem – A bírák elmozdíthatatlanságának és a bírói függetlenség elve – A legfelsőbb bírósági bírák nyugdíjkorhatárának csökkentése – Hivatalban lévő bírákra való alkalmazás – A bírói feladatok

⁹⁶ Lásd ebben az értelemben: 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (C-204/21, EU:C:2023:442), 132. pont, amely ítélet a II. fejezet „Fegyelmi felelősség” című 7. szakaszában kerül ismertetésre.

⁹⁷ Lásd ebben az értelemben: a fent hivatkozott Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (C-204/21, EU:C:2023:442), 132. pont.

ezen életkoron túli ellátásának a köztársasági elnök diszkrecionális döntéshozatali jogkörébe tartozó engedély megszerzésétől függő lehetősége”

Ítéletében a Bíróság nagytanácsa helyt adott a Bizottság által a Lengyel Köztársasággal szemben benyújtott kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek, amely konkrétan annak megállapítására irányult, hogy e tagállam – mivel egyrészt a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírójának nyugdíjkorhatárát csökkentő intézkedésnek az e bíróságra 2018. április 3. előtt kinevezett, hivatalban lévő bírákra való alkalmazásáról rendelkezett, másrészt az említett bíróság bírái aktív szolgálatának az újonnan megállapított nyugdíjkorhatáron túli meghosszabbítására vonatkozóan a köztársasági elnök számára diszkrecionális jogkört biztosított – nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit.

A Bizottság azt rótta fel a Lengyel Köztársaságnak, hogy ezen intézkedésekkel a bírói függetlenség elvének és különösen a bírák elmozdíthatatlansága elvének megsértésével megsértette a fent hivatkozott rendelkezésből eredő, a tagállamokra háruló kötelezettségeket.

A Bíróság ítéletében először az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének alkalmazásáról és terjedelméről foglalt állást. A Bíróság e tekintetben emlékeztetett arra, hogy e rendelkezés minden tagállam számára előírja, hogy meg kell teremtenie azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének értelmében vett hatékony bírói jogvédelem biztosításához szükségesek. Konkrétan az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében minden tagállamnak biztosítania kell, hogy jogorvoslati rendszerében, az uniós jog által szabályozott területeken az uniós jog értelmében vett „bírósnak” minősülő fórumok, amelyek tehát az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdésekről határozhatnak, teljesítik a hatékony bírói jogvédelem követelményeit, a jelen esetben ilyen bíróság a lengyel legfelsőbb bíróság. A Bíróság egyébiránt megjegyezte, hogy annak biztosítása érdekében, hogy e bíróság maga ilyen védelmet nyújtson, alapvető fontosságú e szerv függetlenségének védelme, amint azt a Charta 47. cikkének második bekezdése is megerősíti. A bíróságok függetlenségére vonatkozó követelmény – amely a bírói hivatás velejárója – a hatékony bírói jogvédelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényegéből következik, amely döntő jelentőségű a jogalanyok uniós jogból eredő valamennyi joga védelmének biztosítása és a tagállamok EUSZ 2. cikkben felsorolt közös értékeinek, különösen pedig a jogállamiság értékének a megőrzése szempontjából.

A Bíróság ezt követően pontosította e követelmény terjedelmét. E tekintetben kimondta, hogy az ebből eredő függetlenségi és pártatlansági garanciák olyan szabályok meglétét igénylik – különösen, ami az érintett fórum összetételét, a kinevezést, a megbízatás időtartamát, valamint az elfoglaltsági okokat, a kizárási okokat és a tagok elmozdítását illeti –, amelyek a jogalanyok számára biztosítják minden, az említett fórum külső tényezők általi befolyásolhatóságára, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való

semlegességére vonatkozó jogos kétség kizárását. Különösen a bírák ezen, bármely külső beavatkozással vagy nyomással szembeni nélkülözhetetlen szabadsága megkövetel bizonyos olyan megfelelő garanciákat, mint az elmozdíthatatlanság, amelyek az ítélethozatal feladatával megbízott személyek védelmére szolgálnak. Az elmozdíthatatlanság ezen elve megköveteli többek között, hogy a bírák hivatalban maradhassanak mindaddig, amíg nem érik el a kötelező nyugdíjkorhatárt, vagy a megbízatásuk lejártáig, ha az határozott időre szól. Ezen, nem teljesen abszolút jellegű elv alól kizárólag akkor lehet kivételt tenni, ha jogszerű és kényszerítő indokok igazolják, tiszteletben tartva az arányosság elvét. A Bíróság ebben az ügyben megállapította, hogy a vitatott reformnak az a következménye, hogy a legfelsőbb bíróságon hivatalban lévő bírák igazságszolgáltatási feladatainak ellátása idő előtt megszűnik és e reform csak akkor engedhető meg, ha jogszerű céllal igazolható és e céllal arányos, valamint ha a jogalanyokban nem vetnek fel a fent említettekhez hasonló, jogos kétségeket. Márpedig a Bíróság azt állapította meg, hogy a legfelsőbb bíróság bíráinak nyugdíjkorhatárát csökkentő intézkedésnek az e bíróságon már hivatalban lévő bírákra való alkalmazása nem felel meg e feltételeknek, többek között mivel nem igazolható jogszerű céllal. Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy az említett alkalmazás sérti a bírák elmozdíthatatlanságának elvét, amely a függetlenségük szerves részét képezi.

A Bíróság végezetül a köztársasági elnöknek a legfelsőbb bíróságról szóló új törvényben a tekintetben biztosított diszkrecionális jogköréről foglalt állást, hogy az e törvénnyel megállapított új nyugdíjkorhatáron túl meghosszabbítsa e bíróság bíráinak aktív szolgálatát. A Bíróság megállapította, hogy kizárólag a tagállamok dönthetnek arról, hogy engedélyezik-e az ilyen meghosszabbítást, ugyanakkor, ha ilyen mechanizmus mellett döntenek, gondoskodniuk kell arról, hogy az ilyen meghosszabbításra vonatkozó feltételek és részletes szabályok ne veszélyeztethessék a bírói függetlenség elvét. E tekintetben az a körülmény, hogy az olyan szerv, mint a köztársasági elnök, rendelkezik azon hatáskörrel, hogy engedélyezze vagy megtagadja az esetleges ilyen meghosszabbítást, önmagában kétségtelenül nem elegendő az említett elv sérelme fennállásának megállapításához. Mindazonáltal biztosítani kell, hogy az ilyen határozatok elfogadására vonatkozó érdemi feltételek és eljárási szabályok olyanok legyenek, hogy az egyéneken ne merüljön fel jogos kétség az érintett bírák függetlenségét illetően. E célból különösen fontos, hogy az említett feltételeket és eljárási szabályokat oly módon alakítsák ki, hogy e bírák mentesek legyenek minden olyan késztetéstől, hogy a függetlenségüket veszélyeztető külső beavatkozásnak vagy nyomásnak engedjenek. Az ilyen eljárási szabályoknak tehát különösen lehetővé kell tenniük az utasításokban megnyilvánuló közvetlen befolyás kizárását, és az olyan közvetett befolyás kizárását is, amely hatással lehet az érintett bírák határozataira. Márpedig a legfelsőbb bíróságról szóló új törvényt illetően a Bíróság megállapítja, hogy e törvény értelmében e bíróság bírái aktív szolgálatának meghosszabbítása immár a köztársasági elnök olyan diszkrecionális jellegű határozatától függ, amelyet nem kell indokolni, és amely nem lehet bírósági jogorvoslat tárgya. A Krajowa Rada Sądownictwának (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország) a köztársasági

elnök határozatának meghozatalát megelőző, e törvényben előírt beavatkozását illetően a Bíróság hangsúlyozza, hogy a bíró feladatai ellátásának a rendes nyugdíjkorhatáron túli meghosszabbítására vonatkozó eljárással összefüggésben az ilyen fórum beavatkozása főszabály szerint olyannak bizonyulhat, hogy hozzájárul ezen eljárás objektívvé tételéhez. Ez csak akkor történhet azonban meg, ha az említett fórum megfelel bizonyos feltételeknek, nevezetesen maga független a jogalkotó és végrehajtó hatalomtól, továbbá azon hatóságtól, amelynek állásfoglalást ad ki, valamint az ilyen állásfoglalást objektív és releváns kritériumok alapján adják ki, és az megfelelő indokolást tartalmaz, így alkalmas arra, hogy objektív felvilágosítást adjon e hatóság határozathozatalához. A Bíróság ebben az ügyben elegendőnek tartja annak megállapítását, hogy a nemzeti igazságszolgáltatási tanács állásfoglalásai, tekintettel az indokolás hiányára, nem járulhatnak hozzá ahhoz, hogy a köztársasági elnök objektív tájékoztatást kapjon a legfelsőbb bíróságról szóló törvény által ráruházott hatáskör gyakorlása keretében, olyannyira, hogy e hatáskör jogos kétségeket ébreszt nevezetesen a jogalanyokban az érintett bírák külső tényezők általi befolyásolhatatlanságát, valamint az előttük esetlegesen ütköző érdekek vonatkozásában való semlegességét illetően.

2019. november 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A rendes bíróságok függetlensége) ítélet (nagytanács) (C-192/18, [EU:C:2019:924](#))

„Tagállami kötelezettségszegés – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Jogállamiság – Az uniós jog által szabályozott területeken való hatékony bírói jogvédelem – A bírák elmozdíthatatlanságának elve és a bírói függetlenség elve – A lengyel rendes bíróságok bírái nyugdíjkorhatárának csökkentése – A bírói feladatok újonnan meghatározott életkoron túli ellátásának az igazságügyi miniszter engedélyéhez kötött lehetősége – EUMSZ 157. cikk – 2006/54/EK irányelv – Az 5. cikk a) pontja és a 9. cikk (1) bekezdésének f) pontja – A díjazás, a foglalkoztatás és a munkavégzés területén való, nem alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – Eltérő nyugdíjkorhatárok megállapítása a lengyel rendes bíróságokon és a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírói tisztséget betöltő nők és férfiak, valamint a lengyel ügyészségen ügyészi tisztséget betöltő nők és férfiak tekintetében”

Ítéletben a nagytanácsban eljáró Bíróság helyt adott a Bizottság által a Lengyel Köztársasággal szemben indított, kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek, és kimondta, hogy e tagállam nem teljesítette az uniós jogból eredő kötelezettségeit azáltal, hogy egyrészt eltérő nyugdíjkorhatárt állapított meg a bírói tisztséget betöltő nők, illetve férfiak, valamint ügyészi tisztséget betöltő nők, illetve férfiak esetében, másrészt csökkentette a rendes bíróságok bíráinak nyugdíjkorhatárát és a bírák szolgálati viszonyának meghosszabbítására vonatkozóan diszkrecionális jogkört biztosított az igazságügyi miniszter számára.

Egy 2017. július 12-i lengyel törvény a nők tekintetében 60, míg a férfiak tekintetében 65 évre csökkentette a rendes bíróságok bírái és az ügyészek nyugdíjkorhatárát, valamint a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírái előrehozott nyugdíjba vonulásának korhatárát, miközben korábban e korhatárok mindkét nem esetében 67 évben voltak rögzítve.

Emellett e törvény jogkört biztosított az igazságügyi miniszternek arra, hogy az így meghatározott, nemenként eltérő új nyugdíjkorhatáron túl meghosszabbítsa a lengyel rendes bíróságok bírái szolgálati viszonyát. Mivel a Bizottság úgy vélte, hogy e szabályok ellentétesek az uniós joggal,⁹⁸ kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet indított a Bíróság előtt.

Először is a Bíróság nyilatkozott az e törvény által a női és férfi bírákra és ügyészekre alkalmazandó, a nyugdíjkorhatárra vonatkozóan bevezetett eltérésekről. E tekintetben a Bíróság először rámutatott arra, hogy az említett bírák és ügyészek nyugdíjai az EUMSZ 157. cikk hatálya alá tartoznak, melynek értelmében minden tagállam biztosítja annak az elvnek az alkalmazását, hogy a férfi és a női munkavállalók egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazást kapjanak. A szóban forgó nyugdíjrendszerek továbbá a 2006/54 irányelv a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben az egyenlő bánásmódra vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá is tartoznak. Ezt követően a Bíróság úgy ítélte meg, hogy ugyanezen törvény az érintett nyugdíjrendszerekben a nem alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetéssel járó feltételeket vezetett be azon időpont vonatkozásában, amikor az érintettek ténylegesen részesülhetnek az e rendszerek által biztosított előnyökben. Végezetül a Bíróság elutasította a Lengyel Köztársaság azon érvét, amely szerint a női és férfi bírák és ügyészek közötti, az öregségi nyugdíjra való jogosultságra vonatkozó korhatár tekintetében előírt különbségek előnyben részesítésnek minősülnek. E különbségek ugyanis nem olyan jellegűek, amelyek ellensúlyoznák azokat a hátrányokat, amelyeknek a női közszolgálati alkalmazottak a szakmai életük során ki vannak téve, segítve e nőket a szakmai életükben, és orvosolva azokat a problémákat, amelyekkel a szakmai pályafutásuk során szembesülhetnek. A Bíróság ennél fogva megállapította, hogy a szóban forgó szabályozás sérti az EUMSZ 157. cikket és a 2006/54 irányelvet.

Másodszor a Bíróság megvizsgálta azon intézkedést, amellyel az igazságügyi minisztert felruházták azon jogkörrel, hogy döntsön a lengyel rendes bíróságok bírái feladatkörük ellátásának a csökkentett nyugdíjkorhatáron túli folytatásának engedélyezéséről. Többek között a 2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország (A legfelsőbb bíróság függetlensége) ítélet⁹⁹ fényében a Bíróság először az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének alkalmazhatóságáról és hatályáról foglalt állást, amely rendelkezés arra kötelezi a tagállamokat, hogy teremtsék meg azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony bírói jogvédelem biztosításához szükségesek. E tekintetben a Bíróság rámutatott, hogy a lengyel rendes bíróságok az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdésekről határozhatnak, így e bíróságoknak teljesíteniük kell az ilyen jogvédelem

⁹⁸ Az EUMSZ 157. cikk, a 2006/54 irányelv 5. cikkének a) pontja és 9. cikke (1) bekezdésének f) pontja, valamint az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének fényében értelmezve.

⁹⁹ A Bíróság 2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország (A Legfelsőbb Bíróság függetlensége) ítélete (C-619/18, EU:C:2019:531), amely a jelen szakaszban kerül ismertetésre.

követelményeit. Márpedig annak biztosítása érdekében, hogy maguk ilyen védelmet nyújtsanak, alapvető fontosságú e bíróságok függetlenségének védelme.

E függetlenség az állandó ítélkezési gyakorlat szerint megköveteli, hogy az érintett fórum teljesen autonóm és pártatlan módon gyakorolja feladatkörét. E tekintetben a Bíróság rámutatott, hogy az a körülmény, hogy egy olyan szervet, mint az igazságügyi miniszter, felhatalmaznak annak eldöntésére, hogy engedélyezi-e, vagy sem, a bírói feladatok ellátásának a rendes nyugdíjkorhatáron túli meghosszabbítását, önmagában valóban nem elegendő a bírói függetlenség elve megsértésének megállapításához. Mindazonáltal a Bíróság megállapította, hogy az ilyen határozathozatali jogkör gyakorlására vonatkozó érdemi feltételek és eljárási szabályok a jelen ügyben olyan jellegűek, hogy jogos kétség merül fel az érintett bírák külső tényezők általi befolyásolhatatlanságát és semlegességét illetően. Egyrészt ugyanis azon szempontok, amelyek alapján a miniszternek meg kell hoznia döntését, túl homályosak és nem ellenőrizhetők, továbbá az említett határozatot nem kell indokolni, és azzal szemben nincs helye bírósági jogorvoslatnak. Másrészt azon időtartam hossza, amelynek során a bírák a miniszter döntésére várnak, szintén ez utóbbi diszkrecionális jogkörébe tartozik.

Egyébiránt ugyancsak az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, a bírák bármely külső beavatkozással vagy nyomással szembeni nélkülözhetetlen szabadsága megkövetel bizonyos olyan megfelelő garanciákat, mint az elmozdíthatatlanság, amelyek az ítélelhozatal feladatával megbízott személyek védelmére szolgálnak. Az elmozdíthatatlanság elve megköveteli többek között, hogy a bírák hivatalban maradhassanak mindaddig, amíg nem érik el a kötelező nyugdíjkorhatárt, vagy a megbízatásuk lejártáig, ha az határozott időre szól. Anélkül, hogy ezen elv teljesen abszolút jellegű volna, kizárólag akkor lehet alóla kivételt tenni, ha jogszerű és kényszerítő indokok igazolják, tiszteletben tartva az arányosság elvét. Márpedig a jelen ügyben sérti az elmozdíthatatlanság elvét a rendes bíróságok bírái rendes nyugdíjkorhatárának csökkentésére vonatkozó intézkedés, valamint az igazságügyi minisztert annak érdekében megillető diszkrecionális jogkör kombinációja, hogy engedélyezi vagy sem e bírák számára feladatkörük ellátásának folytatását az új korhatáron túl, női bírák esetében további tíz, férfi bírák esetében pedig további öt évig. Ezen intézkedések kombinációja ugyanis jogos kétségeket kelthet a jogalanyokban azzal kapcsolatban, hogy az új rendszer valójában arra irányulhat, hogy lehetővé tegye az igazságügyi miniszter számára, hogy az újonnan meghatározott rendes nyugdíjkorhatár elérésekor eltávolítsa bizonyos hivatalban lévő bírói csoportokat, miközben másokat hivatalban tart. Továbbá, mivel a miniszter határozatát semmilyen határidő nem köti és az érintett bíró ez ilyen határozat meghozataláig tisztségében marad, a miniszter esetleges elutasító határozata megszülethet azt követően, hogy az érintettet a rendes nyugdíjkorhatáron túl tisztségében tartották.

10. A bírói függetlenség felülvizsgálatára vonatkozó bírósági hatáskör

2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (nagytanács) (C-204/21, [EU:C:2023:442](#))

„Tagállami kötelezettségszegés – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Jogállamiság – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Bírói függetlenség – EUMSZ 267. cikk – A Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérdés intézésére vonatkozó jogosultság – Az uniós jog elsőbbsége – A bírák büntetőjogi mentelmi jogának felfüggesztésével, valamint a munkajoggal, a társadalombiztosítási joggal és a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírójának nyugdíjazásával kapcsolatos ügyekben e bíróság fegyelmi tanácsára ruházott hatáskör – A bíróságok és az alkotmányos szervek legitimitásának megkérdőjelezésére vagy a bírák kinevezése jogszerűségének, illetve a bírói jogkörük megállapítására vagy értékelésére vonatkozó, nemzeti bíróságok számára előírt tilalom – A független és pártatlan, törvény által megelőzően létrehozott bíróság fennállásával kapcsolatos meghatározott követelmények betartására vonatkozó bírói vizsgálat »fegyelmi vétségnek« minősítése – A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanácsára ruházott, valamely bíróság vagy bíró függetlenségének hiányával kapcsolatos kérdések vizsgálatára vonatkozó kizárólagos hatáskör – Az Alapjogi Charta 7. és 8. cikke – A magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jog – (EU) 2016/679 rendelet – A 6. cikk (1) bekezdése első albekezdésének c) és e) pontja és a 6. cikk (3) bekezdésének második albekezdése – A 9. cikk (1) bekezdése – Különleges adatok – Nemzeti szabályozás, amely előírja a bírák számára, hogy nyilatkozzanak a szervezetekben, alapítványokban vagy politikai pártokban fennálló tagságukról és azokban betöltött tisztségekről, és előírja az e nyilatkozatokban szereplő adatok online közzétételét”

Ezen ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere már ismertetésre került,¹⁰⁰ a Bíróság megállapította, hogy Lengyelország – mivel a rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanácsra kizárólagos hatáskört ruházott a bíróságok függetlenségének hiányára vonatkozó kifogások és jogi kérdések vizsgálatára¹⁰¹ – nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből, valamint az EUMSZ 267. cikkből és az uniós jog elsőbbségének elvéből eredő kötelezettségeit.

E tekintetben a Bíróság rámutat, hogy a szóban forgó bírósági hatáskörök átszervezése és összevonása az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből és a Charta 47. cikkéből eredő bizonyos alkotmányos és eljárási jellegű követelményekre vonatkozik, amelyek betartását általánosan biztosítani kell az uniós jog alkalmazásának valamennyi területén és az e területekkel kapcsolatos ügyekben eljáró valamennyi nemzeti bíróság

¹⁰⁰ A jogvita ténybeli és jogi hátterével kapcsolatban lásd a II. fejezet „Szakmai etika” című 2. szakaszát. Ez az ítélet a II. fejezetben a „Fegyelmi felelősség” című 7. szakasz alatt úgyszintén ismertetésre kerül.

¹⁰¹ A legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 26. cikkének 2. és 4–6. §-a, valamint 82. cikkének 2–5. §-a, továbbá a legfelsőbb bíróságról szóló törvényt módosító törvény 10. cikke.

előtt. E tekintetben e rendelkezések szorosan kapcsolódnak az uniós jog elsőbbségének elvéhez, amelynek a nemzeti bíróságok általi alkalmazása hozzájárul az uniós jog által az egyénekre ruházott jogok hatékony védelmének biztosításához.

Ebben az összefüggésben, különösen ha az uniós jog alkalmazására hivatott valamennyi nemzeti bíróság köteles megvizsgálni, hogy összetételénél fogva a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróságnak minősül-e, amennyiben e tekintetben komoly kétség merül fel, és mivel az ilyen bíróságoknak bizonyos körülmények között azt is meg kell tudniuk vizsgálni, hogy a bíró kinevezésére irányuló eljárást érintő szabálytalanság az ilyen bírósághoz való alapvető jog megsértését eredményezheti-e, kizárt, hogy e követelmények tiszteletben tartásának a nemzeti bíróságok általi felülvizsgálata általánosan és megkülönböztetés nélkül egy és ugyanazon nemzeti hatóság hatáskörébe tartozzon, és ez még inkább így van, ha a nemzeti jog értelmében maga a nemzeti bíróság sem vizsgálhat egyes, e követelményekhez kapcsolódó szempontokat. A jelen ügyben a Bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések célja az, hogy egyetlen szerv számára tartsák fenn az összes – mind a rendes, mind a közigazgatási – bíróság és bíró függetlenségére vonatkozó követelmények általános felülvizsgálatát, megfosztva e tekintetben hatáskörüktől az uniós jog által előírt különböző típusú felülvizsgálatok gyakorlására és a Bíróság ítélezési gyakorlatának alkalmazására eddig hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságokat. A Bíróság ismételten rámutat azokra a sajátos összefüggésekre, amelyben a szóban forgó bírósági hatásköröknek a módosító törvény által megvalósított átszervezése zajlik, amelyet az jellemez, hogy a lengyel bíróságok nem tehetnek bizonyos, az uniós jog alapján a feladatukat képező megállapításokat és értékeléseket.

A Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a hatékony bírói jogvédelemhez való alapvető jog tiszteletben tartásának vizsgálatára vonatkozó hatáskör egyetlen nemzeti hatóságra való ruházása – noha az ilyen vizsgálat szükségessége valamennyi nemzeti bíróság előtt felmerülhet –, a különböző fegyelmi tilalmak és vétségek bevezetésével együttesen gyengítheti ezen alapvető jog tiszteletben tartása ellenőrzésének hatékonyságát. Azáltal, hogy ily módon megkülönböztetés nélkül akadályozzák a többi bíróságot abban, hogy a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga tiszteletben tartásának biztosításához szükséges lépéseket tegyék, adott esetben mellőzve az uniós jogból eredő követelményekkel ellentétes nemzeti szabályok alkalmazását, a szóban forgó nemzeti rendelkezések sértik az uniós jog elsőbbségének elvét is. Egyébiránt, mivel maga az a tény, hogy a legfelsőbb bíróság rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanácsát kizárólagos hatáskörrel ruházzák fel bizonyos, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének alkalmazásával kapcsolatos kérdések elbírálására, alkalmas arra, hogy megakadályozza vagy visszatartsa a többi bíróságot attól, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz, a szóban forgó nemzeti rendelkezések az EUMSZ 267. cikket is sértik.

III. A döntéshozatali eljárás függetlensége az uniós jog alkalmazására irányuló eljárásokban

2024. július 11-i Hann-Invest és társai ítélet (nagytanács) (C-554/21, C-622/21 és C-727/21, [EU:C:2024:594](#))

„Előzetes döntéshozatal – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Bírói függetlenség – Törvény által megelőzően létrehozott bíróság – Tisztességes eljárás – Bírósági határozatok nyilvántartásba vételéért felelős szolgálat – Nemzeti szabályozás, amely azt írja elő, hogy a másodfokú bíróságokon nyilvántartásba vételt elrendelő bírót kell alkalmazni, aki a gyakorlatban jogosult az ítélet kihirdetésének felfüggesztésére, az ítélezési testületek utasítására, és kollégiumi értekezlet összehívásának a kérelmezésére – Nemzeti szabályozás, amely valamely bíróság kollégiumának vagy valamennyi bírójának értekezlete számára olyan jogkört ír elő, amelynek keretében a már elbírált ügyekre vonatkozóan is kötelező »jogi álláspontot« bocsáthat ki”

A Bíróság nagytanácsa megállapítja, hogy a hatékony bírói jogvédelemhez való joghoz, valamint a tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelményekkel összeegyeztethetetlen a nemzeti bíróság olyan belső mechanizmusa, amely e bíróság ítélezési gyakorlata koherenciájának biztosítása érdekében a bíróság más bírójának az ügyben eljáró ítélező testület döntéshozatali eljárásába való beavatkozását írja elő.

A Bírósághoz ezzel kapcsolatban a Visoki trgovački sud (kereskedelmi fellebbviteli bíróság, Horvátország) fordult, amelyhez három fellebbezést nyújtottak be fizetéseképtelenségi eljárások keretében hozott végzésekkel szemben. A három bíróból álló ítélező testületekben eljáró, kérdést előterjesztő bíróság megvizsgálta e három fellebbezést, és azokat egyhangúlag elutasította, ezáltal helyben hagyva az első fokon hozott határozatokat. E bíróság bírái aláírták az ítéleteiket, majd továbbították azokat a bírósági határozatok nyilvántartásba vételéért felelős, e bíróságon működő szolgálatnak.¹⁰²

A nyilvántartásba vételért felelős szolgálat bírója (a továbbiakban: nyilvántartásba vételt elrendelő bíró) azonban megtagadta e három bírósági határozat nyilvántartásba vételét, és azokat visszautalta az egyes ítélező testületekhez egy olyan levél kíséretében, amelyben közölte, hogy nem ért egyet az elfogadott megoldásokkal. Ezen ügyek közül kettőben (C-554/21. és C-622/21. sz. ügy) e bíróság a kérdést előterjesztő bíróság más olyan határozatait említette, amelyek az alapügyekben elfogadottaktól eltérő megoldásokat fogadtak el. A harmadik ügyben (C-727/21. sz. ügy) jelezte, hogy nem ért

¹⁰² A Sudski poslovnik (a bírósági eljárási szabályzat) 177. cikkének (3) bekezdése értelmében: „Másodfokon eljáró bíróság előtt egy ügy a nyilvántartásba vételért felelős szolgálattól való visszaérkezését követően, a határozatnak a bíróság hivatalából történő kiküldésének időpontjában tekinthető lezártnak. A nyilvántartásba vételért felelős szolgálat az iratanyag kézhezvételének napjától számított lehető legrövidebb időn belül köteles azt a bíróság hivatalához visszaküldeni. Ezt követően, további nyolcnapos határidőn belül kerül sor a határozat kiküldésére.”

egyét az ítélkező testület által elfogadott jogi értelmezéssel, anélkül azonban, hogy bármilyen bírósági határozatra hivatkozott volna.

Ezt követően a C-727/21. sz. ügyben az ítélkező testület újabb tanácskozást tartott. A fellebbezésnek és a nyilvántartásba vételt elrendelő bíróság véleményének felülvizsgálatát követően úgy határozott, hogy a korábbi megoldását nem változtatja meg. Így új bírósági határozatot hozott, és azt továbbította a nyilvántartásba vételért felelős szolgálatnak.

A nyilvántartásba vételt elrendelő bíró, aki eltérő jogi megoldást támogatott, az említett alapügyet továbbította a kérdést előterjesztő bíróság kereskedelmi peres ügyekkel és más jogvitákkal foglalkozó kollégiumának. Ez a kollégium ezt követően „jogi álláspontot” fogadott el, amelyben a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró által támogatott megoldás mellett foglalt állást. Ezt követően ugyanezen alapügyet visszautalták az érintett ítélkező testület elé, hogy az e „jogi álláspontnak” megfelelően határozzon.

A kérdést előterjesztő bíróság, mivel kétségeket táplál azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal az olyan mechanizmus, amely a nyilvántartásba vételt elrendelő bírónak és a bíróságnak a „jogi álláspontokat” elfogadó más bírónak a döntéshozatali eljárásába való beavatkozását írja elő, úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordul a Bírósághoz.

A Bíróság először is hangsúlyozza, hogy minden olyan nemzeti intézkedésnek vagy gyakorlatnak, amely az ítélkezési gyakorlat eltéréseinek elkerülésére vagy orvoslására, és így a jogállamiság elvéhez szorosan hozzátartozó jogbiztonság biztosítására irányul, meg kell felelnie az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő követelményeknek.

Először is a Bíróság e követelményekre tekintettel megvizsgálja az olyan gyakorlatot, amelynek során az ügyben eljáró ítélkező testület által hozott bírósági határozat csak akkor tekinthető véglegesnek, és csak akkor küldhető ki a feleknek, ha annak tartalmát a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró, aki ezen ítélkező testületnek nem tagja, jóváhagyta.

E tekintetben megjegyzi, hogy bár a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró az érintett ügyben eljáró ítélkező testület értékelését a saját értékelésével nem válthatja fel, ténylegesen megakadályozhatja az elfogadott bírósági határozat nyilvántartásba vételét, és így meggátolhatja a döntéshozatali eljárás befejezését és e határozatnak a felekkel való közlését. Ezt követően az ügyet visszautalhatja ezen ítélkező testület elé az említett határozatnak a saját jogi észrevételei alapján történő felülvizsgálata céljából, és amennyiben az említett ítélkező testülettel való egyet nem értés fennmarad, az érintett kollégium elnökét felkérheti, hogy hívjon össze kollégiumi értekezletet olyan „jogi álláspontnak” az értekezlet általi elfogadása érdekében, amely kötelező lesz többek között az említett ítélkező testületre nézve. Az ilyen gyakorlat a hatását tekintve lehetővé teszi a nyilvántartásba vételt elrendelő bírónak az érintett ügybe való beavatkozását, amely ahhoz vezethet, hogy e bíróság befolyásolja az ezen ügyben elfogadandó végleges megoldást.

Márpedig először is úgy tűnik, hogy az alapügyek tárgyát képező nemzeti szabályozás nem írja elő a nyilvántartásba vételt elrendelő bíróság ilyen jellegű beavatkozását. Másodszor, e beavatkozásra azt követően kerül sor, hogy az az ítélkező testület, amelynek az érintett ügyet kiosztották, a tanácskozásainak eredményeképpen elfogadta a bírósági határozatát, jóllehet e bíró nem tartozik ezen ítélkező testülethez, tehát nem vett részt az e határozat meghozatalához vezető eljárás korábbi szakaszaiban. Harmadszor, úgy tűnik, hogy a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró beavatkozási jogkörét nem határolják körül olyan, egyértelműen meghatározott objektív kritériumok, amelyek konkrét igazolást tükröznek, és alkalmasak a mérlegelési jogkör gyakorlásának elkerülésére.

E körülményekre tekintettel a Bíróság megállapítja, hogy e nyilvántartásba vételt elrendelő bíró beavatkozása nem egyeztethető össze a hatékony bírói jogvédelemhez való jogra vonatkozó követelményekkel.

Másodszor a bíróság megvizsgálja az olyan nemzeti szabályozást, amely a nemzeti bíróság kollégiumi értekezletét feljogosítja arra, hogy „jogi álláspont” kibocsátásával az ügyben eljáró ítélkező testületet az általa korábban elfogadott bírósági határozat tartalmának módosítására kötelezze, jóllehet e kollégiumi értekezleten az említett ítélkezési testület bíráin kívül más bírák, valamint adott esetben az érintett bíróságon kívül álló személyek is részt vesznek, akik előtt a feleknek nem volt lehetőségük az érveik előterjesztésére.

E tekintetben megállapítja, hogy a kollégiumi értekezlet beavatkozása ténylegesen lehetővé teszi, hogy az ezen értekezleten részt vevő számos bíró beavatkozzon a hatáskörrel rendelkező ítélkező testület által korábban már mérlegelt és eldöntött ügy végleges megoldásába, amelyet még nem vettek nyilvántartásba, és nem küldtek ki. Ezen ítélkező testület számára ugyanis annak a kilátása, hogy amennyiben a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró által képviselttől eltérő jogi álláspontot tart fenn, a bírósági határozatát kollégiumi értekezlet vizsgálja felül, valamint az említett ítélkező testület azon kötelezettsége, hogy a tanácskozásokat követően, amelyeket pedig már lezártak, tiszteletben kell tartania az ezen kollégiumi értekezlet által meghatározott „jogi álláspontot”, befolyásolhatja e határozat végleges tartalmát.

Márpedig egyrészt nem tűnik úgy, hogy az alapügyek tárgyát képező kollégiumi értekezlet beavatkozási jogkörét kellően behatárolnák objektív és önmagukban alkalmazott kritériumok. Konkrétabban a kollégiumi értekezlet összehívását előíró rendelkezésből¹⁰³ nem tűnik ki, hogy ez az ülés – ahogyan a C-727/21. sz. ügyben – összehívható lenne pusztán azon az alapon, hogy a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró nem osztotta a hatáskörrel rendelkező ítélkező testület jogi álláspontját. Másrészt a

¹⁰³ A Zakon o sudovima (a bírósági szervezetről szóló törvény) 40. cikkének (1) bekezdése azt írja elő, hogy kollégiumi vagy bírói értekezlet összehívására kerül sor, ha megállapítják, hogy a jogalkalmazással kapcsolatos kérdésekben értelmezési különbségek vannak az egyes kollégiumok, tanácsok vagy bírák között, vagy ha valamely kollégium tanácsa vagy bírása eltér a korábban kialakított jogi állásponttól.

kollégiumi értekezlet összehívását, és azt, hogy olyan „jogi álláspontot” bocsátott ki, amely kötelező többek között az ezen ügyben eljáró ítélkező testület számára, semmilyen időpontban nem hozzák a felek tudomására. Úgy tűnik tehát, hogy e feleknek nincs lehetőségük arra, hogy az ilyen kollégiumi értekezlet előtt gyakorolják eljárási jogaikat.

E körülményekre tekintettel a Bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás nem egyeztethető össze a hatékony bírói jogvédelemhez való jogból, valamint a tisztességes eljáráshoz való jogból eredő követelményekkel.

A Bíróság pontosítja továbbá, hogy az ítélkezési gyakorlatbeli eltérések elkerülése vagy orvoslása, valamint a jogállamiság elvének szerves részét képező jogbiztonság biztosítása érdekében az olyan eljárási mechanizmus, amely lehetővé teszi valamely nemzeti bíróságnak a hatáskörrel rendelkező ítélkező testülethez nem tartozó bírāja számára, hogy az ügyet e bíróság kibővített tanácsa elé utalja, nem sérti az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő követelményeket, feltéve hogy az ügyben az eredetileg kijelölt ítélkező testület még nem kezdte meg a tanácskozást, az alkalmazandó jog egyértelműen meghatározza azokat a körülményeket, amelyek között ilyen utalásra sor kerülhet, és az említett utalás nem fosztja meg az érintett személyeket attól a lehetőségtől, hogy részt vegyenek az e kibővített ítélkező testület előtti eljárásban. Ezenkívül az eredetileg kijelölt ítélkező testület mindig dönthet az ilyen utalásról.

IV. A nemzeti bíróságok függetlensége a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséggel kapcsolatos területeken

A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséggel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában a Bíróságnak több esetben alkalma nyílt arra, hogy értelmezze a „bíróság” függetlenségének követelménye tekintetében megállapított kritériumokat.

Ezt az ítélkezési gyakorlatot különösen a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén, a bírósági határozatok elismerése és végrehajtása keretében, a „bíróság” fogalma tekintetében alakították ki.

Büntetőügyekben a Bíróság különösen az „igazságügyi hatóság” fogalmának terjedelmét vizsgálta abban az esetben, ha az európai elfogatóparancs végrehajtását azért tagadják meg, mert a kibocsátó tagállamban valós veszélye van a független bírósághoz való alapvető jog megsértésének.

1. Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

2017. március 9-i Zulfikarpašić ítélet (második tanács) (C-484/15, [EU:C:2017:199](#)) és Pula Parking ítélet (második tanács) (C-551/15, [EU:C:2017:193](#))

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 1215/2012/EU rendelet – Időbeli és tárgyi hatály – Polgári és kereskedelmi ügyek – Közterületi parkolásból eredő, meg nem fizetett követelés behajtására irányuló végrehajtási eljárás – Belfoglaltság – A »bírság« fogalma – »Bizonyító erejű okirat« alapján végrehajtási lapot kiállító közjegyző”

A C-484/15. sz. ügghöz kapcsolódó tényállás

Ibrica Zulfikarpašić horvát ügyvéd, aki végrehajtási eljárás megindítása iránti kérelmet nyújtott be egy közjegyzőhöz egyik ügyfele, Slaven Gajer ellen, azzal az indokkal, hogy ez utóbbi nem fizetett a neki nyújtott jogi szolgáltatásokért. E kérelem alapján a közjegyző végrehajtási lapot állított ki, amely az ügyfél kifogása hiányában jogerőre emelkedett.

Ezt követően I. Zulfikarpašić az európai végrehajtható okiratról szóló rendelet¹⁰⁴ alapján kérte a közjegyzőt, hogy e végrehajtási lapot európai végrehajtható okiratként hitelesítse. A rendelet értelmében a „bírságok” által a nem vitatott követelések tekintetében hozott határozatok európai végrehajtható okiratként hitelesíthetők, amelyeket valamennyi tagállamban el kell ismerni és végre kell hajtani.

A közjegyző azonban megtagadta a végrehajtási lap hitelesítését azzal az indokkal, hogy a szóban forgó követelés nem minősül a rendelet értelmében nem vitatottnak. A horvát joggal összhangban az ügyet áttette az Općinski sud u Novom Zagrebu – Stalna služba u Samoboru (újzággrábi helyi bíróság – samobori állandó hivatal, Horvátország). Ez a bíróság azt kívánja megtudni a Bíróságtól, hogy a rendeletben használt „bírság” fogalma kiterjed-e a horvátországi közjegyzőkre is (a kérdés első része), és hogy egy ilyen végrehajtási lap alapján kiállítható-e az európai végrehajtási okirat (a kérdés második és harmadik része).

A C-551/15. sz. ügghöz kapcsolódó tényállás

A Pula Parking, amely Pula város (Horvátország) tulajdonában álló társaság, e város közterületi fizető parkolóinak igazgatását látja el. Ez a társaság a Németországban lakóhellyel rendelkező Sven Klaus Tederahntól követeli az általa kiállított parkolójegy kifizetését. A közjegyző az e jegyen feltüntetett összegre vonatkozó követelés fennállását igazoló számviteli dokumentumok alapján végrehajtási lapot bocsátott ki S. K. Tederahnnal szemben.

Miután S. K. Tederahn e végrehajtási lappal szemben kifogással élt, az ügyet áttették az Općinski sud u Puli-Polához (pulai városi bíróság, Horvátország). Ez utóbbi lényegében

¹⁰⁴ 805/2004 rendelet.

azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az ilyen végrehajtási eljárások a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló rendelet¹⁰⁵ hatálya alá tartoznak-e (első kérdés), és hogy a horvátországi közjegyzők, akik a végrehajtási eljárásokban „bizonyító erejű okirat” alapján járnak el, az említett rendelet értelmében vett „bíróság” fogalmába tartoznak-e (második kérdés).

Ami a horvátországi közjegyzőknek a fent említett rendeletek értelmében vett „bíróságnak” való minősítését illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a tagállamok közötti kölcsönös bizalom elvének tiszteletben tartása megköveteli, hogy valamely tagállam nemzeti hatóságainak azon határozatait, amelyek végrehajtását egy másik tagállamban kéri, a függetlenség és pártatlanság garanciáit nyújtó, a kontradiktórius elvnek megfelelő bírósági eljárásban hozzák meg. Márpedig e tekintetben a Bíróság megállapítja, hogy az az eljárás, amelynek keretében Horvátországban a közjegyzők egy „bizonyító erejű okirat” – mint például az I. Zulfikarpašić által az ügyfelének kiállított számla vagy a Pula Parking által benyújtott számviteli dokumentumok – alapján végrehajtási lapot állítanak ki, nem kontradiktórius jellegű.

Egyrészt ugyanis a hitelezőnek az ilyen végrehajtási lap kiállítására irányuló kérelmét nem közlik az adóssal, másrészt pedig magát a végrehajtási lapot is csak annak kiállítását követően közlik az adóssal. Ennek megfelelően a nemzeti jog által részükre biztosított hatáskörök keretében valamely „bizonyító erejű okirat” alapján végrehajtási eljárásban, Horvátországban eljáró közjegyzők nem minősíthetők az említett két rendelet értelmében vett „bíróságnak”.

2. Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

2.1. Európai elfogatóparancs

2018. július 25-i Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet (nagytanács) (C-216/18 PPU, [EU:C:2018:586](#))

„Előzetes döntéshozatal – Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás – Büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés – Európai elfogatóparancs – 2002/584/IB kerethatározat – Az 1. cikk (3) bekezdése – A tagállamok közötti átadási eljárások – Végrehajtási feltételek – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 47. cikk – A független és pártatlan bírósághoz való fordulás joga”

¹⁰⁵ 1215/2012 rendelet.

L. M., lengyel állampolgárral szemben tiltott kábítószer kereskedelem miatt indított büntetőeljárás lefolytatása céljából a lengyel bíróságok három európai elfogatóparancsot bocsátottak ki. A 2017. május 5-én Írorszáiban letartóztatott terhelt nem egyezett bele a lengyel hatóságoknak történő átadásba, azon az alapon, hogy a lengyel igazságügyi rendszer reformját követően fennáll a veszélye annak, hogy Lengyelországban nem fog tisztességes eljárásban részesülni.

A Bíróság az Aranyosi és Căldăraru ítéletében¹⁰⁶ kimondta, hogy amennyiben a végrehajtó igazságügyi hatóság azt állapítja meg, hogy a kibocsátó államban az a személy, aki ellen európai elfogatóparancsot bocsátottak ki, az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélyének lesz kitéve, akkor az elfogatóparancs végrehajtását el kell halasztani. Mindazonáltal ezen elhalasztásra csak egy két lépésben elvégzendő vizsgálatot követően kerülhet sor. Először is a végrehajtó igazságügyi hatóságnak meg kell állapítania, hogy a kibocsátó államban fennáll az embertelen vagy megalázó bánásmód valós veszélye, mégpedig a rendszerszintű hiányosságok okán. Másodszor, ezen igazságügyi hatóságnak meg kell győződnie arról, hogy komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy ennek a veszélynek ki lenne téve. A rendszerszintű hiányosságok léte ugyanis nem feltétlenül jár azzal, hogy a konkrét ügyben az érintett személy embertelen vagy megalázó bánásmódnak lesz kitéve átadása esetén.

A jelen ügyben eljáró High Court (felsőbíróság, Írország) arra vár választ a Bíróságtól, hogy az olyan átadás iránti kérelem esetén, amely a keresett személy tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának sérelmével járhat, az elbírálásra hivatott végrehajtó igazságügyi hatóságnak meg kell-e állapítania – az Aranyosi és Căldăraru ítéletnek megfelelően – egyrészt azt, hogy a lengyel igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai miatt fennáll ezen alapvető való jog sérelmének valós veszélye, másrészt pedig azt, hogy az érintett személy ki van téve e veszélynek, vagy pedig elegendő, ha megállapítja a lengyel igazságügyi rendszer hiányosságait, anélkül hogy értékelnie kellene, hogy az érintett személy annak ténylegesen ki lenne-e téve. A High Court (felsőbíróság) továbbá arra vár választ a Bíróságtól, hogy milyen információkat és garanciákat kell adott esetben beszereznie a kibocsátó igazságügyi hatóságtól ahhoz, hogy kizárhassa e veszély fennállását.

Ezek a kérdések a lengyel igazságszolgáltatási rendszer lengyel kormány által megvalósított módosításainak keretében merülnek fel, amelyek a Bizottságot arra indították, hogy 2017. december 20-án elfogadjon egy indokolással ellátott javaslatot, felkérve a Tanácsot arra, hogy az EUSZ 7. cikk (1) bekezdése¹⁰⁷ alapján határozza meg,

¹⁰⁶ 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet (C-404/15 és C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)).

¹⁰⁷ Az EUSZ 7. cikk (1) bekezdése szerint: „A Tanács, a tagállamok egyharmada, az Európai Parlament vagy az Európai Bizottság indokolással ellátott javaslata alapján, tagjainak négyötödös többségével és az Európai Parlament egyetértésének elnyerését követően megállapíthatja, hogy fennáll az egyértelmű veszélye annak, hogy egy tagállam súlyosan megsérti a 2. cikkben említett értékeket.”

fennáll-e az egyértelmű veszélye annak, hogy Lengyelország súlyosan megsérti a jogállamiságot.¹⁰⁸

Ítéletében a Bíróság először is megjegyzi, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadása – az európai elfogatóparancs mechanizmusának alapját képező – kölcsönös elismerés elve alóli kivételnek tekintendő, és mint kivétel szigorúan értelmezendő.

A Bíróság továbbá megállapítja, hogy amennyiben fennáll annak valós veszélye, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személynek a kibocsátó igazságügyi hatóságnak történő átadása esetén sérül a független bírósághoz forduláshoz való alapvető joga és ezáltal a tisztességes eljáráshoz való jogának lényeges tartalma, a végrehajtó igazságügyi hatóság kivételes jelleggel megtagadhatja az európai elfogatóparancs végrehajtását. E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy az európai elfogatóparancs szabályozása keretében a jogalanyok hatékony bírói jogvédelmének biztosítása érdekében az igazságügyi hatóságok függetlenségének megőrzése alapvető fontosságú.

Következésképpen, amennyiben az európai elfogatóparanccsal érintett személy a kibocsátó igazságügyi hatóságnak történő átadása ellen arra hivatkozik, hogy olyan rendszerszintű vagy legalábbis általános hiányosságok észlelhetők, amelyek véleménye szerint érinthetik a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatokra támaszkodva először vizsgálnia kell, hogy fennáll-e annak valós veszélye, hogy a kibocsátó tagállamban a tagállami bíróságok függetlenségét érintő hiányosságok okán sérül ez a jog.

A Bíróság álláspontja szerint a közelmúltban a Bizottság által az EUSZ 7. cikk (1) bekezdése alapján a Tanácshoz intézett indokolással ellátott javaslatban szereplő információk különösen releváns tényezőknek bizonyulnak ezen értékelés szempontjából.

Egyébiránt a Bíróság emlékeztet arra, hogy a bíróságok függetlenségére és pártatlanságára vonatkozó követelménynek két aspektusa van. Így szükséges, hogy az érintett fórumok: i) teljesen autonóm módon gyakorolják feladatköreiket külső nyomás vagy beavatkozás nélkül, ii) pártatlanok legyenek, ami azt jelenti, hogy egyenlő távolságot tartanak a jogvitában részt vevő felektől, illetve mindenkori érdekeiktől. A Bíróság szerint ezek a függetlenségi és pártatlansági garanciák különösen a fórum összetételére, a kinevezésre, a megbízatás időtartamára, valamint az elfogultsági okokra, a kizárási okokra és a tagok elmozdítására vonatkozó szabályok meglétét igénylik. A függetlenség követelménye azt is feltételezi, hogy a bírákra vonatkozó fegyelmi felelősségi rendszer tartalmazza az ahhoz szükséges garanciákat, hogy elkerülhető

¹⁰⁸ A jogállamiság Lengyel Köztársaság általi súlyos megsértése egyértelmű veszélyének megállapításáról szóló, 2017. december 20-i COM(2017) 835 final tanácsi határozat javaslat.

legyen annak veszélye, hogy ezt a rendszert a bírósági határozatok tartalmának politikai felülvizsgálatát szolgáló rendszerként alkalmazzák.

Amennyiben a végrehajtó igazságügyi hatóság a függetlenségre és pártatlanságra vonatkozó követelmények fényében azt állapítja meg, hogy a kibocsátó tagállamban fennáll a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog megsértésének valós veszélye, akkor e hatóságnak ezt követően konkrétan és pontosan értékelnie kell, hogy az adott ügy körülményei között komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető-e, hogy a keresett személy ennek a veszélynek ki lesz téve az átadása esetén. Ez a konkrét értékelés akkor is elvégzendő, ha egyfelől – mint a jelen esetben – a kibocsátó tagállam vonatkozásában a Bizottság indokolással ellátott javaslatot fogadott el annak érdekében, hogy a Tanács állapítsa meg, hogy fennáll annak egyértelmű veszélye, hogy az említett tagállam súlyosan megsérti az EUSZ 2. cikkben¹⁰⁹ hivatkozott értékeket, másfelől pedig, ha a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy értékeli, hogy olyan bizonyítékok állnak rendelkezésre, amelyek az említett értékek vonatkozásában alátámaszthatják a rendszerszintű hiányosságok fennállását.

A keresett személyt fenyegető valós veszély értékeléséhez a végrehajtó igazságügyi hatóságnak vizsgálnia kell azt, hogy a rendszerszintű vagy általános hiányosságok milyen mértékben lehetnek hatással a keresett személy elleni eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező bíróságokra. Amennyiben e vizsgálat arra az eredményre vezet, hogy ezek a hiányosságok hatással lehetnek az érintett bíróságokra, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak azt is értékelnie kell, hogy komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető e, hogy fennáll annak valós veszélye, hogy az érintett személynek a személyes helyzetére, valamint az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jellegére és az európai elfogatóparancs ténybeli hátterére tekintettel sérül a független bírósághoz forduláshoz való alapvető joga és ezáltal a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának lényeges tartalma.

Egyébiránt a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a kibocsátó igazságügyi hatóságtól olyan kiegészítő információkat kell kérnie, amelyeket e veszély fennállásának értékeléséhez szükségesnek tart. Ebben az összefüggésben a kibocsátó igazságügyi hatóság a bíróságok függetlenségére vonatkozó garanciák védelmével kapcsolatos feltételek esetleges módosítását illető minden olyan objektív bizonyítékot rendelkezésre bocsáthat, amelyek alapján az érintett személy vonatkozásában kizárható e veszély fennállása.

Amennyiben e bizonyítékok összességének vizsgálatát követően a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy értékeli, hogy fennáll annak valós veszélye, hogy a kibocsátó tagállamban sérülne az érintett személy független bírósághoz forduláshoz való alapvető

¹⁰⁹ Az EUSZ 2. cikk szerint: „Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”

joga és ezáltal a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának lényeges tartalma, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak mellőznie kell az e személlyel szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását.

2020. december 17-i Openbaar Ministerie (A kibocsátó igazságügyi hatóság függetlensége) ítélet (nagytanács) (C-354/20 PPU és C-412/20 PPU, [EU:C:2020:1033](#))

„Előzetes döntéshozatal – Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás – Büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés – Európai elfogatóparancs – 2002/584/IB kerethatározat – Az 1. cikk (3) bekezdése – A 6. cikk (1) bekezdése – A tagállamok közötti átadási eljárások – Végrehajtási feltételek – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – A 47. cikk második bekezdése – A független és pártatlan bírósághoz való fordulás joga – Rendszerszintű vagy általános hiányosságok – A »kibocsátó igazságügyi hatóság« fogalma – Az érintett európai elfogatóparancs kibocsátását követően bekövetkezett fejlemények figyelembevétele – A végrehajtó igazságügyi hatóság arra vonatkozó kötelezettsége, hogy konkrétan és pontosan megvizsgálja, hogy komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető e, hogy fennáll annak valós veszélye, hogy átadás esetén sérül az érintett személy tisztességes eljáráshoz való joga”

2015 augusztusában és 2019 februárjában a lengyel bíróságok két lengyel állampolgárral szemben európai elfogatóparancsot bocsátottak ki büntetőeljárás lefolytatása, illetve szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából. Mivel a keresett személyek Hollandiában tartózkodtak, az officier van justitie (ügyész, Hollandia) a holland jog alapján ezen európai elfogatóparancsok végrehajtása iránti kérelmekkel fordult a Rechtbank Amsterdamhoz (amszterdami bíróság, Hollandia).

Mindazonáltal e bíróságnak kétségei vannak afelől, hogy e kérelmeknek helyt kell-e adnia. Pontosabban a kérdést előterjesztő bíróság a lengyel igazságszolgáltatási rendszer reformjával összefüggésben hozott Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet¹¹⁰ hatályával kapcsolatban tesz fel kérdést. Ebben az ítéletben a Bíróság megállapította, hogy kivételes jelleggel az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadható, ha megállapítást nyer, hogy az érintett személyt az európai elfogatóparancsot kibocsátó tagállamnak való átadása esetén – a tisztességes eljáráshoz való jog lényegét képező – független bírósághoz való joga megsértésének veszélye fenyegeti.¹¹¹ Ennek megtagadása azonban csak egy két szakaszból álló vizsgálat alapján lehetséges: a végrehajtó igazságügyi hatóságnak, miután általános jelleggel értékelte, hogy léteznek-e olyan objektív körülmények, amelyek alkalmasak annak bizonyítására, hogy a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok okán fennáll e jog megsértésének veszélye, ezt követően meg kell

¹¹⁰ A jelen szakaszban ismertetett 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

¹¹¹ Ezt a jogot az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdése biztosítja.

vizsgálja, hogy e hiányosságok milyen mértékben lehetnek tényleges hatással az érintett személy helyzetére abban az esetben, ha e személyt átadják e tagállam igazságügyi hatóságainak.

A 2019 és 2021 között bekövetkezett fejlemények¹¹² miatt, amelyek közül néhány a szóban forgó európai elfogatóparancs kibocsátását követően lépett fel, az amszterdami bíróság úgy véli, hogy a lengyel igazságszolgáltatást érintő hiányosságok okán már nem biztosított egyetlen lengyel bíróság függetlensége, következésképpen pedig egyetlen lengyel jogalany független bírósághoz való joga sem. Ebben az összefüggésben e bíróság felveti a kérdést, hogy ennek megállapítása önmagában elegendő-e a valamely lengyel bíróság által kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának igazolásához, anélkül hogy ezen túlmenően meg kellene vizsgálni, hogy e hiányosságok milyen hatást fejtenek ki az adott ügy körülményei között.

A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében a nagytanácsban eljáró Bíróság nemleges választ ad, megerősítve a Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítéletben kialakított ítélkezési gyakorlatát.

Elsősorban a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok, bármennyire súlyosak is, önmagukban nem elegendőek ahhoz, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy tekinthesse, hogy e tagállam egyetlen bírósága sem tartozik az európai elfogatóparancsot „kibocsátó igazságügyi hatóság” fogalma¹¹³ alá, amely fogalom főszabály szerint magában foglalja, hogy az érintett hatóság függetlenül jár el.

E tekintetben a Bíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy az ilyen hiányosságok fennállása ugyanis nem szükségképpen hat ki az ezen bíróságok által meghozandó valamennyi határozatra. Megjegyzi továbbá, hogy noha rendkívüli körülmények között korlátozható az európai elfogatóparancs szabályozása működésének alapját képező kölcsönös bizalom és kölcsönös elismerés elve, ha az e hiányosságokkal érintett tagállam valamennyi bíróságától elvitatnánk a „kibocsátó igazságügyi hatóságnak” minősülést, az az ezen elvek alkalmazásának az e bíróságok által kibocsátott európai elfogatóparancsok keretében történő általános kizárását eredményezné. Ezenkívül ez a megoldás további jelentős következményekkel járna, mivel többek között azt jelentené, hogy e tagállam bíróságai többé nem fordulhatnak előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel a Bírósághoz.¹¹⁴ Végül a Bíróság megerősíti, hogy a közelmúltbeli ítélkezési

¹¹² A kérdést előterjesztő bíróság többek között hivatkozik a Bíróság e téren kialakított ítélkezési gyakorlatára (2019. november 19-i A. K. és társai [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége] ítélet [C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982], amely a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában kerül ismertetésre; 2020. március 26-i Miasto Łowicz és Prokurator Generalny ítélet [C-558/18 és C-563/18, EU:C:2020:234], amely a II. fejezet „Fegyelmi felelősség” című 7. szakaszában kerül ismertetésre, valamint 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország [Fegyelmi felelősségi rendszer] ítélet [C-791/19, EU:C:2021:596], amely az I. fejezetben „A független nemzeti bíróságok azon joga, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz” című 2. szakasz alatt és a II. fejezetben a „Fegyelmi felelősség” című 7. szakasz alatt kerül ismertetésre).

¹¹³ A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított 2002/584 kerethatározat 6. cikkének (1) bekezdése értelmében.

¹¹⁴ Ez a megoldás ugyanis azt jelentené, hogy a kibocsátó tagállam egyetlen bíróságát sem lehetne úgy tekinteni, mint amely megfelel az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” fogalmában rejlő függetlenség követelményének.

gyakorlata, amely szerint bizonyos tagállamok ügyészségei a végrehajtó hatalomnak való alárendeltségükre tekintettel nem rendelkeznek elegendő függetlenségi garanciákkal ahhoz, hogy „kibocsátó igazságügyi hatóságnak” legyenek tekinthetők,¹¹⁵ nem ültethető át a tagállamok bíróságaira. A jogi unióban ugyanis a bíróságok függetlenségére vonatkozó követelmény eleve kizárja az ilyen jellegű viszonyt a végrehajtó hatalommal szemben.

Másodsorban a Bíróság megerősíti, hogy a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét érintő, olyan rendszerszintű vagy általános hiányosságok fennállása vagy súlyosbodása, amelyek a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésének veszélyéről tanúskodnak, önmagában nem teszi lehetővé annak vélelmezését,¹¹⁶ hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadása esetén valóban ilyen veszélynek lenne kitéve. Így a Bíróság fenntartja a Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítéletben meghatározott, kétlépcsős vizsgálatra vonatkozó követelményt, és megjegyzi, hogy e hiányosságok megállapítása a végrehajtó igazságügyi hatóságot kétségkívül körütekintésre kell, hogy ösztönözze, nem mentesítheti azonban az alól, hogy e vizsgálat második szakaszának megfelelően a szóban forgó veszélyt konkrétan és pontosan értékelje. Ennek az értékelésnek figyelembe kell vennie a keresett személy helyzetét, a szóban forgó bűncselekmény jellegét és az európai elfogatóparancs kibocsátásának ténybeli hátterét, így a hatóságoknak az adott ügy elbírálásának befolyásolására alkalmas nyilatkozatait. A Bíróság e tekintetben emlékeztet arra, hogy az európai elfogatóparancs szabályozásának valamely tagállam tekintetében történő általános felfüggesztésére, amely lehetővé tenné az ilyen értékelés mellőzését és az e tagállam által kibocsátott európai elfogatóparancsok végrehajtásának automatikus megtagadását, csak abban az esetben kerülhet sor, ha az Európai Tanács formálisan megállapítja, hogy e tagállam nem tartja tiszteletben az Unió alapját képező elveket.¹¹⁷

Egyébiránt a Bíróság pontosítja, hogy amennyiben az európai elfogatóparancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából bocsátották ki, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak adott esetben figyelembe kell vennie a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét érintő olyan rendszerszintű vagy általános hiányosságokat, amelyek az érintett európai elfogatóparancs kibocsátását követően léptek fel, és értékelnie kell, hogy e hiányosságok milyen mértékben lehetnek hatással e tagállamnak a keresett személlyel szemben indított eljárások lefolytatására hatáskörrel rendelkező bíróságaira. A szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása végett keresett személy átadása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs esetében a végrehajtó igazságügyi hatóságnak meg kell vizsgálnia, hogy a kibocsátó tagállamban az európai elfogatóparancs kibocsátásának időpontjában fennálló rendszerszintű vagy

¹¹⁵ Lásd különösen: 2019. május 27-i OG és PI (Lübecki és zwickaui ügyészség) ítélet (C-508/18 és C-82/19 PPU, [EU:C:2019:456](https://eur-lex.europa.eu/uri/CELEX/2019/C_2019_456)).

¹¹⁶ Az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározat 1. cikkének (3) bekezdése értelmében.

¹¹⁷ Erről az eljárásról az EUSZ 7. cikk (2) bekezdése rendelkezik.

általános hiányosságok az adott ügy körülményei között mennyiben érintették e tagállam azon bíróságának függetlenségét, amely a szabadságvesztés-büntetést vagy szabadságelvonással járó intézkedést kiszabta.

2022. február 22-i Openbaar Ministerie (A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság) ítélet (nagytanács) (C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, [EU:C:2022:100](#))

„Előzetes döntéshozatal – Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Európai elfogatóparancs – 2002/584/IB kerethatározat – Az 1. cikk (3) bekezdése – Tagállamok közötti átadási eljárások – Végrehajtási feltételek – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – A 47. cikk második bekezdése – A független, pártatlan és a törvény által megelőzően létrehozott bíróság előtti tisztességes eljáráshoz való alapvető jog – Rendszerszintű vagy általános hiányosságok – Két szakaszból álló vizsgálat – Alkalmazási feltételek – A végrehajtó igazságügyi hatóság annak konkrét és pontos értékelésére vonatkozó kötelezettsége, hogy komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető-e, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személyt az e tagállamnak történő átadása esetén a független, pártatlan és a törvény által megelőzően létrehozott bíróság előtti tisztességes eljáráshoz való alapvető joga sérelmének valós veszélye fenyegeti”

A lengyel bíróságok két európai elfogatóparancsot¹¹⁸ bocsátottak ki 2021 áprilisában két lengyel állampolgárral szemben szabadságvesztés-büntetés végrehajtása, illetve büntetőeljárás lefolytatása céljából. Mivel az érintettek Hollandiában tartózkodnak, és nem egyeztek bele az átadásukba, ezen európai elfogatóparancsok végrehajtása iránti kérelmekkel fordultak a Rechtbank Amsterdamhoz (amszterdami bíróság, Hollandia).

E bíróság kétségeit fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy e kérelmeknek helyt kell-e adnia. E tekintetben megjegyzi, hogy 2017 óta Lengyelországban a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogot¹¹⁹ és különösen a törvény által megelőzően létrehozott bírósághoz való jogot érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok állnak fenn, amelyek többek között abból erednek, hogy a lengyel bírákat a Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország; a továbbiakban: KRS) javaslatára nevezik ki. Márpedig a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) 2020-ban elfogadott állásfoglalása szerint a KRS az igazságügyi reformról szóló törvény 2018. január 17-i hatálybalépése óta nem minősül független szervnek.¹²⁰ Mivel előfordulhat, hogy a KRS javaslatára kinevezett bírák vettek részt az érintett két személy egyikének elítéléséhez vezető büntetőeljárásban, illetve az érintett másik személy büntetőügyének elbírálására lehetnek hivatottak, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy fennáll annak a valós

¹¹⁸ A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított 2002/584 kerethatározat értelmében.

¹¹⁹ Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdése rögzíti.

¹²⁰ A kérdést előterjesztő bíróság hivatkozik a 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítéletre (C-791/19, EU:C:2021:596, 108. és 110. pont) is, amely az I. fejezetben „A független nemzeti bíróságok azon joga, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz” című 2. szakasz alatt és a II. fejezetben a „Fegyelmi felelősség” című 7. szakasz alatt kerül ismertetésre.

veszélye, hogy e személyeknek átadásuk esetén sérül a törvény által megelőzően létrehozott bírósághoz való joga.

E körülmények között e bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az európai elfogatóparancsok alapján történő átadással összefüggésben a Bíróság által a tisztességes eljáráshoz való alapvető joggal együtt járó függetlenségi és pártatlansági garanciákkal kapcsolatban megállapított kétszakaszos vizsgálat¹²¹ alkalmazandó-e a törvény által megelőzően létrehozott bírósághoz kapcsolódó, ezen alapvető joggal szintén együtt járó garancia esetében.

A nagytanácsban eljáró és az ügyet sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében elbíráló Bíróság igenlő választ ad, és meghatározza e vizsgálat alkalmazásának részletszabályait.

A Bíróság úgy ítéli meg, hogy amennyiben az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadásáról döntenit hivatott végrehajtó igazságügyi hatóság olyan információkkal rendelkezik, amelyek a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét, többek között a bírói hatalom tagjainak kinevezésére vonatkozó eljárást érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságokról tanúskodnak, csakis akkor tagadhatja meg az átadást a 2002/584 kerethatározat¹²² alapján, ha megállapítja, hogy az ügy sajátos körülményeire tekintettel komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető, hogy az érintett személynek sérült a törvény által megelőzően létrehozott, független és pártatlan bíróság előtti tisztességes eljáráshoz való alapvető joga, illetve e személyt átadása esetén ezen alapvető joga sérelmének veszélye fenyegeti.

E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy a „törvény által létrehozott” bíróság általi elbíráláshoz való jog jellegénél fogva magában foglalja a bírák kinevezésének folyamatát is. Így a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog – különösen a törvény által létrehozott bíróság követelményének be nem tartásával kapcsolatos – megsértése valós veszélyének fennállására vonatkozó értékelésre irányuló vizsgálat első szakasza keretében a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működésére, különösen pedig e tagállam bíráinak kinevezését szabályozó általános keretre vonatkozó objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatok alapján átfogó értékelést kell végeznie. Ilyen tényezőknek minősülnek a Bizottság által az EUSZ 7. cikk (1) bekezdése alapján a Tanácshoz intézett indokolással ellátott javaslatban

¹²¹ Ezen vizsgálat első szakasza keretében a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a kibocsátó tagállam általános helyzetére tekintettel kell értékelnie az alapvető jogok megsértésének valós veszélyét; a második szakaszban e hatóságnak konkrétan és pontosan meg kell vizsgálnia, hogy az adott ügy körülményeire tekintettel fennáll-e a keresett személy valamely alapvető joga sérelmének valós veszélye. Lásd: A jelen szakaszban ismertetett 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality (Az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságai) ítélet (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586) és 2020. december 17-i Openbaar Ministerie (A kibocsátó igazságügyi hatóság függetlensége) ítélet (C-354/20 PPU és C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033).

¹²² Lásd ebben az értelemben a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (2) és (3) bekezdését, amely szerint egyrészt a tagállamok minden európai elfogatóparancsot a kölcsönös elismerés elve alapján és e kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően hajtanak végre, másrészt pedig az említett kerethatározat nem érinti az EUSZ 6. cikkben biztosított alapvető jogok és alapvető jogelvek tiszteletben tartásának a kötelezettségét.

szereplő információk, a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) fent említett állásfoglalása, illetve a Bíróságnak¹²³ és az Emberi Jogok Európai Bíróságának¹²⁴ vonatkozó ítélkezési gyakorlata. Ezzel szemben az a körülmény, hogy a döntően a jogalkotó vagy a végrehajtó hatalom képviselőiből vagy az általuk választott tagokból álló olyan szerv, mint a KRS, részt vesz a kibocsátó tagállam bíráinak kinevezésére irányuló eljárásban, nem elegendő az átadás megtagadásának igazolására.

Az említett vizsgálat második szakaszában az európai elfogatóparanccsal érintett személynek kell olyan konkrét bizonyítékokat előterjesztenie, amelyek arra engednek következtetni, hogy az igazságszolgáltatási rendszer rendszerszintű vagy általános hiányosságai konkrét hatást gyakoroltak a büntetőügyének elbírálására, illetve átadása esetén hatással lehetnek az ügy elbírálására. Ezeket a körülményeket adott esetben a kibocsátó igazságügyi hatóság által szolgáltatott információk kiegészíthetik.

E tekintetben, ami először is a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancsot illeti, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak figyelembe kell vennie a büntetőügyet elbíráló ítélkező testület összetételére, vagy ezen ítélkező testület függetlenségének és pártatlanságának értékelése szempontjából releváns bármely más körülményre vonatkozó bizonyítékokat. Az átadás megtagadásához nem elegendő az, hogy az ezen eljárásban részt vevő egy vagy több bírát olyan szerv javaslatára nevezték ki, mint a KRS. Ezen túlmenően az is szükséges, hogy az érintett személy olyan bizonyítékokat szolgáltatasson többek között az érintett bírák kinevezésére irányuló eljárásra, valamint a bírák esetleges kirendelésére vonatkozóan, amelyek alapján megállapítható, hogy ezen ítélkező testület összetétele hatással lehetett a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogára. Egyébiránt figyelembe kell venni azt a lehetőséget, hogy az érintett személy a kibocsátó tagállamban kérheti-e az ítélkező testület tagjainak kizárását a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának megsértése okán, valamint azt, hogy élt-e ezzel a lehetőséggel, továbbá azt, hogy a kizárás iránti kérelme nyomán milyen intézkedéseket hoztak.

Másodszor, a büntetőeljárás lefolytatása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs esetében a végrehajtó igazságügyi hatóságnak figyelembe kell vennie az érintett személy személyes helyzetére, a büntetőeljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jellegére, az európai elfogatóparancs kibocsátásának ténybeli háttérre, vagy az ellene indított eljárásban valószínűleg eljárni hivatott ítélkező testület függetlenségének és

¹²³ 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982) és 2021. március 2-i A.B. és társai (A legfelsőbb bíróság bírának kinevezése – Jogorvoslat) ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153), amely ítéletek a II. fejezet „Kinevezés” című 1. szakaszában kerülnek ismertetésre, valamint 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (C-791/19, EU:C:2021:596), amely az I. fejezetben „A független nemzeti bíróságok azon joga, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljanak a Bírósághoz” című 2. szakasz alatt és a II. fejezetben a „Fegyelmi felelősség” című 7. szakasz alatt kerül ismertetésre, továbbá 2021. október 6-i W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798), amely a II. fejezetben a „Kinevezés” című 1. szakasz és az „Áthelyezés” című 5. szakasz alatt kerül ismertetésre.

¹²⁴ EJEB, 2021. július 22., Reczkowicz kontra Lengyelország (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719).

pártatlanságának értékelése szempontjából releváns bármely más körülményre vonatkozó bizonyítékokat. E bizonyítékok között szerepelhetnek a hatóságoknak az adott ügy elbírálásának befolyásolására alkalmas nyilatkozatai. Ezzel szemben az a körülmény, hogy az érintett személy ügyében esetlegesen eljárni hivatott bírák kiléte nem ismert az átadásról szóló határozat meghozatalának időpontjában, illetve amennyiben a kilétük ismert, hogy e bírakat olyan szerv javaslatára nevezték ki, mint a KRS, nem elegendő ezen átadás megtagadásához.

2.2. Az ártatlanság vélelme

2021. november 16-i Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim és társai ítélet (nagytanács) (C-748/19–C-754/19, [EU:C:2021:931](#))

„Előzetes döntéshozatal – Jogállamiság – Az igazságszolgáltatás függetlensége – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi az igazságügyi miniszter számára, hogy bírákat rendeljen ki magasabb szintű bíróságokhoz, és hogy az ilyen kirendeléseket visszavonja – Az igazságügyi miniszter által kirendelt bírakat is magában foglaló, büntetőügyekben eljáró ítélkező testületek – (EU) 2016/343 irányelv – Az ártatlanság vélelme”

Ezen ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere már ismertetésre került,¹²⁵ a Bíróság megállapította, hogy ami a büntetőeljárásokban irányadó ártatlanság vélelmét illeti, amelynek tiszteletben tartását a 2016/343 irányelv biztosítani kívánja,¹²⁶ az azt feltételezi, hogy a bírónak elfogultságtól és előítéletektől mentesnek kell lennie a vádlott büntetőjogi felelősségének vizsgálata során. A bírák függetlensége és pártatlansága tehát alapvető feltétele az ártatlanság vélelme biztosításának. Márpedig a jelen ügyekben úgy tűnik, hogy a fent hivatkozott körülmények között a bírák függetlensége és pártatlansága, következésképpen pedig az ártatlanság vélelme veszélybe kerülhet.

¹²⁵ A jogvita ténybeli és jogi hátterével kapcsolatban lásd a II. fejezet „Kirendelés” című 4. szakaszát.

¹²⁶ Lásd a 2016/343 irányelv (22) preambulumbekzdését és 6. cikkét.

AZ EURÓPAI UNIÓ
BÍRÓSÁGA

Kutatási és Dokumentációs Igazgatóság

2024. július